

SÚDNY DVOR
EURÓPSKEJ ÚNIE

Mnohojazyčnosť na Súdnom dvore Európskej únie

Mnohojazyčnosť **na Súdnom dvore** **Európskej únie**

Predslov predsedu Koena Lenaerts

7

1. - Mnohojazyčnosť a rozmanitosť

1.1 - Význam mnohojazyčnosti v Európskej únii – *In varietate concordia* 11

1.2 - Úradné jazyky Únie a úradné jazyky členských štátov 14

2. - Mnohojazyčnosť ako kľúčový aspekt v konaniach na súdoch Európskej únie

2.1 - Mnohojazyčnosť ako neoddeliteľná súčasť konania 19

2.2 - Písomná časť konania 21

2.2.1 - Konania o návrhu na začatie prejudiciálneho konania 21

2.2.2 - Priame žaloby a odvolania 25

2.2.3 - Konania o stanovisku 31

2.2.4 - Skrátené konania 31

2.2.5 - Koniec písomnej časti konania 32

2.3 - Ústna časť konania 32

2.3.1 - Pojednávanie 32

2.3.2 - Prednes návrhov generálneho advokáta 34

2.4 - Rozhodnutia a stanoviská 36

2.5. - Spory pred Súdnyim dvorom v oblasti mnohojazyčnosti 43

2.5.1 - Súlad medzi jazykovými zneniami aktov Únie: teória *acte clair* 43

2.5.2 - Súdne spory týkajúce sa jazykového režimu výberového konania na prijatie do zamestnania a jazykového režimu oznámenia o voľnom pracovnom mieste 46

2.5.3 - Osobitosti jazykového režimu európskeho patentu s jednotným účinkom 49

3. - Riadenie mnohojazyčnosti na Súdnom dvore

3.1 - Organizácia Generálneho riaditeľstva pre multilingvizmus	52
3.2 - Povolania na Generálnom riaditeľstve pre multilingvizmus	56
3.2.1 - Právnicki lingvisti	56
3.2.2 - Tlmočníci	60
3.2.3 - Korektori/jazykoví redaktori	61
3.2.4 - Asistenti vedúcich pracovníkov a sekretariáty	62
3.2.5 - Špecifické povolania	64
3.3 - Externí spolupracovníci	65
3.3.1 - Právnicki lingvisti a externí prekladatelia	65
3.3.2 - Externí alebo konferenční tlmočníci	68
3.4 - Význam kvalitného právneho prekladu a tlmočenia na Súdnom dvore	69
3.4.1 - Kvalita právnych prekladov	69
3.4.2 - Kvalita tlmočenia	73
3.5 - Nábor a ďalšie vzdelávanie	73
3.5.1 - Výberové konania, ktorých cieľom je nábor úradníkov	73
3.5.2 - Výberové konania na dočasných zamestnancov	74
3.5.3 - Ďalšie vzdelávanie odborníkov multilingvistov	74
3.6 - Racionalizácia mnohojazyčnosti	77
3.6.1 - Jazyk porád	77
3.6.2 - Pivotalné jazyky (preklad)	78
3.6.3 - „Štafetový“ jazyk a „obrátený“ jazyk (tlmočenie)	83
3.6.4 - Úspory prekladov	86
3.6.5 - Mnohojazyčnosť ako faktor dĺžky konania	89

4. - Preklad a tlmočenie: stratégie, metódy a nástroje

4.1 - Právny preklad	93
4.1.1 - Právnik lingvista pri svojom preklade	96
4.1.2 - Špecifickosť právneho prekladu na Súdnom dvore	101
4.1.3 - Terminologická reflexia v právnom kontexte	102
4.1.4 - Výber stratégie, teleologický prístup	105
4.1.5 - Dialóg medzi autormi a prekladateľmi	108

4.2 - Tlmočenie počas pojednávania	111
4.2.1 - Zásady a spôsoby tlmočenia	111
4.2.2 - Špecifické výzvy simultánneho tlmočenia na Súdnom dvore	112
4.2.3 - Stratégie a taktiky	113
4.3 - Technické nástroje na zabezpečenie mnohojazyčnosti	121
4.3.1 - Terminológia	121
4.3.2 - Viacjazyčné nástroje na vyhľadávanie	126
4.3.3 - Technické prekladateľské nástroje	127
4.3.4 - Technické tlmočnicke nástroje	132
4.3.5 - Tlmočenie prednesov na diaľku	132
4.3.6 - Tlmočenie na diaľku	134

5. - *Quo vadis*, mnohojazyčnosť?

5.1 - Podmienky rozvoja talentov	137
5.2 - Uvedomenie si cieľov: sú krátkodobé alebo dlhodobé?	140
5.3 - Financovanie mnohojazyčnosti a náklady vyplývajúce z jej absencie	142
5.3.1 - Náklady na mnohojazyčnosť	144
5.3.2 - Náklady vyplývajúce z absencie mnohojazyčnosti	146
5.3.3 - Dôsledky vyplývajúce z absencie mnohojazyčnosti v rámci fungovania Súdneho dvora	147
5.3.4 - Decentralizovaná podpora konaní	150

Záver	152
--------------	-----

Slovník pojmov	154
-----------------------	-----

„Láska k demokracii je láska k rovnosti“ –

Montesquieu: *Duch zákonov*. 1748, Kniha V, Kapitola III

Predslov predsedu Koena Lenaertsa

Na začiatku európskej integrácie sa v našej inštitúcii používali len štyri jazyky. V súčasnosti znie v súdnych sieňach 24 úradných jazykov, do ktorých sa prekladá prevažná väčšina rozhodnutí Súdneho dvora a Všeobecného súdu. V tomto „jazykovom koncerte“, ktorý s postupným rozširovaním Európskej únie ešte viac zmohutnel, má každý úradný jazyk rovnaké postavenie podľa nariadenia č. 1/58, ktoré už 65 rokov stanovuje jazykový režim inštitúcií Únie.

Táto zásada „rovnosti jazykov“, odrážajúca veľkú jazykovú a kultúrnu rozmanitosť, ktorej dodržiavanie je zakotvené v článku 22 Charty základných práv Európskej únie, predstavuje pre túto inštitúciu neustálu logistickú výzvu a zároveň významne obohacuje jej judikatúru.

Zabezpečenie dostupnosti súdneho rozhodnutia v 24 úradných jazykoch Únie si totiž vyžaduje mobilizáciu značných ľudských a technických zdrojov, ale taká je „cena“ za zabezpečenie transparentnosti a dostupnosti judikatúry v rámci rôznych vnútroštátnych právnych poriadkov. Toto zabezpečenie je nevyhnutné pre správne fungovanie demokratického systému Únie a pomáha priblížiť európske súdnictvo občanom, podnikom a správnym orgánom 27 členských štátov.

Pri riešení uvedenej jazykovej výzvy sa inštitúcia môže spoľahnúť na neúnavné nasadenie profesionálnych tlmočníkov a prekladateľov, ktorí sa snažia zabezpečiť jednotné vnímanie práva EÚ vo všetkých úradných jazykoch Únie v záujme celkovej konzistentnosti a kvality judikatúry.

Rok 2023 bude rokom slávnostného otvorenia Záhrady mnohojazyčnosti v blízkosti Súdneho dvora Európskej únie a táto publikácia z rôznych hľadísk opisuje, ako naša inštitúcia zabezpečuje poskytovanie spravodlivosti dostupné v 24 jazykoch Únie, vzhľadom na možnosti (najmä finančné a časové), ktoré vytvárajú rámec plnenia jej úloh.

Dielo uzatvára séria úvah o výzvach mnohojazyčnosti a jej budúcnosti v kontexte globalizácie a digitálnej revolúcie. Je prejavom úcty všetkým, ktorí každý deň pracujú, často v zákulisí, aby zabezpečili bezproblémové fungovanie tejto nádhernej multikultúrnej mozaiky.

1. - Mnohojazyčnosť a rozmanitosť

Mnohojazyčnosť na Súdnom dvore – symbolika záhrady

Záhrada mnohojazyčnosti – jej slávnostné otvorenie 9. mája 2023 a umiestnenie v blízkosti Súdneho dvora – má reprezentovať to, čo je stvárnené už v architektonickej podobe Justičného paláca Európskej únie: snahu o transparentnosť a prístupnosť. Inštitucionálna mnohojazyčnosť, ktorá umožňuje občanom a právnym subjektom komunikovať so Súdny dvorom v jazyku alebo v jednom z jazykov ich krajiny, je totiž jednou z podmienok jednoduchého a transparentného prístupu k spravodlivosti.

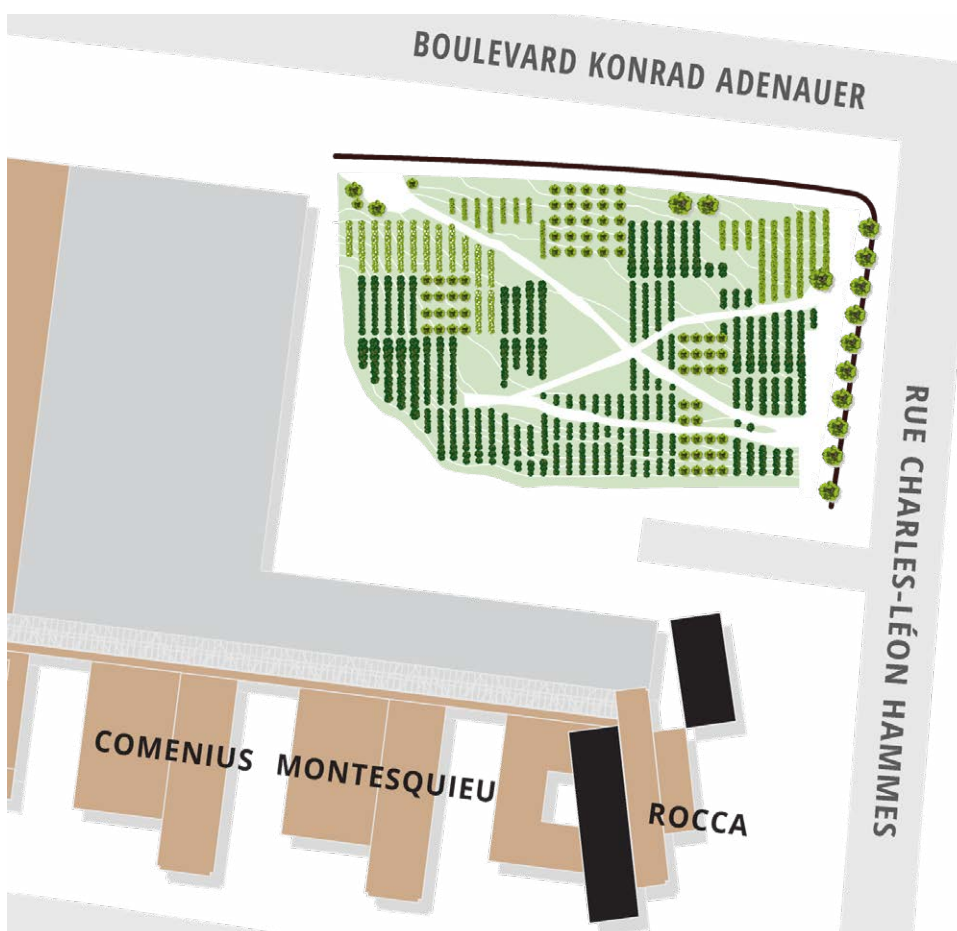
Priestranstvo s rozlohou niečo vyše jedného hektára na návrší pri vežiach, ktoré navrhol architekt Dominique Perrault, umožňuje v tejto záhrade pretaviť neustálu snahu o zhmotnenie hodnôt Inštitúcie. Pozemok, na ktorom sa pôvodne nachádzali budovy Európskej komisie, sa teda premenil na záhradu vyzdvihujúcu mnohojazyčnosť, ktorá je symbolom rozmanitosti európskych kultúr. Plánované usporiadanie záhrady a výber druhov kríkov, ktoré doplnili kvitnúce a aromatické rastliny, odráža prepojenie medzi ochranou biologickej rozmanitosti a rešpektovaním jazykovej identity. Vznikol aj Háj mnohojazyčnosti s toľkými stromami, koľko je úradných jazykov Európskej únie, pričom sa nezabudlo ani na luxemburčinu, historický jazyk veľkovoľvodstva, v ktorom má Inštitúcia svoje sídlo.

Súdny dvor, ktorý používa 24 jazykov, na tejto záhrade úzko spolupracoval s luxemburskými orgánmi. Charakteristickým znakom Luxemburska ako zastrešujúcej krajiny je viacjazyčnosť a táto krajina je horlivým obhajcom kultúrnej a jazykovej rozmanitosti. Zatiaľ čo zrýchlená doba, ktorá je vlastná globalizácii obchodu, nás čoraz viac tlačí k „efektívnej jednojazyčnosti“, záhrada svedčí o inherentnej a neodcudziteľnej hodnote mnohojazyčnosti. Zdôrazní sa tak inštitucionálna mnohojazyčnosť zakotvená v Zmluvách a viacjazyčnosť Luxemburska, ktorá z tejto malej kozmopolitnej krajiny robí skutočnú „záhradu jazykov“.

Súdny dvor uplatňuje v praxi prostredníctvom mnohojazyčnosti vedených konaní a svojej judikatúry také hodnoty, ako je rovnosť jazykov, rešpektovanie jazykovej identity a slobodný prístup ku spravodlivosti. Inštitúcia a jej luxemburskí partneri sa preto v oblasti stavebnej politiky usilujú o to, aby sa Záhrada mnohojazyčnosti stala živým miestom vyjadrenia rozmanitosti prírody a kultúr. Ako pripomína Heinz Wismann, historik

filozofie a autor knihy *Penser entre les langues*¹ [Uvažovanie nad jazykmi], „princípom života je mnohorakosť“, a tá je protikladom monokultúry aj jednojazyčnosti.

Záhrada, ktorá susedí s Palácom, je nielen miestom na oddych, ale aj priestorom na kultúrne vyžitie, kde sa môžu organizovať podujatia v znamení jazykov a rozmanitosti. Súdny dvor, ktorý sa zaviazal chrániť, zachovávať a podporovať mnohojazyčnosť, len víta blízkosť takéhoto priestoru inšpirovaného pluralitou európskych kultúr.

1 | WISMANN, H.: *Penser entre les langues*. Paris : Éditions Albin Michel, 2012.

V Záhrade mnohojazyčnosti tak môže rezonovať myšlienka, ktorú vyslovila Olga Tokarczuk, poľská spisovateľka a nositeľka Nobelovej ceny za literatúru za rok 2018. V roku 2019 vyjadrila úctu prekladateľom a tlmočníkom, keď povedala: „Preklad nie je len prevodom textu z jedného jazyka do druhého alebo z jednej kultúry do druhej, pripomína skôr záhradnícku techniku štepenia, keď sa z jednej rastliny prenáša štep na inú rastlinu a na nej potom vypučia nové výhonky, ktoré postupne zosilnejú na konári.“²

2| Úryvok z prejavu na otvárací konferencii IV. literárnych stretnutí v Gdaňsku (Poľsko), 2019.

1.1 - Význam mnohojazyčnosti v Európskej únii – *In varietate concordia*

Počas posledných storočí, či dokonca tisícročí, európske národy medzi sebou navzájom nevraživo súperili. Ambície jedných využívali strach a nevedomosť druhých na úkor mieru, prosperity a rovnosti prístupu národov a jednotlivcov k príležitostiam. Cez traumy II. svetovej vojny si štáty uvedomili nevyhnutnosť vytvoriť orgány, ktoré by moderovali vzájomný dialóg, podporovali spoluprácu a regulovali ju. Preto vznikla Organizácia Spojených národov (OSN), ktorá nahradila vo svojej činnosti Spoločnosť národov (SN).

Najmä v Európe sa opodstatnila potreba takýchto orgánov a otcovia európskych zmlúv mali ambíciu naplniť túto širšiu víziu hospodárskej a politickej integrácie v rámci európskych národov. Usilovali sa nielen o to, aby nepretržite fungovali orgány pre dialóg, ale aby sa aj prepojili jednotlivé záujmy a vytvorila neutíchajúca komunikácia, vďaka čomu by bol akýkoľvek pokus o konflikt zreteľne zbavený svojho účinku. Bolo teda potrebné odbúrať vnútroštátne prekážky, vytvoriť ducha spolupráce, a tým odstrániť hospodársky protekcionizmus.

Prvý krok predstavovala zmluva Beneluxu z roku 1948, po ktorej v roku 1951 nasledovalo vytvorenie jednotného trhu s uhlím a oceľou. V rovnakom čase, ako bola podpísaná Zmluva o Euratome, ktorou bol zavedený spoločný výskum v oblasti atómovej energie, viedla Rímska zmluva z 25. marca 1957 o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS)³ ku všeobecnému otvoreniu trhov, ktoré dopĺňali čoraz väčšie slobody v oblasti pohybu osôb, tovaru, služieb a kapitálu. Tieto zásadné kroky, završené zavedením jednotnej meny, zhmotňovali túto víziu mieru a prosperity. Všetky tieto zmeny museli byť právne upravené medzinárodnými zmluvami a organizačne zastrešené legitímnymi inštitúciami, ktoré boli týmito zmluvami zriadené.

Inštitúcie v spolupráci s členskými štátmi sa snažili ešte viac zbližovať národy Európy a jedným z vrcholov tohto úsilia bola od roku 1979 uskutočňovaná priama voľba poslancov Európskeho parlamentu. Tieto zmeny sa prejavovali čoraz viac v každodennom živote európskych občanov až do tej miery, že značná časť právnych predpisov platných

3| Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva, podpísaná v Ríme 25. marca 1957, ktorá nadobudla platnosť 1. januára 1958.

v členských štátoch v súčasnosti vychádza z právnej úpravy Únie.⁴ Rozsah činností Európskej únie sa postupne rozšíril na oblasti, ktoré sú samotnou podstatou občianstva, ako sú základné práva, sociálne práva a politické práva.

Únia a jej inštitúcie pôsobia v ústredných oblastiach každodenného života približne 450 miliónov európskych občanov (po Brexite) a v snahe udržať si ich dôveru musia byť v účinnom a viditeľnom kontakte a neustále im pripomínať, že sa nenachádzajú na okraji veľkého celku, ktorý môžu sledovať len z diaľky, ale že sa na tomto celku podieľajú rovnako ako ostatní občania a národy Európy.

Európska integrácia je predovšetkým kultúrny a civilizačný projekt, ktorý sa vyznačuje zdieľaním spoločných hodnôt a rozmanitosťou kultúrnych, predovšetkým jazykových prejavov. Jazyk je súčasne nástroj komunikácie, znak identity a kultúrny prvok. Jazyky nielenže definujú osobnú identitu, ale sú aj súčasťou spoločného dedičstva.

Je preto nevyhnutné, aby bol občan rešpektovaný vo všetkých aspektoch svojej identity, či už ide o národnú, náboženskú, filozofickú, etnickú, rodovú, politickú alebo inú identitu. S jazykmi, ktoré sú pre identitu kľúčové, sa musí zaobchádzať rovnako, inak budú mať občania pocit, že ich identita je menej rešpektovaná ako identita iných jazykových alebo národných spoločenstiev,⁵ že sú si v niečom „menej rovní“ ako ostatní. Jazyková nerovnosť môže viesť len k odcudzeniu občanov od inštitúcií a od národného alebo európskeho

4| Politici uvádzali rôzne percentuálne hodnoty, často prehnané, aby vychválili alebo naopak, aby odsúdili rozšírenosť práva Únie v národných systémoch. V skutočnosti to nie je užitočné a ani možné kvantifikovať, najmä vzhľadom na prelínanie noriem rôzneho pôvodu v tých istých textoch a absenciu referenčného systému, ktorý by umožnil normy rozdeliť podľa ich skutočného a trvalého právneho dosahu.

5| Táto zásada je napokon zakotvená v článku 3 ods. 3 poslednom pododseku Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ), v ktorom sa uvádza: „[Únia] rešpektuje svoju bohatú kultúrnu a jazykovú rozmanitosť a zabezpečuje zachovávanie a zveľádovanie európskeho kultúrneho dedičstva“, ako aj v článku 22 Charty základných práv Európskej únie, ktorý stanovuje: „Únia rešpektuje kultúrnu, náboženskú a jazykovú rozmanitosť“. Súdny dvor tiež vo svojej judikatúre pravidelne pripomína mieru, v akej Únia kladie dôraz na mnohojazyčnosť. Urobil tak aj v rozsudku veľkej komory z 2. októbra 2018, C-73/17, Francúzsko/Parlament, [EU:C:2018:787](#), keď v bode 41 uviedol: „V dôsledku toho má Parlament povinnosť konať v tejto oblasti so všetkou pozornosťou, dôslednosťou a nasadením, ktoré si takáto zodpovednosť vyžaduje (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. decembra 2012, Francúzsko/Parlament, C-237/11 a C-238/11, [EU:C:2012:796](#), bod 68), čo znamená, že rozprava a hlasovanie Parlamentu sa musia opierať o text predložený poslancom v dostatočnom predstihu a preložený do všetkých úradných jazykov Únie. Únia totiž kladie dôraz na viacjazyčnosť, ktorej význam je pripomenutý v článku 3 ods. 3 štvrtom pododseku ZEÚ (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. mája 2015, Španielsko/Rada, C-147/13, [EU:C:2015:299](#), bod 42, a zo 6. septembra 2017, Slovensko a Maďarsko/Rada, C-643/15 a C-647/15, [EU:C:2017:631](#), bod 203)“.

projektu ako celku. Práve na základe rovnosti zaobchádzania funguje inštitucionálna mnohojazyčnosť, ktorá je zárukou inklúzie občanov a prispieva k zachovaniu mieru medzi národmi. Čoraz viac európskych občanov ovláda viac ako jeden jazyk na rôznych úrovniach a táto viacjazyčnosť je len vítaná. Inštitucionálna mnohojazyčnosť ju však presahuje. Je to vyvrcholenie úsilia zabezpečiť, aby mali občania vždy prístup k informáciám a mohli sa obrátiť na inštitúcie a získať odpovede v ich vlastnom jazyku, a to všetko bez akejkoľvek diskriminácie. Každý občan má totiž právo používať len svoj vlastný jazyk, a aj keď ovláda viaceré jazyky, len zriedkavo rozumie inému jazyku tak dokonale ako svojmu materinskému jazyku. Z analýzy, ktorú v roku 2016 vykonal Eurostat, vyplýva, že neexistuje jazyk EÚ, ktorým by hovorila väčšina obyvateľstva na veľmi vysokej úrovni. Približne 20 % dospelých obyvateľov je schopných komunikovať na takejto vysokej úrovni v nemčine, 16 % vo francúzštine, 14 % v taliančine a 13 % v angličtine. Úroveň jazykovej inklúzie, ktorú zabezpečuje jednojazyčná komunikácia v angličtine, sa v 27 členských štátoch pohybuje medzi 13 a 45 % dospelých obyvateľov. V prípade uplatnenia trojjazyčného režimu (nemčina, angličtina a francúzština) je to 43 až 45 %. Plne viacjazyčný režim naopak umožňuje jazykovú inklúziu 97 až 99 % dospelých populácie.⁶

Toto právo každého občana je vyjadrené vo viacerých aktoch a jeho právny základ sa nachádza v článku 20 ods. 2 písm. d) Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), ktorý znie takto: „Občania Únie... majú právo... obrátiť sa... na inštitúcie a poradné orgány Únie v ktoromkoľvek jazyku zmlúv a dostať odpoveď v tom istom jazyku.“ Toto právo je ďalej špecifikované v nariadení č. 1 o používaní jazykov v Európskom hospodárskom spoločenstve⁷ a v článku 41 ods. 4 Charty základných práv Európskej únie, podľa ktorého platí, že „každý sa môže obrátiť na inštitúcie Únie v jednom z jazykov zmlúv a musí dostať odpoveď v rovnakom jazyku“.

Vďaka mnohojazyčnosti môže existovať koncept európskeho občianstva, ktorý je kľúčový pre dialóg medzi kultúrami, lebo každého Európana vedie k tomu, aby aj ostatných Európanov považoval za seberovných spoluobčanov. Odborníci na preklady (právnici

6| *The EU's approach to multilingualism in its own communication policy.* [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2022\)699648](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2022)699648) (september 2022); Tlačové komuniké: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_ATA\(2022\)733096](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_ATA(2022)733096) (október 2022).

7| Nariadenie Rady č. 1 z 15. apríla 1958 o používaní jazykov v Európskom hospodárskom spoločenstve (Ú. v. ES 1958, 17, s. 385; Mim. vyd. 01/001, s. 3, ďalej len „nariadenie č. 1/58“).

lingvisti a prekladatelia) zabezpečujú v inštitúciách Únie dostupnosť dokumentov vo všetkých úradných jazykoch.

Priekopníci európskej integrácie túto požiadavku mali na zreteli a tak prvé nariadenie prijaté EHS, teda nariadenie č. 1/58, ktoré je stále účinné a ktoré samotné prevzalo jazykový režim Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO), definuje úradné jazyky Únie a upravuje ich používanie. Článok 1 uvedeného nariadenia, v znení zmien, ktoré boli postupne vykonávané po každom ďalšom prístupí nového členského štátu, stanovuje, že „úradnými jazykmi a pracovnými jazykmi inštitúcií Únie sú angličtina, bulharčina, čeština, dánčina, estónčina, fínčina, francúzština, gréčtina, holandčina, chorvátčina, írčina, litovčina, lotyščina, maďarčina, maltčina, nemčina, poľština, portugalčina, rumunčina, slovenčina, slovinčina, španielčina, švédčina a taliančina“. Článok 2 znie takto: „Dokumenty, ktoré členský štát alebo osoba podliehajúca jurisdikcii členského štátu odošle orgánom spoločenstva, môžu byť vyhotovené v ktoromkoľvek úradnom jazyku podľa výberu odosielateľa. Odpoveď sa vyhotoví v tom istom jazyku“. Článok 7 stanovuje, že „používanie jazykov v konaní pred Súdnym dvorom sa upraví v rokovacom poriadku Súdneho dvora“. Kvázi ústavný význam jazykového režimu vysvetľuje, prečo sa toto nariadenie môže meniť len jednomyseľne členskými štátmi, čo rovnako platí aj pre ustanovenia Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a Všeobecného súdu Európskej únie venované jazykovému režimu (články 36 až 42 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a články 44 až 49 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu). Tento zásadný význam potvrdzuje aj článok 21 (zásada zákazu diskriminácie na základe jazyka) a článku 22 (zásada rešpektovania rozmanitosti vrátane jazykovej rozmanitosti) Charty základných práv, ktoré zakotvujú zásadu jazykovej rovnosti do právneho poriadku Únie.

1.2 - Úradné jazyky Únie a úradné jazyky členských štátov

24 úradných jazykov Únie uvedených v nariadení č. 1/58 sa nesmie zamieňať s úradnými jazykmi členských štátov. Niektoré jazyky, ako napríklad luxemburčina (spolu s nemčinou a francúzštinou úradný jazyk v Luxembursku), nie sú úradnými jazykmi Únie.

Rada Európskej únie, v ktorej sú zastúpené všetky členské štáty Únie, prijíma rozhodnutia v tejto veci jednomyseľne. Pred vstupom do Únie každý budúci členský štát určí jazyk, ktorý chce používať ako úradný jazyk v rámci Únie. Všetky následné zmeny, či už ide o pridanie alebo zrušenie úradného jazyka, musia jednomyseľne schváliť všetky členské štáty v Rade.

Zoznam úradných jazykov sa teda vyvíja. Jazyky boli pridané v dôsledku pristúpení ďalších krajín, ale niekedy, ako v prípade írčiny, aj v dôsledku rastúceho významu jazyka, ktorý je v dotknutom členskom štáte úradným jazykom, ale v čase jeho pristúpenia k Únii nebol jedným z úradných jazykov Únie. Angličtina je na zozname naďalej aj napriek vystúpeniu Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Únie, a to aj preto, že zostáva úradným jazykom v dvoch ďalších členských štátoch: v Írsku a na Malte.

V rovnakom duchu inklúzie bol prijatý článok 55 ods. 1 ZEÚ: „Táto zmluva, vyhotovená v jedinom origináli v anglickom, bulharskom, českom, dánskom, estónskom, fínskom, francúzskom, gréckom, holandskom, írskom, litovskom, lotyšskom, maďarskom, maltskom, nemeckom, poľskom, portugalskom, rumunskom, slovenskom, slovinskom, španielskom, švédskom a talianskom jazyku, pričom znenia v každom z uvedených jazykov sú rovnako autentické, sa uloží v archívoch vlády Talianskej republiky, ktorá doručí overenú kópiu každej vláde ostatných signatárskych štátov.“ To isté platí o článku 24 štvrtom odseku ZFEÚ: „Každý občan Únie sa môže písomne obrátiť na ktorúkoľvek inštitúciu, orgán, úrad alebo agentúru uvedenú v tomto článku alebo v článku 13 Zmluvy o Európskej únii v niektorom z jazykov uvedených v článku 55 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii a má právo na odpoveď v tom istom jazyku.“

Z toho vyplýva, že každý občan sa môže obrátiť na inštitúcie Únie v úradnom jazyku podľa svojej voľby a získať od nich odpoveď v tom istom jazyku.⁸ Celá všeobecne platná právna úprava Únie je uverejnená v *Úradnom vestníku Európskej únie* vo všetkých úradných jazykoch. Súdny dvor to potvrdil napríklad vo veci C-108/01, keď rozhodol, že „princíp právnej istoty si vyžaduje, aby [právna úprava] Spoločenstva umožňoval[a] subjektom, ktorých práva a povinnosti sú ním dotknuté, poznať presne rozsah povinnosti, ktoré im z neho vyplývajú“, čím uznal argumentáciu žalovaných, že „rozsah a účinok [právnej úpravy] Spoločenstva musí byť jasný a predvídateľný pre každý subjekt práva, v opačnom prípade by boli porušené princípy právnej istoty a jasnosti. Nariadené právne normy musia... umožniť dotknutým osobám spoznať presne rozsah povinností, ktoré im z nich vyplývajú. Neuverejnenie aktu je prekážkou tomu, aby povinnosti z neho vyplývajúce

8] PINGEL, I.: Le régime linguistique de l'Union européenne. Enjeux et perspectives. In: *Revue de l'Union européenne*, jún 2014, s. 328 – 330.

zaväzovali osobu. Okrem toho povinnosť vyplývajúca z práva Spoločenstva musí byť ľahko prístupná v úradnom jazyku toho členského štátu, kde má byť uplatnená⁹.

Judikatúra Súdneho dvora sa uverejňuje vo všetkých úradných jazykoch v *Zbierke rozhodnutí*.¹⁰

Zmluvy sa uzatvárajú vo všetkých úradných jazykoch a sekundárne právne predpisy sú autentické v každom z týchto jazykov, pričom ich platnosť je podmienená práve nimi.

Mnohojazyčnosť v právnej oblasti: umenie nájsť stred a jej nevyhnutnosť

Z vyššie uvedeného vyplýva, že zachovanie mnohojazyčnosti s cieľom rešpektovať potreby, ako aj identitu občanov a členských štátov si vyžaduje nielen vhodné prostriedky, ale aj neustály myšlienkový proces.¹¹

Únia je totiž Úniou založenou na vláde práva, a to musí byť pre všetkých rovnaké. Preto musí mať právne účinky, ktoré sú zrozumiteľné pre každého, a to napriek množstvu jazykov a rôznorodosti právnych systémov.¹² Bez ohľadu na to, v akom jazyku sú smernice a nariadenia vypracované, musia byť vo všetkých jazykoch a vo všetkých vnútroštátnych systémoch chápané rovnako.¹³ Právne pojmy však nie sú v jednotlivých právnych systémoch totožné.¹⁴ Niektoré pojmy existujú v jednom alebo vo viacerých právnych

9| Rozsudok z 20. mája 2003, Consorzio del Prosciutto di Parma a Salumificio S. Rita SpA, C-108/01, [EU:C:2003:296](#), body 85 a 89.

10| Výnimka platná pre írsky jazyk bola postupne obmedzovaná a úplne bola odstránená 31. decembra 2021 [pozri nariadenie Rady (EÚ, Euratom) 2015/2264 z 3. decembra 2015, ktorým sa predlžujú a postupne rušia dočasné výnimky z nariadenia č. 1/58 (Ú. v. EÚ L 322, 2015, s. 1)].

11| IRIMIA, D.: Pour une nouvelle branche de droit ? La traduction juridique, du droit au langage. In: *Revue Études de linguistique appliquée (ELA)*, č. 183, 2016, s. 329 – 341.

12| MONJEAN-DECAUDIN, S.: La juritraductologie, où en est-on en 2018 ? In: Collectif, *La traduction juridique et économique. Aspects théoriques et pratiques*, Classiques Garnier, s. 17 – 31.

13| Pozri napríklad príspevok, ktorý publikoval SOBOTTA, C.: Die Mehrsprachigkeit als Herausforderung und Chance bei der Auslegung des Unionsrechts. Praktische Anmerkungen aus der Perspektive des Kabinetts einer Generalanwältin. In: *Zeitschrift für Europäische Rechtslinguistik (ZERL)*, 2015.

14| REICHLING, C.: Terminologie juridique multilingue comparée. In: MAURO, C., RUGGIERI, F. (dir.): *Droit pénal, langue et Union européenne*. zbierka Droit de l'Union européenne – Colloques, Éditions Bruylant. Bruxelles : Bruylant, 2012.

systémoch, ale v ostatných nemajú ekvivalent. Iné pojmy existujú vo všetkých právnych systémoch, ale nemajú úplne rovnaký význam, buď preto, že sa od seba podstatne líšia, alebo preto, že majú širší alebo užší rozsah.¹⁵ Preto sa ťažko prekladajú alebo sa dokonca nedajú preložiť.¹⁶ Okrem toho jeden pojem v jednom jazyku môže zahŕňať niekoľko pojmov v iných jazykoch a právnych poriadkoch.¹⁷ Barbara Cassin z Académie française [Francúzska akadémia] navrhuje „nazvať ‚nepreložiteľným‘ nie to, čo sa neprekladá, ale to, čo sa neprestáva (ne)prekladať. Tieto príznaky odlišnosti, poznámky pod čiarou od prekladateľov, sú znakmi rozumovej schopnosti. ... Prekladanie je schopnosť pracovať s odlišnosťami, a to je to, čo potrebujeme ako občania, ako Európania“¹⁸.

Napriek týmto prekážkam prekladatelia, právnici lingvisti a tlmočníci narábajú so všetkými týmito pojmami, aby zabezpečili, že akty a ich účinky budú vo všetkých štátoch chápané rovnako. To si niekedy vyžaduje vytváranie právnych neologizmov alebo používanie pojmov, ktoré síce zodpovedajú pojmu vo vnútroštátnom práve, ale v práve Únie nadobúdajú samostatný význam.¹⁹ V situácii, keď ani jazyk, ani právne poriadky v mnohých prípadoch neposkytujú dokonalé ekvivalenty, sa preto odborníci pracujúci v jazykovej oblasti snažia neustále vytvoriť nielen preklad, ale aj prostriedok umožňujúci v každej konkrétnej situácii pochopiť konkrétne právne účinky a zachovať navzájom sa pretínajúcu a postupne sa vyvíjajúcu terminologickú koherenciu.²⁰

15| Pojem „crime“ (trestný čin) zahŕňa v anglickom práve omnoho širší rozsah konaní porušujúcich trestnoprávne predpisy než napríklad vo francúzskom alebo belgickom práve, takže aj také bežne sa vyskytujúce slovo je v skutočnosti právnickým „falošným priateľom“.

16| Nepovedal snáď významný spisovateľ Umberto Eco, že umenie prekladu vo všeobecnej rovine spočíva v tom, že „sa povie takmer to isté“?

17| Nemecký pojem *Vertrag* môže znamenať vo francúzskom jazyku *contrat* (súkromnoprávna zmluva) alebo *traité* (dohovor v medzinárodnom práve).

18| CASSIN, B.: *La langue de l'Europe ?*, zv. 160 a 161, č. 2 – 3, Éditions Belin, Po&sie, 2017, s. 154 – 159, 2017.

19| Napríklad pojem „*effet utile*“ (potrebný účinok) je typicky pojmom práva Únie; pojmy „*effet direct*“ (priamy účinok) (rozsudok z 5. februára 1963, van Gend & Loos, 26/62, [EU:C:1963:1](#), s. 3) alebo „*travailleur*“ (pracovník) (rozsudok z 19. marca 1964, Unger, 75/63, [EU:C:1964:19](#), s. 347) sú zasa autonómnymi pojmami práva Únie.

20| FONTENELLE, T.: *La traduction au sein des institutions européennes*. In: *Revue française de linguistique appliquée*, zv. XXI, č. 1, 2016, s. 53 – 66.

Mnohojazyčnosť a viacjazyčnosť

Pojmy „mnohojazyčnosť“ a „viacjazyčnosť“ definovala Rada Európy v Spoločnom európskom referenčnom rámci pre jazyky (SERR).

Ak sa budeme týmito definíciami na účely tohto diela voľne inšpirovať, pojem „mnohojazyčnosť“ sa chápe ako koexistencia viacerých jazykov v rámci inštitúcie, či už ide o štát, ako je Belgicko alebo Švajčiarsko, alebo medzinárodnú organizáciu, ako je Európska únia, alebo dokonca verejnú či súkromnú spoločnosť.

„Viacjazyčnosť“ sa naproti tomu chápe ako schopnosť jednotlivcov rozšíriť svoje jazykové skúsenosti v ich kultúrnom kontexte, z jazyka rodiny na jazyk sociálnej skupiny a potom na jazyk iných skupín mimo rodinného kontextu. Človek, ktorý hovorí viacerými jazykmi, aj keď nedokonale, je viacjazyčný.

V takomto zmysle treba chápať slová Alfreda Calota Escobara, súčasného tajomníka Súdneho dvora, ktorý napísal:

„Dokázala Európa vytvoriť jazyk, ktorý by nebol umelým dialektom? Umberto Eco, ktorý sa domnieval, že jazykom Európy je preklad, by odpovedal, že to dosiahla práve touto cestou. Uvedené tvrdenie však treba poopraviť: jazykom Európy je mnohojazyčnosť, teda dodržiavanie zásady rovnosti všetkých úradných jazykov, ktoré je nielen dôsledkom toho, že Únia uznáva zásadu rovnosti medzi členskými štátmi a rešpektuje ich národnú identitu, ale aj základnou podmienkou európskeho občianstva. Nepochybne by bolo možné dodať, že skôr než preklad je jazykom Európy aj viacjazyčnosť, teda schopnosť vyjadrovať sa v mnohojazyčnom prostredí v niekoľkých zastúpených jazykoch, a budovať tak mosty medzi týmito jazykmi a kultúrami, ktoré tieto jazyky sprostredkovávajú.“²¹

21 | CALOT ESCOBAR, A.: Le multilinguisme à la Cour de justice de l'Union européenne : d'une exigence légale à une valeur commune. In: PINGEL, I. (dir.): *Le multilinguisme dans l'Union européenne*. Paris : Éditions Pedone, 2015, s. 55 – 71.

2. - Mnohojazyčnosť ako kľúčový aspekt v konaniach na súdoch Európskej únie

Právna mnohojazyčnosť ako funkčná požiadavka na Súdnom dvore

Mnohojazyčnosť nie je len požiadavkou, ktorú stanovujú právne predpisy. Pri jej uplatňovaní v každodennej praxi ide zároveň a predovšetkým aj o funkčnú požiadavku. Súdny dvor, ktorý má v rámci plnenia svojich úloh ovládať všetky úradné jazyky, musí mnohojazyčnosť uplatňovať pri bežnom uskutočňovaní svojich každodenných činností.²² Pre túto inštitúciu ide o príležitosť pretvoriť takúto normatívnu požiadavku na spoločnú hodnotu, ktorá bude všadeprítomná v každom aspekte jej činnosti.

2.1 - Mnohojazyčnosť ako neoddeliteľná súčasť konania

Jazykový režim Súdneho dvora, tak ako je vymedzený v príslušných rokovacích poriadkoch Súdneho dvora a Všeobecného súdu, zaručuje mnohojazyčný prístup k spravodlivosti. Jazyk konania v každej jednej veci určuje buď vnútroštátny súd, ktorý podáva návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor, alebo žalobca v priamych žalobách pred oboma súdmi. Platí tu teda pravidlo toho jazyka, v ktorom bol vypracovaný návrh na začatie konania. Keďže jazykmi každej z inštitúcií sú súčasne všetky jazyky uvedené v článku 1 nariadenia č. 1/58, žiadna inštitúcia Európskej únie nemá žiadny vlastný konkrétny jazyk. Preto v prípade, že ten, kto iniciuje konanie, sú inštitúcie, svoj návrh na začatie konania, teda žalobu alebo odvolanie, vypracúvajú v jazyku žalovaného, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu alebo o členský štát.

Jazykom konania teda môže byť ktorýkoľvek z úradných jazykov Európskej únie.²³ V tomto jazyku sa potom v zásade musia vypracúvať všetky vyjadrenia a tento jazyk sa používa aj na pojednávaní. A napokon, v tom istom jazyku bude vypracované aj rozhodnutie, ktorým sa končí konanie a ktoré podpisuje príslušné rozhodovanie zloženie.

22] LEGAL, H.: La traduction dans les juridictions multilingues : le cas de la Cour de justice des Communautés européennes. In: CORNU, M., LAPORTE-LEGEAIS, M.-E. (dir.): *Langues et procès*, Droit & Sciences sociales, LGDJ-Lextenso, Poitiers, 2015, s. 143 – 147.

23] Rokovací poriadok Súdneho dvora, ôsma kapitola s názvom „Jazykový režim“, článok 36 a nasl., ako aj Rokovací poriadok Všeobecného súdu, hlava II s názvom „Jazykový režim“, článok 44 a nasl.

Súdny dvor musí preto neustále počítať s rôznymi situáciami a potrebami, s ktorými sa môže stretnúť. Môže sa napríklad objaviť požiadavka preložiť čo najrýchlejšie prichádzajúce procesné dokumenty do jazyka, ktorý ovláda príslušné rozhodovacie zloženie. Treba tiež myslieť na to, že konferenční tlmočníci prítomní na pojednávaní musia byť schopní zabezpečiť obojstranné tlmočenie medzi jazykom konania a ostatnými jazykmi vedľajších účastníkov konania alebo jazykmi, ktoré ovládajú členovia rozhodovacieho zloženia. Súdny dvor tiež musí mať k dispozícii právnikov lingvistov na preklad rozhodnutia, na ktorom sa zhodlo rozhodovacie zloženie, do jazyka konania, aby toto rozhodnutie mohlo byť skutočne prijaté.²⁴

V tejto inštitúcii je viacjazyčnosť na dennom poriadku: nenájde sa tu nikto, kto by nehovoril viacerými jazykmi. Mnohojazyčnosť v súdnej činnosti tejto Inštitúcie a mnohojazyčnosť tejto inštitúcie ako takej je však samostatnou otázkou (*pozri bod 1.2*) a samozrejme, jej uplatňovaniu sa venuje najmä Generálne riaditeľstvo pre multilingvizmus (GRM), ktoré zabezpečuje právne preklady a tlmočenie. Mnohojazyčnosť však zabezpečujú aj mnohé ďalšie služby tejto inštitúcie, spomedzi ktorých možno spomenúť napríklad riaditeľstvo pre komunikáciu, obe súdne kancelárie alebo riaditeľstvo výskumu a dokumentácie (RVD). Tieto organizačné zložky sa v rámci svojej pôsobnosti a dostupných zdrojov usilujú zabezpečiť mnohojazyčnosť v čo najväčšej miere a zohľadniť pluralitu právnych systémov. Z hľadiska odbornej profilácie sú tieto služby organizačne obsadené osobami, ktoré majú kvalifikáciu ako právnici a zároveň ako odborníci na jazyky.

Ako vidno, mnohojazyčnosť prechádza celým konaním na Súdnom dvore a samotná možnosť uskutočnenia súdneho konania závisí od dostupnosti primeraných prekladateľských a tlmočnických zdrojov, a to tak z hľadiska ich počtu, ako aj jazykového pokrytia a kvality. Inými slovami, právna mnohojazyčnosť nie je len výsadou a hodnotou. Ide tiež o právnu a funkčnú požiadavku, keďže podľa rokovacích poriadkov predstavuje mnohojazyčnosť neopomenuteľný pracovný nástroj a kľúčový aspekt každého konania.²⁵

24| Právnici lingvisti prekladajú rozhodnutia na účely ich uverejnenia aj do ostatných úradných jazykov s výnimkou prípadu, keď sa v rámci úsporného opatrenia stanoveného politikou Súdneho dvora o selektívnom uverejňovaní príslušné rozhodnutie neuverejňuje v *Zbierke rozhodnutí Súdneho dvora*.

25| GAUDISSART, M.-A.: Le régime et la pratique linguistiques de la Cour de justice des Communautés européennes. In: *Cahiers du Collège d'Europe*, č. 10, Bruxelles : Peter Lang, 2010, s. 137. Hoci bol uvedený článok vypracovaný ešte pred nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy, z hľadiska podstaty a opisu mnohojazyčnosti v súdnom konaní je stále aktuálny.

2.2 - Písomná časť konania

Každé konanie zahŕňa písomnú fázu, či už ide o konanie o prejudiciálnej otázke, priamej žalobe, odvolaní alebo stanovisku podľa článku 218 ods. 11 ZFEÚ.

2.2.1 - Konania o návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Konanie o návrhu na začatie prejudiciálneho konania je kľúčovým nástrojom spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a súdmi Únie umožňujúcim zabezpečiť jednotné uplatňovanie práva Únie. Ide o neustále prebiehajúci dialóg s vnútroštátnymi sudcami, ktorí majú pochybnosti o platnosti určitého aktu alebo o výklade práva Únie. Toto konanie, ktoré je v súčasnosti ustanovené v článku 267 ZFEÚ,²⁶ zohralo kľúčovú úlohu vo vývoji práva Únie – v dlhom rade zásadných rozsudkov boli takto zakotvené práva a povinnosti občanov, často potvrdené pri následných revíziách Zmlúv. Bez ohľadu na to, či rozhodnutie daného vnútroštátneho súdu ešte je alebo nie je možné napadnúť opravným prostriedkom, pokiaľ tento súd považuje niektorý, prípadne niektoré z dôvodov neplatnosti aktu sekundárneho práva Únie, či už namietaných účastníkmi konania alebo vznesených z úradnej moci, za dôvodné, je povinný prerušiť konanie a podať Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa posúdenia platnosti aktu.²⁷ Okrem toho vnútroštátny súd, ktorý má pochybnosti o výklade práva Únie, môže Súdnemu dvoru položiť jednu, prípadne viacero prejudiciálnych otázok, pričom ak ide o vnútroštátny súd, ktorého rozhodnutie nie je možné napadnúť opravným prostriedkom, má povinnosť takúto otázku alebo otázky položiť. Dôvod takejto úpravy je jasný. Je nepredstaviteľné, aby bola judikatúra najvyšších súdov niektorého členského štátu v rozpore s právom Únie a nadobudla právne účinky *res iudicata* bez možnosti napadnúť takéto rozhodnutie opravným prostriedkom.

Treba poznamenať, že ku dňu finalizácie tejto publikácie začiatkom roka 2023 bola Rade predložená žiadosť na účely zmeny Protokolu č. 3 o štatúte Súdneho dvora Európskej únie s cieľom umožniť prenesenie časti prejudiciálnych konaní na Všeobecný súd Európskej únie. Ide o návrhy, ktoré sa týkajú výlučne jednej alebo viacerých týchto osobitných oblastí: spoločný systém dane z pridanej hodnoty, spotrebné dane, colný kódex a colné

26] Pozri Rokovací poriadok Súdneho dvora, hlava III s názvom „Prejudiciálne konanie“, článok 93 a nasl.

27] Rozsudok z 10. januára 2006, IATA a ELFAA, C-344/04, [EU:C:2006:10](#), bod 30 (pozri tiež tlačové komuniké č. 1/06).

zaradenie tovarov v kombinovanej nomenklatúre, systém náhrad a pomoci cestujúcim a systém obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov.

Všetky návrhy predložené podľa článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa však naďalej podávajú na Súdny dvor. Súdny dvor po overení, či návrh na začatie prejudiciálneho konania patrí výlučne do jednej alebo viacerých z týchto oblastí, postúpi tento návrh Všeobecnému súdu.

Návrh na začatie prejudiciálneho konania ako druh návrhu na začatie konania

Konanie o návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa začína rozhodnutím, a to buď uznesením alebo rozsudkom vnútroštátneho súdu, ktorým tento Súdny dvor predkladá otázku platnosti alebo výkladu práva Únie. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa podáva v jazyku vnútroštátneho súdu, čo rozhoduje o tom, ktorý jazyk bude jazykom konania. Ak Súdny dvor rozhodne o spojení viacerých vecí²⁸ s rôznymi jazykmi konania, každý z týchto jazykov sa stane jazykom konania.

Po zaregistrovaní návrhov na začatie prejudiciálneho konania v súdnej kancelárii Súdneho dvora sa tento návrh odošle jednotlivým útvarom, ktoré sa budú podieľať na konaní, kancelárii predsedu, RVD a samozrejme, službe pre právny preklad.²⁹ Podľa článku 98 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora sa totiž návrh na začatie prejudiciálneho konania alebo jeho zhrnutie vypracované službou pre právny preklad musí preložiť do ostatných úradných jazykov. Súdna kancelária ho musí následne doručiť nielen účastníkom vnútroštátneho konania, ale aj všetkým členským štátom, Európskej komisii, a prípadne inštitúcii, orgánu, úradu alebo agentúre Únie, ktoré prijali akt, ktorého platnosť alebo výklad sú sporné, a ak ide o niektorú z oblastí uplatňovania Dohody o Európskom hospodárskom priestore (EHP), zmluvným štátom tejto dohody, ako aj Dozornému orgánu EZVO.³⁰ Najmä vnútroštátne orgány pritom potrebujú

28| Článok 54 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a článok 68 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu.

29| ROCCATI, M.: Translation and Interpretation in the European Reference for a Preliminary Ruling. In: *Études de linguistique appliquée (ELA)*, vol. 183, č. 3, 2016, s. 297 – 307.

30| Pozri článok 23 Protokolu o štatúte Súdneho dvora Európskej únie. Je tiež potrebné poznamenať, že v prípade návrhov na začatie prejudiciálneho konania, ktoré sa prejednávajú v rámci naliehavého prejudiciálneho konania (článok 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora), písomné pripomienky nemôžu predložiť iné členské štáty ako členský štát, ktorého súd podal tento návrh. Svoje argumenty však môžu aj tieto štáty predniesť na ústnom pojednávaní, ktoré je v takomto konaní povinné.

verziu návrhu v jazyku, ktorý dokonale ovládajú, aby mohli za čo najlepších podmienok a v príslušnej lehote (dva mesiace) uplatniť svoje právo predložiť písomné pripomienky a neskôr predniesť svoj prejav na pojednávaní. Služba pre právny preklad preto zvyčajne v lehote do 20 pracovných dní zabezpečí preklad tohto návrhu alebo jeho zhrnutia zo zdrojového jazyka do všetkých ostatných úradných jazykov Únie. Keďže návrh na začatie prejudiciálneho konania možno podať v ktoromkoľvek z 24 úradných jazykov Únie, služba pre právny preklad musí dokázať pokryť všetkých 552 možných jazykových kombinácií (24 x 23 jazykov). Hoci v praxi sa návrhy na začatie prejudiciálneho konania prekladajú aj z maltčiny alebo írčiny,³¹ v súčasnosti sa do týchto jazykov neprekladajú, pretože dotknuté krajiny môžu vychádzať z anglickej verzie, keďže angličtina je v oboch týchto krajinách úradným jazykom. Je potrebné poukázať na to, že okrem samotného návrhu na začatie prejudiciálneho konania prekladá služba pre právny preklad do všetkých úradných jazykov, vrátane írčiny a maltčiny, aj oznámenie o predložených otázkach, ktoré sa uverejňuje v *Úradnom vestníku Európskej Únie* (Ú. v. EÚ). Do týchto jazykov sa prekladá aj rozhodnutie, ktorým sa konanie ukončí, ktoré sa rovnako uverejňuje prostredníctvom oznámenia v Ú. v. EÚ.

Pripomienky

Účastníci konania, ktorí sú oprávnení predložiť písomné pripomienky, majú na to dvojmesačnú lehotu. Ide o účastníkov hlavného konania prebiehajúceho pred vnútroštátnym súdom a okrem prípadu naliehavého prejudiciálneho konania (*pozri bod 2.2.4*) aj o ostatných účastníkov konania v zmysle článku 23 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, konkrétne členské štáty, Komisiu a prípadne inštitúciu, orgán, úrad alebo agentúru Únie, ktoré prijali akt, ktorého platnosť je sporná alebo o výklad ktorého ide. V prípadoch podľa článku 267 ZFEÚ môže ísť aj o aj štáty, ktoré nie sú členskými štátmi, ale sú zmluvnými stranami Dohody o EHP, ako aj Dozorný orgán EZVO, ak sa vec týka niektorej z oblastí uplatňovania tejto dohody. Tretie štáty môžu predložiť takéto písomné pripomienky, ak dohoda týkajúca sa osobitnej predmetnej záležitosti uzavretá Radou Európskej únie a jedným alebo viacerými tretími štátmi stanovuje, že tieto štáty sú oprávnené predložiť stanoviská alebo písomné pripomienky v prípade,

31 | Prvý návrh na začatie prejudiciálneho konania v írskom jazyku podal v roku 2020 Ard-Chúirt (Vyšší súd, Írsko). Táto vec, v ktorej Súdny dvor v rozsudku zo 17. marca 2021, *An tAire Talmhaíochta Bia agus Mara a i.*, C-64/20, [EU:C:2021:207](#) (pozri tiež tlačové komuniké č. 42/21), sa okrem iného týkala práva na informácie vo vlastnom jazyku. Konkrétne išlo o informácie na obaloch veterinárnych liekov.

že súd členského štátu predloží Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku týkajúcu sa uplatňovania tejto dohody.³²

Pripomienky sa doručujú tým istým účastníkom konania ako návrh na začatie prejudiciálneho konania. Keďže tieto pripomienky sú vypracované v niektorom z úradných jazykov Únie, služba pre právny preklad Súdneho dvora ich už neprekladá do všetkých úradných jazykov, ale len do takzvaného jazyka porád, ktorý ovládajú všetci členovia Súdneho dvora a ktorým je francúzština (*pozri bod 3.6.1*). V prípade, že pripomienky neboli vypracované v jazyku konania, prekladajú sa tiež do tohto jazyka. Môže nastať viacero možných scenárov:

Pripomienky účastníkov konania vo veci samej z členského štátu, ktorého súd podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, a pripomienky inštitúcií vypracované v jazyku konania

Pripomienky účastníkov konania vo veci samej musia byť vždy povinne vypracované v jazyku konania. Preto sa musia preložiť už len do francúzštiny, pre vnútorné potreby inštitúcie. Tieto pripomienky sa doručia v jazyku konania a vo francúzštine všetkým ostatným účastníkom konania. Pripomienky Komisie a všetkých ostatných inštitúcií sa v súlade s článkom 57 ods. 3 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora predkladajú v jazyku konania spolu s prekladom do francúzštiny.

Pripomienky ostatných účastníkov konania v inom jazyku, ako je jazyk konania

Niektorí účastníci konania majú tú výsadu, že môžu podávať určité podania v inom jazyku, ako je jazyk konania (článok 38 ods. 4 až 6 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora). To platí najmä pre členské štáty, ktoré môžu v rámci prejudiciálnych konaní predkladať pripomienky vo svojom vlastnom jazyku. Preto sa musia prekladať do jazyka konania a pre potreby Súdneho dvora aj do francúzštiny. Tieto preklady zabezpečuje služba pre právny preklad Súdneho dvora. Je totiž dôležité, aby mohli členské štáty v konaniach o prejudiciálnych otázkach prezentovať Súdnemu dvoru svoju právnu analýzu veci, keďže rozhodnutie vydané v tejto veci bude záväzné pre zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc týchto členských štátov.

32| Pozri článok 23 štvrtý odsek Protokolu o Štatúte Súdneho dvora Európskej únie.

Dôležitým ukazovateľom záujmu členských štátov o určitú vec je často počet jazykov, ktoré sa pri nej používajú.

V inom úradnom jazyku, ako je jazyk konania, môžu byť predkladané aj pripomienky štátov, ktoré sú zmluvnými stranami Dohody o EHP, alebo pripomienky tretích štátov v prípadoch uvedených v článku 23 štvrtom odseku Štatútu Súdneho dvora Európskej únie. Aj tieto pripomienky prekladá pre potreby konania na Súdnom dvore jeho služba pre právny preklad do jazyka konania a do francúzštiny.

Služba pre právny preklad sa usiluje zabezpečiť preklady pripomienok v prejudiciálnych konaniach do dvoch mesiacov odo dňa ich predloženia, pričom cieľom je mať k dispozícii všetky preklady potrebné na preskúmanie veci do dvoch mesiacov od dátumu skončenia písomnej časti konania, za ktorý sa považuje predloženie posledných pripomienok v danej veci.

2.2.2 - Priame žaloby a odvolania

Tak Súdny dvor, ako aj Všeobecný súd rozhodujú o priamych žalobách.³³

Súdny dvor rozhoduje o priamych žalobách v týchto prípadoch:

- žaloba o nesplnenie povinností, ktorú podáva buď Komisia, alebo zriedkavejšie niektorý z členských štátov, pričom tieto konania umožňujú Súdnemu dvoru monitorovať, ako členské štáty dodržiavajú svoje povinnosti vyplývajúce z práva EÚ. Ak Súdny dvor konštatuje, že došlo k nesplneniu povinností, členský štát je povinný toto neplnenie povinností bezodkladne ukončiť. Ak Súdny dvor po novom návrhu Komisie konštatuje, že daný členský štát nevyhovel jeho rozsudku, môže mu uložiť paušálnu pokutu alebo penále. V prípade neoznámenia opatrení na prebratie smernice Komisie však Súdny dvor môže na návrh Komisie uložiť dotknutému členskému štátu finančnú pokutu už vo fáze prvého rozsudku o nesplnení povinností.³⁴

33| Pozri Rokovací poriadok Súdneho dvora, hlava IV s názvom „Žaloby“, článok 119 a nasl., ako aj Rokovací poriadok Všeobecného súdu, hlava III s názvom „Žaloby“, článok 50 a nasl.

34| Pozri články 258 až 260 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

- Žaloba o neplatnosť umožňuje členskému štátu napadnúť na Súdnom dvore akty Európskeho parlamentu alebo Rady (s výnimkou jej aktov v oblasti štátnej pomoci, dumpingu a vykonávacích právomocí). Umožňuje tiež inštitúcii Únie žalovať inú inštitúciu s cieľom domáhať sa zrušenia aktu³⁵ niektorej inštitúcie, orgánu, úradu alebo agentúry Únie. Všeobecný súd je príslušný rozhodovať v prvom stupni o všetkých ostatných žalobách tohto druhu, a najmä o žalobách podaných súkromnými osobami.³⁶
- Žaloba na nečinnosť umožňuje preskúmať zákonnosť nečinnosti inštitúcií, orgánu, úradu alebo agentúry Únie. Ak bolo konštatované, že daná inštitúcia sa protiprávne dopustila nečinnosti, táto inštitúcia je povinná ukončiť túto nečinnosť prijatím vhodných opatrení. Príslušnosť sa v prípade žalôb na nečinnosť delí medzi Súdny dvor a Všeobecný súd podľa rovnakých kritérií ako v prípade žalôb o neplatnosť.³⁷
- Odvolaním sa možno na Súdnom dvore domáhať zrušenia rozsudku alebo uznesenia Všeobecného súdu, pričom dôvody takéhoto odvolania sa musia obmedziť na právne otázky. Ak to stav veci dovoľuje, Súdny dvor môže vo veci rozhodnúť sám. V opačnom prípade vráti vec na ďalšie konanie Všeobecnému súdu, ktorý je viazaný rozhodnutím Súdneho dvoru v rámci odvolania.³⁸ Konanie o odvolaní ďalej prebieha, a to aj v súvislosti s prípravou a zasielaním prekladov, rovnakým spôsobom ako konanie v prípade priamych žalôb, preto nie je potrebné ho podrobnejšie rozoberať.

Všeobecný súd rozhoduje o týchto priamych žalobách:

- žaloby podané fyzickými alebo právnickými osobami, ktorými sa domáhajú zrušenia aktov inštitúcií, orgánov, úradov alebo agentúr Únie, ktoré sú im určené alebo sa ich priamo a osobne týkajú, ako aj regulačných aktov, ktoré

35| Najmä nariadenie, smernica, rozhodnutie.

36| Pozri článok 263 ZFEÚ, ako aj článok 256 ods. 1 ZFEÚ a článok 51 Protokolu o štatúte Súdneho dvora Európskej únie.

37| Pozri článok 265 a článok 256 ods. 1 ZFEÚ a článok 51 Protokolu o štatúte Súdneho dvora Európskej únie.

38| Pozri články 56 až 58 a 61 Protokolu o štatúte Súdneho dvora Európskej únie. Pozri tiež hlavu 5 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora s názvom „Odvolania proti rozhodnutiam Všeobecného súdu“.

sa ich priamo týkajú a nevyžadujú vykonávacie opatrenia, a žaloby podané tými istými osobami, ktorými sa domáhajú konštatovania nečinnosti týchto inštitúcií, orgánov, úradov alebo agentúr,³⁹

- žaloby podané členskými štátmi proti Komisii, ako aj ich žaloby podané proti Rade týkajúce sa aktov prijatých v oblasti štátnej pomoci, opatrení na ochranu obchodu (dumping) a aktov, ktorými Rada vykonáva svoju výkonnú právomoc,⁴⁰
- žaloby o náhradu škody spôsobenej inštitúciami, orgánmi, úradmi alebo agentúrami Únie alebo ich zamestnancami,
- žaloby založené na zmluvách uzavretých Úniou, ktoré výslovne stanovujú právomoc Všeobecného súdu,
- žaloby vo veciach duševného vlastníctva podané proti Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO) a proti Úradu Spoločenstva pre odrody rastlín (CPVO),
- spory medzi inštitúciami EÚ a ich zamestnancami týkajúce sa pracovnoprávných vzťahov a systému sociálneho zabezpečenia.⁴¹

Proti rozhodnutiam Všeobecného súdu možno v lehote dvoch mesiacov podať na Súdny dvor odvolanie, ktoré sa musí obmedziť na právne otázky.⁴²

Žaloba ako návrh na začatie konania

Návrhom na začatie konania o priamej žalobe alebo odvolaní je buď žaloba alebo odvolanie. Jazyk, v ktorom sú tieto podania vypracované, sa automaticky stáva jazykom

39 | Pozri články 263 a 265 ZFEÚ.

40 | Pozri článok 51 Protokolu o Štatúte Súdneho dvora Európskej únie.

41 | Pozri články 268, 270, resp. 272 ZFEÚ.

42 | Pozri články 56 až 58 Protokolu o Štatúte Súdneho dvora Európskej únie a články 167 a nasl. Rokovacieho poriadku Súdneho dvora (hlava 5 „Odvolania proti rozhodnutiam Všeobecného súdu“).

konania.⁴³ Potom, ako je žaloba doručená kancelárii príslušného súdu, sa doručí odporcovi a poskytne sa služba pre právny preklad na účely vyhotovenia jej verzie v jazyku porád. V zriedkavých prípadoch, keď priamu žalobu podá niektorý z členských štátov proti inému členskému štátu,⁴⁴ je potrebné zabezpečiť, aby boli žaloba a následne aj ostatné navzájom vymieňané podania preložené aj do jazyka druhého členského štátu.⁴⁵

V prípade žalôb a odvolaní sa v úradnom vestníku uverejňuje oznámenie so zhrnutím žalobných (odvolacích) dôvodov a hlavných tvrdení, ako aj návrhov na rozhodnutie v zmysle žaloby alebo odvolania. Od tohto uverejnenia začína plynúť šesťtyždňová lehota ⁴⁶ (článok 130 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a článok 143 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu), v rámci ktorej môže každý subjekt, ktorý má oprávnený záujem na konaní, požiadať, aby doň mohol vstúpiť ako vedľajší účastník konania.

Vyjadrenia

Vyjadreniami, ktoré si v rámci konaní o priamych žalobách vymieňajú účastníci konania, sú žaloba a vyjadrenie k žalobe.⁴⁷ V rámci konania o priamej žalobe na Súdnom dvore (článok 126 rokovacieho poriadku) a na Všeobecnom súde (článok 83 rokovacieho poriadku) je možná aj druhá výmena vyjadrení, pokiaľ príslušný súd nerozhodne, že druhá výmena vyjadrení nie je nevyhnutná, napríklad v skrátenom súdnom konaní, alebo pokiaľ sa tejto možnosti nezrieknu sami účastníci konania. V prípade druhej

43| Jednotlivci a členské štáty podávajú žalobu v jazyku, ktorý si zvolia. Inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie v jazyku žalovaného.

44| O takýto prípad išlo v citlivej veci Maďarsko/Slovensko, C-364/10, [EU:C:2012:630](#), o ktorej bolo rozhodnuté rozsudkom zo 16. októbra 2012 (pozri tiež tlačové komuniké č. 131/12), vo veci Slovinsko/Chorvátsko, C-457/18, [EU:C:2020:65](#), o ktorej bolo rozhodnuté rozsudkom z 31. januára 2020 (pozri tiež tlačové komuniké č. 9/20), alebo vo veci C-121/21 R Česká republika/Poľsko, v rámci ktorej boli v máji a septembri 2021 vydané dve uznesenia podpredsedu Súdneho dvora (pozri tiež tlačové komuniké č. 89/21, 159/21 a 23/22).

45| Je potrebné podotknúť, že podľa článku 45 ods. 4 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu si jazyk konania v konaniach o žalobách proti rozhodnutiam odvolacích senátov EUIPO týkajúcich sa uplatňovania právnych noriem duševného vlastníctva volí žalobca. Ak však proti tomu iný účastník konania pred príslušným senátom v príslušnej lehote vznesie námietku, jazykom konania sa stáva jazyk napadnutého rozhodnutia. Služba pre právny preklad následne vyhotoví preklad žaloby do tohto jazyka.

46| Táto lehota je v prípade odvolaní stanovená na jeden mesiac (pozri článok 190 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora).

47| V prípade konania o odvolaní sa používa pojem „vyjadrenie k odvolaniu“.

výmeny vyjadrení možno podať repliku a dupliku, pričom príslušný súd môže spresniť otázky, ktorých by sa mali tieto vyjadrenia týkať.

Naopak, v prípade odvolaní na Súdny dvor alebo priamych žalôb na Všeobecnom súde vo veciach duševného vlastníctva neexistuje automatická druhá výmena vyjadrení. Podľa článku 175 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora je podanie repliky podmienené výslovným povolením predsedu Súdneho dvora, ktorý môže v prípade udelenia povolenia určiť počet strán a vymedziť predmet repliky a dupliky.

Návrhy na vstup vedľajšieho účastníka konania, vyjadrenia k návrhom na vstup vedľajšieho účastníka do konania a vyjadrenia k samotným vyjadreniam vedľajších účastníkov konania, vzájomné žaloby alebo odvolania a s nimi súvisiace vyjadrenia sa z jazykového hľadiska posudzujú rovnako ako vyjadrenia podané v rámci hlavnej priamej žaloby alebo odvolania.

Keďže všetky takéto podania musia byť predložené v jazyku konania, služba pre právny preklad Súdneho dvora ich musí preložiť len do jazyka porád, s výnimkou prípadov, keď do konania ako vedľajší účastník vstúpi členský štát. Keďže tento štát predkladá svoje vyjadrenie vedľajšieho účastníka konania v štátnom jazyku,⁴⁸ vzniká potreba preložiť návrh na vstup do konania ako vedľajší účastník konania a samotné vyjadrenia vedľajšieho účastníka konania nielen do jazyka porád, ale aj do jazyka konania. Snahou služby pre právny preklad je zabezpečiť preklady, aspoň pokiaľ ide o žaloby, vyjadrenia k žalobám alebo k odvolaniam, repliky a dupliky, v lehote, ktorá by spravidla nemala presiahnuť dva mesiace.

Vyjadrenia vedľajších účastníkov konania

Vedľajší účastníci konania

Mnohojazyčnosť ako záruka rovnosti zaobchádzania s účastníkmi konania sa obmedzuje na hlavných účastníkov konaní o prejudiciálnych otázkach a priamych žalobách. Neplatí

48| Článok 38 ods. 4 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a článok 46 ods. 4 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu.

pre vedľajších účastníkov konania,⁴⁹ ktorí svoje vyjadrenie vedľajšieho účastníka konania musia predložiť v jazyku konania, a to aj vtedy, keď pochádzajú z členského štátu, ktorého úradný jazyk nie je jazykom konania. To znamená, že pred jeho predložením budú musieť využiť súkromné prekladateľské služby.⁵⁰

Z tejto výnimky však zároveň existuje ešte jedna výnimka. V súlade s článkom 38 ods. 4 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a článkom 46 ods. 4 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu sú totiž členské štáty, ak sú vedľajšími účastníkmi konania pred Súdny dvorom alebo Všeobecným súdom, oprávnené používať svoj vlastný úradný jazyk. Podľa tohto istého princípu si zmluvné strany Dohody o EHP, ktoré nie sú členskými štátmi, a Dozorný orgán EZVO môžu podľa článku 38 ods. 5 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a článku 46 ods. 5 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu zvoliť namiesto jazyka konania iný úradný jazyk Únie. Tieto vyjadrenia vedľajších účastníkov konania sa preto prekladajú do jazyka konania, aby sa s nimi mohli oboznámiť aj hlavní účastníci konania a aby k nim v prípade záujmu mohli predložiť pripomienky. Preklady vyjadrení vedľajších účastníkov konania zabezpečuje služba pre právny preklad Súdneho dvora.

49| Vyjadrenie vedľajšieho účastníka konania upravuje článok 40 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie:

„Členské štáty a orgány Únie môžu vo veciach prejednávaných pred Súdny dvorom vstúpiť do konania ako vedľajší účastník.

Rovnaké právo majú orgány, úrady a agentúry Únie a akákoľvek iná osoba, ktoré preukážu oprávnený záujem na rozhodnutí vecí prejednávaných Súdny dvorom. Fyzické alebo právnické osoby nemôžu vstupovať do konaní ako vedľajší účastníci medzi členskými štátmi, medzi inštitúciami Únie navzájom alebo medzi členskými štátmi na jednej strane a inštitúciami Únie na strane druhej.

Bez toho, aby bol dotknutý druhý pododsek, môžu štáty, ktoré nie sú členskými štátmi a ktoré sú zmluvnými stranami Dohody o Európskom hospodárskom priestore, a taktiež Dozorný úrad EZVO uvedený v tejto dohode, vstúpiť do konania ako vedľajší účastník vo veciach prejednávaných pred Súdny dvorom, ak sa tieto veci týkajú jednej z oblastí uplatňovania tejto dohody.

Návrh na vstup do konania ako vedľajší účastník môže obsahovať iba návrhy podporujúce jedného z účastníkov konania.“

50| Článok 38 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a článok 46 ods. 1 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu.

2.2.3 - Konania o stanovisku

Konanie o stanovisku⁵¹ upravené v článku 218 ods. 11 ZFEÚ, ktoré začína na základe žiadosti členského štátu, Európskeho parlamentu, Rady alebo Komisie týkajúcej sa otázky, či je zamýšľaná dohoda medzi Úniou a tretími krajinami alebo medzinárodnými organizáciami v súlade s ustanoveniami Zmlúv, ako aj otázky, či Únia alebo niektorá z jej inštitúcií má právomoc takúto dohodu uzatvoriť, je z hľadiska jazykového režimu veľmi jedinečné. Všetky úradné jazyky Únie sú totiž automaticky jazykmi konania. To znamená, že otázky uvedené v žiadosti o stanovisko sa musia preložiť do všetkých úradných jazykov na účely uverejnenia v *úradnom vestníku*. Vzhľadom na význam a medializáciu takýchto konaní služba pre právny preklad zabezpečuje svoje preklady ešte rýchlejšie, aby Súdny dvor mohol rozhodovať bez zbytočného oneskorenia.

2.2.4 - Skrátené konania

Lehoty na preklad boli vysvetlené vyššie. Treba však poznamenať, že bez ohľadu na to, o aké konanie ide, sa tieto lehoty môžu z dôvodov riadneho výkonu spravodlivosti alebo ochrany základných práv výrazne skrátiť.

Toto skrátenie stanovené v rokovacích poriadkoch si v praxi vyžaduje niekedy extrémne skrátenie lehôt na preklad:

- skrátené súdne konania (články 105, 133 a 190 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a článok 151 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu). Súd môže rozhodnúť o uplatnení skráteného konania buď na žiadosť jedného z účastníkov konania, alebo v prípade prejudiciálnych konaní na návrh vnútroštátneho súdu, alebo aj bez návrhu. Takéto rozhodnutie znamená skrátenie lehôt v každej fáze vrátane fázy prekladu,
- naliehavé prejudiciálne konanie (články 107 až 114 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora). Súdny dvor môže na návrh vnútroštátneho súdu alebo i bez návrhu rozhodnúť o uplatnení naliehavého prejudiciálneho konania v oblastiach uvedených v hlave V tretej časti ZFEÚ, konkrétne pokiaľ ide o priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti. Osobitnou črtou tohto konania je okrem skrátenia lehôt vo všetkých štádiách aj obmedzenie počtu subjektov, ktoré môžu predložiť

51 | Pozri Rokovací poriadok Súdneho dvora, hlava VII s názvom „Žiadosti o stanovisko“, článok 196 a nasl.

písomné pripomienky: členské štáty iné ako členský štát vnútroštátneho súdu, niekedy dokonca členský štát, na ktorého vnútroštátne konanie sa návrh odvoláva, nemôžu predložiť písomné pripomienky, môžu však svoje tvrdenia uviesť na pojednávaní. Určená komora môže v mimoriadne naliehavých prípadoch tiež rozhodnúť o úplnom upustení od písomnej časti konania. Rozhodnutie prejednať vec v rámci naliehavého prejudiciálneho konania má na službu pre právny preklad paradoxný vplyv, keďže jej na jednej strane ukladá povinnosť preložiť návrh na začatie prejudiciálneho konania do francúzštiny extrémne rýchlo, ale na druhej strane ju oslobodzuje od povinnosti preložiť pripomienky členských štátov iných ako členský štát vnútroštátneho súdu,

- o prednostnom prejednaní niektorých vecí sa môže rovnako rozhodnúť aj s prihliadnutím na osobitné okolnosti (článok 53 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a článok 67 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu). Takéto rozhodnutie má za následok aj skrátenie lehoty na preklad.

2.2.5 - Koniec písomnej časti konania

Písomná časť konania sa končí:

- v prípade návrhov na začatie prejudiciálneho konania po podaní posledných pripomienok
- v prípade priamych žalôb a odvolaní po podaní posledného vyjadrenia, zvyčajne vyjadrenia žalovaného alebo dupliky, ak došlo k dvom výmenám vyjadrení, alebo prípadne vyjadrenia k vzájomnému odvolaniu alebo návrhu na vstup vedľajšieho účastníka do konania podaného po posledných pripomienkach.

2.3 - Ústna časť konania

2.3.1 - Pojednávanie

Pojednávanie umožňuje ústny prejav v konaní. Všetci hlavní účastníci konania alebo vedľajší účastníci konania, ako aj zastúpené členské štáty môžu predniesť svoje tvrdenia ústne pred rozhodovacou komorou, prípadne za účasti generálneho advokáta. Je to tiež príležitosť pre generálneho advokáta a pre členov rozhodovacej komory klásť otázky s cieľom získať vysvetlenia k prejednávanej veci.

Na pojednávaní sa zvyčajne zúčastňujú subjekty (účastníci konania, sudcovia, generálny advokát, zástupcovia členských štátov, atď.) s rôznymi materinskými jazykmi. Aj keď väčšina z nich vie hovoriť a rozumie iným jazykom, kvalita porozumenia a vyjadrovania je najvyššia v materinskom jazyku, najmä v právnom kontexte. V tomto okamihu prichádzajú na pomoc konferenční tlmočníci Inštitúcie. Tlmočenie sa vždy zabezpečuje do francúzštiny ako jazyka porád, a to jednak pre potreby členov rozhodovacej komory, ktorí sa rozhodli nevyužiť tlmočenie do svojho materinského jazyka, a jednak pre potreby záznamu z priebehu pojednávania. Zabezpečuje sa aj tlmočenie z a do jazyka konania a z a do jazyka členských štátov, ktoré oznámili svoju účasť na pojednávaní. Určenie jazykov, z ktorých a do ktorých sa bude na pojednávaní tlmočiť, sa riadi veľmi praktickými úvahami. Zohľadňujú sa skutočné potreby vyjadrené členmi rozhodovacej komory, generálnym advokátom a zástupcami inštitúcií a členských štátov. Ako už bolo uvedené, článok 38 ods. 4 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora totiž stanovuje, že členské štáty sa osobitne môžu vyjadrovať v inom jazyku, ako je jazyk konania. Zohľadňujú sa aj dostupné tlmočnické kapacity, pokiaľ ide o počet interných alebo externých tlmočníkov a jazykové pokrytie, najmä vzhľadom na to, že v rôznych pojednávacích miestnostiach Súdneho dvora a Všeobecného súdu sa zvyčajne koná viacero pojednávaní súčasne. Treba zohľadniť aj potrebu optimalizácie finančných prostriedkov: ak je to možné, upustí sa od služieb externých tlmočníkov, ktorí by museli byť prizvaní na posilnenie kapacít v prípade, ak je nevyhnutné zabezpečiť úplné obojsmerné tlmočenie na všetkých pojednávaniach. Tlmočenie totiž nie je vždy obojsmerné (alebo symetrické): je napríklad možné, že sa tlmočí z určitého jazyka, ale nie do toho istého jazyka.

Existuje však aj konanie, ktoré zahŕňa simultánne tlmočenie na pojednávaní v maximálnej možnej miere zo všetkých jazykov a do všetkých jazykov. Ide o konanie o stanovisku, už spomenuté vyššie (*pozri bod 2.2.3*), v ktorom sú všetky úradné jazyky jazykmi konania. V priebehu krízy spojenej s pandemiou Covid-19, počas ktorej musel byť každý tlmočník v *kabíne* sám, bolo nevyhnutné prijať mimoriadne opatrenia, najmä technicky spojiť niekoľko pojednávacích miestností, aby bol k dispozícii dostatočný počet tlmočnických kabín.

Od apríla 2022 sú pojednávania veľkej komory Súdneho dvora prenášané cez internet.

2.3.2 - Prednes návrhov generálneho advokáta

Súdny dvor má jedenásť generálnych advokátov. Päť stálych miest generálneho advokáta je vyhradených pre Nemecko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko a Poľsko,⁵² zvyšných šesť miest sa medzi ostatnými členskými štátmi obsadzuje na rotačnom princípe. Generálni advokáti predkladajú návrhy vo veľkom počte vecí, o ktorých rozhoduje Súdny dvor. Prvý generálny advokát rozhoduje o pridelení vecí generálnym advokátom.⁵³ Generálny advokát môže byť v zásade určený aj spomedzi členov Všeobecného súdu vo veciach, o ktorých rozhoduje tento súd;⁵⁴ v zriedkavých prípadoch, keď sa tak stalo,⁵⁵ bol určený člen Všeobecného súdu, ktorý nebol členom rozhodovacieho zloženia.

Návrhy generálnych advokátov sú z formálneho hľadiska súčasťou ústnej časti konania. Je totiž praxou generálnych advokátov, že na konci pojednávania oznámia pravdepodobný dátum prednesu svojich návrhov na nadchádzajúcom verejnom pojednávaní, na ktorom sa prečíta záverečná časť uvedených návrhov. Do konania vstupujú ako *amicus curiae*, to znamená, že rozhodovacej komore podávajú svoju právnu analýzu a navrhujú možné spôsoby riešenia veci. Ich úplné znenie sa preto prekladá do francúzštiny pre potreby rozhodovacej komory a do jazyka konania na účely ich doručenia účastníkom konania; prekladá sa aj do ostatných úradných jazykov, pretože návrhy sa uverejňujú v plnom znení v *Zbierke rozhodnutí Súdneho dvora* spolu s rozhodnutím, ktoré rozhodovacia komora vyhlási neskôr.

Z praktických dôvodov všetci generálni advokáti píšu v jednom zo šiestich jazykov, ktoré sú najviac pokryté službou pre právny preklad (francúzština, ako aj španielčina, nemčina, angličtina, taliančina alebo poľština, pričom francúzština je v súčasnosti jazykom porád, a ostatné jazyky sú pivotnými jazykmi tejto služby, *pozri bod 3.6.2*). Z tohto dôvodu každá jazyková sekcia služby pre právny preklad buduje a udržiava dostatočné prekladateľské kapacity na zabezpečenie priameho prekladu do svojho jazyka z každého z týchto šiestich jazykov.

52| Pred Brexitom bolo jedno zo šiestich stálych miest generálnych advokátov vyhradené pre Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska.

53| Článok 16 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

54| Články 30 a 31 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu.

55| Napríklad vo veci *Stahlwerke Peine-Salzgitter/Komisia*, T-120/89.

Služba pre právny preklad sa snaží sprístupniť čo najviac jazykových verzií v deň prednesu návrhov; jazykové verzie, ktoré nie je možné sprístupniť v tento deň, sa napriek tomu sprístupnia najneskôr v deň vydania rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Na to, aby sa zabezpečilo, že služba pre právny preklad bude schopná splniť tieto ciele, generálni advokáti konzultujú postup s oddelením centrálného plánovania služby pre právny preklad. V zásade tiež obmedzujú ich dĺžku v priemere na 40 strán, s výnimkou návrhov v odvolacích veciach, ktoré vo všeobecnosti zahŕňajú preskúmanie početnejších a odbornejších právnych otázok.

Generálni advokáti vypracúvajú svoje návrhy po pojednávaní v danej veci. Tí, ktorí písali v inom ako svojom materinskom jazyku, môžu v záujme zvýšenia kvality ich pôvodnej verzie požiadať službu pre právny preklad o korektúru. Po spätnej kontrole pôvodnej verzie, a to aj vďaka pripomienkam korektorov a právnikov lingvistov, zašle kabinet generálneho advokáta návrhy oddeleniu centrálného plánovania služby pre právny preklad. Táto služba súbežne vykonáva dve úlohy:

- prvou úlohou je zabezpečiť typografickú korektúru originálu (ktorú si nemožno zamieňať s vyššie uvedenou predbežnou korektúrou). Takto opravený text vráti sekcia jazyka, v ktorom sú návrhy napísané, kabinetu, ktorý navrhnuté zmeny schváli, a potom vráti nový súbor oddeleniu centrálného plánovania. Toto je prvá „žiadost' o vykonanie zmien“,
- druhou a dôležitejšou úlohou je zabezpečiť preklad návrhov do všetkých ostatných úradných jazykov. Počas procesu prekladu môže byť podaných niekoľko žiadostí o vykonanie zmien. Prvá je výsledkom vyššie uvedenej typografickej korektúry. V prípade, že generálny advokát považuje za potrebné doplniť svoje návrhy, môžu byť podané ďalšie žiadosti o vykonanie zmien. Keďže zmeny návrhov výrazne narúšajú prekladateľskú činnosť, generálni advokáti sa snažia predchádzať množeniu žiadostí a počtu ad hoc zmien obsiahnutých v každej z nich. V ideálnom prípade sa budú snažiť obmedziť ich na dve žiadosti o vykonanie zmien: najskôr, po ukončení typografickej korektúry, a následne na konci procesu, teda na konci dialógu medzi ich kabinetom a právnikmi lingvistami rôznych jazykových sekcií, zastúpených právnikom lingvistom ustanoveným za „osobu zodpovednú za centralizáciu otázok“ pre danú vec. Tento právnik lingvista je osobou, ktorá v sekcii jazyka konania zhromažďuje otázky, ktoré sa vyskytnú v rôznych jazykových sekciách počas prekladu, aby na ne priamo odpovedal alebo ich v prípade potreby zoskupil a zaslal kabinetu generálneho advokáta na účely poskytnutia potrebného vysvetlenia.

V niektorých prípadoch si chcú generálni advokáti opakovane prečítať niektorý z prekladov svojich návrhov pred prednesom. Takmer vždy to tak je v prípade ich znenia vo francúzskom jazyku, keďže sa zasiela rozhodovacej komore.

Návrhy sa následne prednesú na verejnom pojednávaní. Generálny advokát neprednáša úplné znenie, ale len ich záverečnú časť. Znenia v jazyku konania a v jazyku porád, ktoré predtým preložili právnici lingvisti, simultánne prečítajú tlmočníci.

Návrhy generálnych advokátov predstavujú približne 27 % celkového objemu práce služby pre právny preklad, čo v roku 2020 predstavovalo takmer 306 000 strán.

Ústna časť konania sa končí pojednávaním alebo, ak sa vo veci majú predniesť návrhy generálneho advokáta, ich prednesom. Predseda rozhodovacej komory potom predloží vec na poradu, po ktorej sa konanie končí podpisom uznesenia alebo podpisom a vyhlásením rozsudku.

2.4 - Rozhodnutia a stanoviská

Po skončení písomnej a ústnej časti konania a po predložení veci na poradu sudca spravodajca pre danú vec vypracuje návrh uznesenia, rozsudku alebo stanoviska a predloží ho rozhodovacej komore s cieľom prejednať tento návrh. Počas porady dospeje rozhodovacia komora k spoločnému záveru, ktorý sa premietne do návrhu rozhodnutia alebo stanoviska. Tento návrh sa potom zašle službe pre právny preklad na účely jeho prekladu do jazyka konania a v prípade uznesenia alebo rozsudku, ktoré sa majú uverejniť v *Zbierke*, alebo stanoviska, ktoré sa uverejňuje vždy, do všetkých ostatných úradných jazykov.

Ak má rozhodnutie formu rozsudku, podpisujú ho členovia rozhodovacej komory a tajomník Súdneho dvora, prípadne Všeobecného súdu, a vyhlasuje sa na verejnom pojednávaní. Ak má formu uznesenia, podpisuje ho predseda rozhodovacieho zloženia a tajomník daného súdu, ale nevyhlasuje sa na verejnom pojednávaní. Následne sa doručí účastníkom konania. Stanoviská podpisuje predseda Súdneho dvora, sudcovia, ktorí sa zúčastnili na porade, ako aj tajomník, a sú vyhlásené na verejnom pojednávaní.

Cieľom služby pre preklad je sprístupniť čo najviac jazykových znení rozhodnutia v deň jeho podpisu (v prípade uznesení) alebo vyhlásenia (v prípade rozsudkov a stanovísk). Znenie v jazyku konania musí byť vždy dostupné, keďže v prípade jeho absencie by jednoducho neexistovalo rozhodnutie, ktoré sa má podpísať a doručiť účastníkom

konania v jazyku, ktorý je záväzný. Napriek všetkému úsiliu a investíciám nie sú vždy k dispozícii všetky ostatné jazykové znenia vzhľadom na čoraz nepriaznivejší pomer medzi zdrojmi služby pre právny preklad a jej pracovným zaťažením. Úsilie sa sústreďuje na najdôležitejšie rozhodnutia vo všeobecnosti, na tie, ktoré sa zdajú byť pre dotknutý členský štát osobitne zaujímavé (napr. preto, že tento štát predložil pripomienky alebo vstúpil do konania ako vedľajší účastník), a na tie, ktorých preklad je v krátkom čase najľahšie uskutočniteľný (napr. ak sú rozsahom krátke). Rozhodnutia, ktoré sú menej dôležité alebo majú viac strán, sa častejšie odkladajú na neskôr, aby sa hneď, ako to bude možné, preložili do chýbajúcich jazykov a publikovali na internete a uverejnili v *Zbierke*. Cieľom služby je zabrániť tomu, aby rozhodnutia zostali nepreložené dlhšie ako tri mesiace po dátume vyhlásenia, ale aj tento cieľ je čoraz ťažšie dosiahnuteľný.

Záväzné jazykové znenie

V súlade s článkom 41 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a článkom 49 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu sú záväzné znenia rozhodnutí vyhotovené v jazyku konania, či už ide o uznesenia alebo o rozsudky. Z toho vyplýva, že toto jazykové znenie má mimoriadny význam. Nedávne uznesenie vo veci C-706/20 je toho dokonalým príkladom. V tejto veci bol Súdnemu dvoru doručený návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý okrem iného žiadal výklad rozsudku Amoena vo veci C-677/18, v ktorom znenie bodu 53 v anglickej verzii, teda v jazyku konania, nebolo dostatočne jasné. Súdny dvor bol požiadaný, aby spresnil, na ktoré podstatné meno(á) sa vzťahujú zámená „them“, „their“ a „they“. Súdny dvor rozhodol tak, že vykonal gramatickú analýzu rozsudku Amoena v jeho anglickom jazykovom znení, ktoré je záväzné.

V snahe čo najviac sa vyhnúť takýmto situáciám sú jazykové sekcie, ktoré prekladajú vo veciach vlastného jazyka, obzvlášť ostrážité, znásobujú v nevyhnutnej miere úroveň kontroly kvality a niekedy sa radia aj s členmi súdu, pre ktorých je daný jazyk materinským jazykom.

Súdnemu dvoru ešte nikdy nebola predložená prejudiciálna otázka založená na nedostatku súladu medzi rôznymi jazykovými zneniami rozhodnutia. S tým môže nepochybne súvisieť skutočnosť, že záväzným znením je znenie v jazyku konania. Niektoré veci však majú viaceré jazyky konania, pričom v prípade stanovísk majú tento status všetky úradné jazyky (*pozri bod 2.2.3*). Ďalším dôvodom je vysoká kvalita právnych prekladov vykonávaných na Súdnom dvore, pretože aj keď nie všetky znenia majú rovnakú hodnotu, ako je to v prípade regulačných aktov Únie, kvalita a vzájomná zhoda jazykových znení sú naďalej nevyhnutné pre jednotné uplatňovanie práva Únie.

Z tohto dôvodu Súdny dvor potrebuje dostatočné zdroje a odborníkov na najvyššej úrovni pre každý cieľový jazyk, či už ide o preklad alebo tlmočenie (*pozri bod 3.1*).

Oznámenie rozhodnutí a stanovísk v úradnom vestníku

Všetky rozhodnutia a všetky stanoviská prijaté Súdny dvorom alebo Všeobecným súdom sa uverejňujú formou mnohojazyčného oznámenia v *úradnom vestníku*, čo samozrejme zahŕňa vypracovanie jednotlivých jazykových znení službou pre právny preklad.⁵⁶ Tieto oznámenia obsahujú výrokovú časť rozhodnutí a stanovísk, to znamená v prípade prejudiciálnych konaní odpovede Súdneho dvora na otázky položené vnútroštátnym súdom a v prípade priamych žalôb alebo odvolaní vyhovie alebo zamietnutie žaloby či odvolania a rozhodnutie o trovách konania.

Uverejňovanie a sprístupňovanie rozhodnutí a stanovísk

Na to, aby sa zabezpečilo jednotné uplatňovanie práva vyplývajúceho z judikatúry súdov, ktoré tvoria Súdny dvor, je potrebné ho uverejňovať a sprístupňovať. Do roku 2012 mohlo dochádzať k značnému oneskoreniu medzi uverejnením predbežného znenia rozhodnutí na internetových stránkach Súdneho dvora a Úradu pre vydávanie publikácií Európskej únie (ÚVP) a oficiálnym uverejnením týchto rozhodnutí v *Zbierke*. Dôvodom bola prax vydávania *Zbierky* v papierovej podobe. Na jednej strane mohol byť zväzok *Zbierky* vydaný len vtedy, keď boli k dispozícii všetky texty uvedeného zväzku, takže oneskorenie prekladu jediného textu, dokonca čo i len zhrnutia rozsudku, bránilo vydaniu celého mesačného zväzku v príslušnom jazyku. Na druhej strane, keď už aj boli všetky texty k dispozícii, bolo potrebné ešte príslušný zväzok fyzicky vytlačiť a distribuovať ho. Od roku 2012 Súdny dvor a ÚVP prešli na digitálne uverejňovanie *Zbierky*. Toto uverejňovanie sa vykonáva dokument po dokumente, takže absencia jedného dokumentu už nebráni uverejneniu ostatných. Lehota medzi uverejnením predbežného znenia na internete a uverejnením oficiálneho textu v *Zbierke* sa skrátila na iba niekoľko týždňov, čo je obdobie, ktoré sa využíva na dokončenie typografickej korektúry dokumentov.

56 | Ide o oznámenia týkajúce sa rozhodnutí a stanovísk prijatých súdmi, ktoré nemožno zamieňať s oznámeniami týkajúcimi sa podania žaloby, odvolania alebo návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktoré sa vypracovávajú ihneď po podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania, žaloby alebo odvolania a ktoré sa tiež prekladajú do všetkých jazykov s cieľom ich uverejnenia v *úradnom vestníku*.

Jazyky prekladu hlavných dokumentov

Zdrojový jazyk

Cieľový(-é) jazyk(-y)

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

1 z 24
úradných jazykov

Všetky ostatné
úradné jazyky
(okrem MT a GA)

Návrhy

1 z úradných jazykov
používaných
generálnym advokátom

Všetky ostatné
úradné jazyky

Rozhodnutia

Jazyk porád

Všetky ostatné
úradné jazyky

Písomnosti týkajúce sa priamych žalôb

1 z 24
úradných jazykov

Jazyk porád

Vyjadrenia vedľajších účastníkov konania

1 z 24
úradných jazykov

Jazyk porád
a jazyk konania

Pripomienky

1 z 24
úradných jazykov

Jazyk porád
a jazyk konania

Digitálne uverejňovanie sa samozrejme týka všetkých dokumentov uverejňovaných v *Zbierke*, nielen uznesení a rozsudkov súdov. Ide tiež o stanoviská, návrhy generálnych advokátov a informácie o neuverejnených rozhodnutiach.

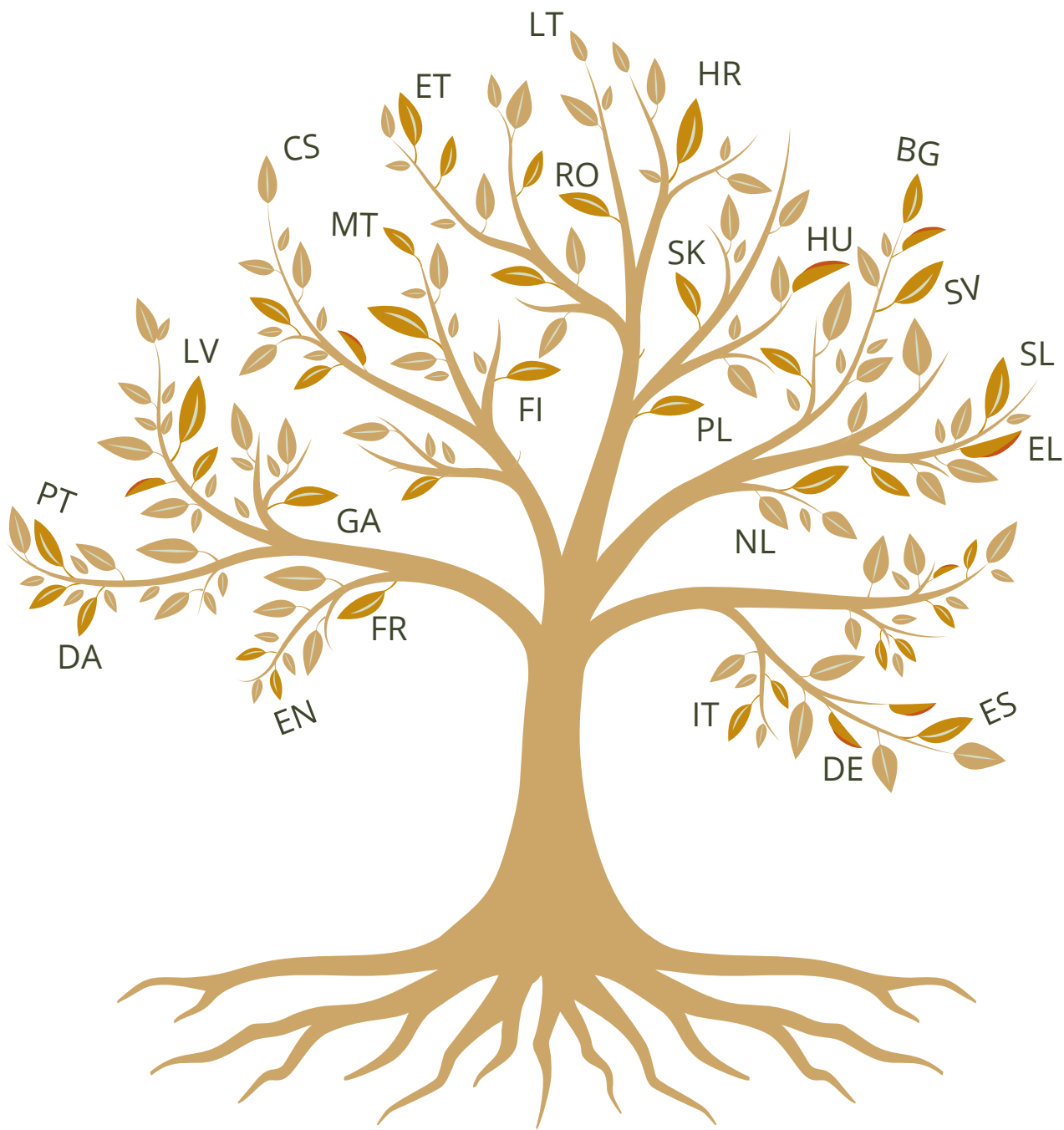
Celkovo možno konštatovať, že v konaniach sa využíva potenciálne kompletný mnohojazyčný súbor nástrojov, vrátane externej podpory, ktoré možno použiť pre každý úradný jazyk. Pre každú konkrétnu situáciu sa z tohto súboru nástrojov vyberie jazyk konania (určený v čase podania návrhu, ktorým sa konanie začína), ako aj spoločný jazyk, ktorým je v súčasnosti francúzština, aby sa prostredníctvom prekladu umožnilo interné riadenie a prejednanie danej veci na porade. Následne sa pomocou prekladu a tlmočenia opäť rozširuje na ďalšie požadované jazyky počas pojednávania pri prednese návrhov a prijímaní rozhodnutí.

Mnohojazyčný priebeh konaní možno metaforicky znázorniť ako strom mnohojazyčnosti. Strom je zakorenený vo výživnom substráte jazykovej, právnej a kultúrnej rozmanitosti členských štátov; substrát vyživuje miazgu, ktorá stúpa hore kmeňom konania, úzkou časťou stromu, kde sa táto rozmanitosť usmerňuje, aby sa dosiahlo efektívne riadenie; napokon sa kmeň rozvetvuje, aby dal stromu listy živé miazgou rozmanitosti, ktoré sa vrátia do kolobehu tým, že sa zúrodnia spoločné korene.

Abstrakty alebo zhrnutia a informácie o neuverejnených rozhodnutiach

Do konca roka 2018 bol z každého rozhodnutia uverejneného v *Zbierke* vypracovaný abstrakt, ktorý obsahoval reťazce kľúčových slov, ako aj rekapituláciu príslušného rozhodnutia. Tento dokument, ktorého cieľom bolo uľahčiť právnu rešerš, bol uverejňovaný v každom z jazykov *Zbierky* spolu s rozhodnutím, ktorého sa týkal.

Od roku 2019 boli abstrakty nahradené zhrnutiami, ktoré tiež obsahujú reťazce kľúčových slov, s týmito rozdielmi: na jednej strane sú zhrnutia oproti abstraktom dlhšie a analytickejšie. Na druhej strane sa zhrnutia nevyhotovujú pre všetky rozhodnutia súdov, ale len pre tie, ktoré súdy považujú za najdôležitejšie. V prípade Súdneho dvora ide o rozhodnutia veľkej komory, ako aj niektoré rozhodnutia komôr zložených z piatich sudcov. Z ostatných rozhodnutí Súdneho dvora sa vyhotovuje analytický prehľad obsahujúci reťazce kľúčových slov a odkaz na rozhodnutie uverejnené v *Zbierke*. Naproti tomu sa zo všetkých uverejnených rozhodnutí Všeobecného súdu vypracuje zhrnutie. Rozhodnutia, ktoré nie sú uverejnené v *Zbierke*, sú napriek tomu stručne opísané vo forme informácií o neuverejnených rozhodnutiach.

Nariadenie č. 1/58

2.5. - Spory pred Súdnym dvorom v oblasti mnohojazyčnosti

Mnohojazyčnosť nielenže sprevádza súdne konania ako také, ale niekedy je aj predmetom sporov predložených Súdnemu dvoru alebo Všeobecnému súdu. Táto oblasť judikatúry obsahuje také zásadné rozsudky, ako napríklad známy rozsudok vo veci Cilfit.⁵⁷

2.5.1 - Súlad medzi jazykovými zneniami aktov Únie: teória *acte clair*

V osobitnom prípade, keď majú sudy pristúpiť k výkladu primárneho alebo sekundárneho práva, pričom jazykové znenia právneho aktu sa nezhodujú, nadobúda proces prekladu ďalší rozmer. V súlade s judikatúrou vo veci Cilfit totiž súd môže na účely výkladu aktu pristúpiť k „porovnaniu jeho jazykových znení“. Pokiaľ ide o súd Únie, ten vychádza pri takejto analýze nielen z prekladov dokumentov predložených v rámci konania, no aj z celého radu iných prvkov, ako sú prípravné práce, povaha a rozsah rozdielov, či vstup právnik lingvistu (najmä právnik jazyka konania), ktorý má osobitne dobré predpoklady na to, aby ozrejmil obsahovú stránku danej jazykovej verzie a vzťah medzi právom Únie a vnútroštátnym právom, ktoré z nej vyplýva. Súdna mnohojazyčnosť teda predstavuje aj nástroj právnej analýzy.⁵⁸

Všeobecne záväzné právne predpisy Únie, na rozdiel od judikatúry Súdného dvora a Všeobecného súdu, nemajú jazyk konania a všetky znenia sú autentické. Súdny dvor, ktorý má rozhodovať o výklade týchto aktov v prípade rozdielov medzi jazykovými verziami, vypracoval teóriu *acte clair* (jasný akt). V rozsudku Cilfit rozhodol, že súd, proti ktorého rozhodnutiam neexistuje opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, je povinný, ak je pred ním nastolená otázka práva Spoločenstva, splniť si povinnosť predložiť vec Súdnemu dvoru, pokiaľ nezistil, že správne uplatnenie práva Spoločenstva je natoľko zrejmé, že neponecháva priestor na žiadnu dôvodnú pochybnosť, a že existencia takejto možnosti sa musí posúdiť najmä z hľadiska rizika rozdielov v judikatúre v rámci Únie (pozri bod 21 a výrok rozsudku). Vnútroštátny súd môže dospieť k záveru, že správne uplatnenie práva Spoločenstva je natoľko zrejmé, že *neponecháva* priestor na žiadne rozumné pochybnosti, no v prvom rade sa musí presvedčiť, že rovnaká zrejmosť by platila aj pre sudy ostatných členských štátov a Súdny dvor (pozri bod 16). Tento súd

57| Rozsudok zo 6. októbra 1982, 283/81, [EU:C:1982:335](#).

58| GARDETTE, J.-M.: Éloge et illustration du multilinguisme. En quoi le multilinguisme participe-t-il de la protection juridictionnelle en droit de l'Union ? In: *Revue des affaires européennes*, č. 3, 2016, s. 345.

však musí najskôr zohľadniť skutočnosť, že texty práva Spoločenstva sú vypracované vo viacerých jazykoch a že všetky jazykové znenia sú rovnako záväzné, takže výklad ustanovenia práva Spoločenstva vyžaduje porovnanie rôznych jazykových verzií (pozri bod 18).

Súdny dvor následne vo svojej ustálenej judikatúre potvrdil, že v prípade rozdielov medzi rôznymi jazykovými verziami textu práva Únie sa predmetné ustanovenie má vykladať s ohľadom na všeobecnú systematiku a účel právnej úpravy, ktorej je súčasťou, a že formulácia použitá v jednej z jazykových verzií ustanovenia práva Únie nemôže slúžiť ako jediný základ pre výklad tohto ustanovenia, ani sa jej nemôže v tejto súvislosti priznať prednosť pred ostatnými jazykovými verziami. Takýto prístup by bol totiž nezlučiteľný s požiadavkou jednotného uplatňovania práva Únie.

Vo veci, v ktorej sa rozhodlo rozsudkom zo 17. júla 1997, *Ferriere Nord SpA/Komisia*⁵⁹, bola nastolená otázka nesúladu medzi znením článku 85 Zmluvy EHS v talianskom jazyku a ostatnými jazykovými verziami tohto článku. Podľa talianskej verzie bolo predpokladom porušenia článku 85 Zmluvy to, aby predmetný kartel mal protisúťažný cieľ aj účinok (*per oggetto e per effetto*), zatiaľ čo ostatné jazykové verzie uvádzali, že tieto dve podmienky nie sú kumulatívne, t. j. stačí, že kartel má protisúťažný cieľ alebo účinok. Súdny dvor rozhodol (pozri bod 15 rozsudku), že „z ustálenej judikatúry vyplýva, že ustanovenia práva Spoločenstva sa majú vykladať a uplatňovať jednotným spôsobom v súlade so zneniami vypracovanými v ostatných jazykoch Spoločenstva... Tento záver nemožno vyvrátiť skutočnosťou, že v tomto prípade je talianske znenie článku 85, posudzované samostatne, jasné a jednoznačné, keďže všetky ostatné jazykové verzie výslovne uvádzajú alternatívnu povahu podmienky upravenej v článku 85 ods. 1 Zmluvy“.

59| C-219/95 P, [EU:C:1997:375](#).

Rozsudok vo veci Cilfit II

V nedávnom rozsudku Cilfit II⁶⁰ mal Súdny dvor príležitosť spresniť svoju predchádzajúcu judikatúru.

Po prvé pripomenul, že v situácii, keď je správny výklad práva Únie taký jasný, že neoponecháva priestor na žiadne dôvodné pochybnosti, sa absencia takýchto pochybností musí posudzovať vzhľadom na osobitosti vlastné právu Únie, osobitné ťažkosti pri jeho výklade a nebezpečenstvo rozdielov v judikatúre v rámci Únie. Predtým, ako vnútroštátny súd rozhodujúci v poslednej inštancii dospeje k záveru, že neexistujú nijaké dôvodné pochybnosti, musí sa presvedčiť, že by to bolo rovnako zrejmé aj ostatným súdom poslednej inštancie v členských štátoch, ako aj Súdnemu dvoru. Vnútroštátne súdy rozhodujúce v poslednom stupni musia na svoju vlastnú zodpovednosť, nezávisle a s náležitou starostlivosťou posúdiť, či sa nachádzajú v tejto situácii. Preto majú v tejto oblasti zvýšenú zodpovednosť (pozri najmä bod 50 rozsudku).

Pokiaľ ide konkrétne o porovnanie rozdielných jazykových verzií, v bode 44 rozhodol, že hoci vnútroštátny súd rozhodujúci v poslednom stupni nie je povinný pristúpiť k preskúmaniu každej z jazykových verzií sporného ustanovenia práva Únie, musí napriek tomu zohľadniť rozdiely medzi jazykovými verziami tohto ustanovenia, o ktorých má vedomosť, najmä ak na tieto rozdiely upozornia účastníci konania a ak sa preukážu.

60 | Rozsudok zo 6. októbra 2021, Consorzio Italian Management a Catania Multiservizi, C-561/19, [EU:C:2021:799](#) (pozri tiež tlačové komuniké č. 175/21).

2.5.2 - Súdne spory týkajúce sa jazykového režimu výberového konania na prijatie do zamestnania a jazykového režimu oznámenia o voľnom pracovnom mieste

Otázka mnohojazyčnosti oznámení o výberových konaniach, oznámení o voľných pracovných miestach a výziev na vyjadrenie záujmu bola predmetom bohatej judikatúry Súdneho dvora a Všeobecného súdu, ku ktorej je vhodné sa vrátiť. Táto judikatúra ilustruje význam, ktorý sa pripisuje mnohojazyčnosti ako takmer ústavnej zásade nevyhnutnej pre činnosť inštitúcií Únie.

Jazykový režim výberových konaní na prijatie do zamestnania, organizovaných Európskym úradom pre výber pracovníkov (EPSO), bol niekoľkokrát napadnutý na súdoch Únie, najmä Španielskom a Talianskom, ktoré spochybňovali postup úradu EPSO uverejňovať oznámenia o výberových konaniach len v angličtine, francúzštine a nemčine, v rozpore so zásadami stanovenými v nariadení č. 1/58, podľa ktorých sú všetky jazyky členských štátov úradnými a pracovnými jazykmi inštitúcií.

Napríklad v rozsudku Taliansko/Komisia⁶¹ Súdny dvor pripomenul, že jazykový režim Únie vymedzil ako úradné a pracovné jazyky inštitúcií 23 jazykov uvedených v nariadení č. 1/58. Napadnuté oznámenia o výberových konaniach boli preto zrušené. Súdny dvor vyzval inštitúcie, aby stanovili podrobné pravidlá uplatňovania jazykového režimu s cieľom odôvodniť akúkoľvek výnimku z nariadenia č. 1/58. Voľba jazykov v oznámeniach o výberových konaniach preto musí byť odôvodnená. V dôsledku toho v bode 71 pripomenul, že „nie je potrebné rozhodnúť o tom, či oznámenie o výberovom konaní je všeobecne uplatniteľným dokumentom v zmysle článku 4 nariadenia č. 1, ale postačí konštatovať, že podľa článku 1 ods. 2 prílohy III služobného poriadku v spojení s článkom 5 nariadenia č. 1, ktorý stanovuje, že Úradný vestník Európskej únie sa uverejňuje vo všetkých úradných jazykoch, sporné oznámenia o výberových konaniach mali byť uverejnené v úplnom znení vo všetkých úradných jazykoch“.

„V každom prípade... vychádzajúc zo skutočnosti, že občania Európskej únie čítajú *Úradný vestník Európskej únie* vo svojom materinskom jazyku a že tento jazyk je jedným z úradných jazykov Únie, potenciálny uchádzač, ktorého materinský jazyk nebol jedným z jazykov uverejnenia sporných oznámení o výberových konaniach v úplnom znení, si musel tento vestník zaobstarať v jednom z týchto jazykov a čítať oznámenie v tomto

61 | Rozsudok z 27. novembra 2012, C-566/10 P, [EU:C:2012:752](#) (pozri tiež tlačové komuniké č. 153/12).

jazyku predtým, než sa rozhodol, či sa prihlási ako uchádzač do niektorého z výberových konaní“ (pozri bod 73 rozsudku). Preto „takýto uchádzač bol znevýhodnený oproti uchádzačovi, ktorého materinským jazykom bol jeden z troch jazykov, v ktorých boli sporné oznámenia o výberových konaniach uverejnené v úplnom znení, jednak pokiaľ ide o správne pochopenie týchto oznámení a jednak pokiaľ ide o lehotu na prípravu a podanie prihlášky do týchto výberových konaní“ (pozri bod 74 rozsudku). „Z toho vyplýva, že prax obmedzeného uverejnenia [o ktorú išlo vo veci samej] nie je v súlade so zásadou proporcionality a z tohto dôvodu je diskrimináciou na základe jazyka, ktorú článok 1d služobného poriadku zakazuje“ (pozri bod 77 rozsudku).

V už citovanom rozsudku Taliansko/Komisia (pozri body 86 až 88) Súdny dvor však pripustil určité výnimky z týchto zásad:

„Je vhodné dodať, že inštitúcie, ktorých sa týkajú sporné oznámenia o výberových konaniach, nepodliehajú osobitnému jazykovému režimu (pozri, pokiaľ ide o jazykový režim ÚHVT, rozsudok z 9. septembra 2003, Kik/ÚHVT, C-361/01 P, [EU:C:2003:434](#), body 81 až 97). Treba však preveriť, či požiadavka znalosti jedného z troch jazykov, o ktoré ide vo veci samej, môže byť v zmysle tvrdení Komisie odôvodnená záujmom služby. V tejto súvislosti... môže záujem služby predstavovať legitímny cieľ, ktorý sa môže zohľadniť. Predovšetkým, ako však bolo uvedené v bode 82 tohto rozsudku, článok 1d služobného poriadku povoľuje obmedzenia zásady zákazu diskriminácie a zásady proporcionality. Je však dôležité, aby bol tento záujem služby objektívne odôvodnený a aby sa preukázalo, že úroveň požadovaných jazykových znalostí zodpovedá skutočným potrebám služby (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. júna 1975, Küster/Parlament, 79/74, [EU:C:1975:85](#), body 16 a 20, ako aj z 29. októbra 1975, Küster/Parlament, 22/75, [EU:C:1975:140](#), body 13 a 17).“

V tomto zmysle rozhodol aj Všeobecný súd v rozsudkoch Taliansko/Komisia z 24. septembra 2015, T-124/13 a T-191/13; zo 17. decembra 2015, T-275/13, T-295/13 a T-510/13, ako aj z 15. septembra 2016, T-353/14 a T-17/15.

Proti tomuto poslednému rozsudku bolo podané odvolanie, o ktorom rozhodla veľká komora Súdneho dvora. V rozsudku z 26. marca 2019, Komisia/Taliansko, C-621/16 P, veľká komora Súdneho dvora rozhodla, že: „treba uviesť, že je na inštitúcii, ktorá zaviedla rozdielne zaobchádzanie na základe jazyka, aby preukázala, že toto obmedzenie skutočne berie do úvahy objektívne potreby služieb, ktoré budú prijatí uchádzači vykonávať. Okrem toho akákoľvek podmienka týkajúca sa špecifických jazykových znalostí musí byť primeraná tomuto záujmu a musí byť založená na jasných, objektívnych

a predvídateľných kritériách, čo uchádzačom umožní pochopiť dôvod, prečo musí túto podmienku splniť, a súdom Únie umožní preskúmať jej legalitu (pozri rozsudok z [26. marca 2019], Španielsko/Parlament, C-377/16, bod 69)“ (pozri bod 93 rozsudku); „rozdielne zaobchádzanie týkajúce sa jazykového režimu výberových konaní, pokiaľ je objektívne a rozumne odôvodnené legitímny cieľom všeobecného záujmu v rámci personálnej politiky“ (pozri bod 120 rozsudku); „hoci nie je vylúčené, že služobný záujem môže odôvodniť obmedzenie výberu druhého jazyka výberového konania na obmedzený počet úradných jazykov, ktorých znalosť je v rámci Únie najrozšírenejšia (pozri analogicky rozsudok z 9. septembra 2003, Kik/ÚHVT, C-361/01 P, [EU:C:2003:434](#), bod 94), a to aj v rámci takých všeobecných výberových konaní, ako sú konania uvedené v „Oznámení o všeobecnom výberovom konaní – EPSO/AD/276/14 – Administrátori (AD 5)“, s prihliadnutím na požiadavky pripomenuté v bode 92 a 93 tohto rozsudku však musí byť také obmedzenie založené na skutočnostiach, ktoré sú objektívne overiteľné ako uchádzačmi, tak súdmi Únie, aby mohli odôvodniť požadované jazykové znalosti, ktoré musia byť primerané skutočným potrebám služby“ (pozri bod 124 rozsudku).

Aj jazykové režimy oznámení o voľných pracovných miestach a výziev na vyjadrenie záujmu boli predmetom mnohých súdnych sporov.

Rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. novembra 2008, Taliansko/Komisia, T-185/05, sa týkal žaloby podanej členským štátom (Taliansko) jednak proti rozhodnutiu Komisie uverejniť oznámenia o voľných pracovných miestach pre vyššie manažérske pozície v anglickom, francúzskom a nemeckom jazyku, a jednak proti oznámeniu o voľnom pracovnom mieste, ktoré Komisia uverejnila v týchto troch jazykoch, s cieľom obsadiť miesto generálneho riaditeľa Európskeho úradu pre boj proti podvodom (OLAF). Taliansko sa odvolávalo na zásady zákazu diskriminácie založenej na štátnej príslušnosti a rešpektovania jazykovej rozmanitosti s cieľom dosiahnuť zrušenie predmetných oznámení o voľných pracovných miestach.

Komisia zasa uviedla dôvody, ktoré považovala za legitímne a súviseli s riadnym fungovaním služby.

Súd prvého stupňa vyhovel žalobe Talianska s odôvodnením, že „ak sa teda Komisia rozhodne uverejniť v *úradnom vestníku* celé znenie oznámenia o voľnom pracovnom mieste na riaditeľské miesto iba v určitých jazykoch, musí, aby sa vyhla diskriminácii založenej na jazyku medzi uchádzačmi potenciálne dotknutými týmto oznámením, prijať vhodné opatrenia, aby informovala všetkých uchádzačov o existencii dotknutého oznámenia o voľnom pracovnom mieste a o vydaniach, v ktorých bolo uverejnené

v celom rozsahu“ (pozri bod 130 rozsudku) a že „aj s prihliadnutím na okolnosť, že samotné rozhodnutie nebolo uverejnené v úradnom vestníku s cieľom upozorniť čitateľov iných vydaní ako nemeckého, anglického a francúzskeho o významnej zmene praxe, ktorá bola takto zavedená, existuje vážna hrozba, že potenciálni uchádzači, ktorých materinský jazyk je iný ako tri jazyky uvedené v rozhodnutí, nebudú vôbec informovaní o existencii oznámenia o voľnom pracovnom mieste, ktoré by ich mohlo zaujímať. A aj keby títo kandidáti ovládali aspoň jeden – nemecký, anglický alebo francúzsky jazyk – nemožno sa domnievať, že budú sledovať vydanie iného *úradného vestníka* ako toho, ktorý je uverejnený v ich materinskom jazyku“ (pozri bod 138 rozsudku).

Vo veci C-377/16, v ktorej vystupovalo Španielsko proti Európskemu parlamentu a o ktorej rozhodla veľká komora Súdneho dvora rozsudkom z 26. marca 2019, sa Španielsko domáhalo, aby Súdny dvor zrušil výzvu na vyjadrenie záujmu v rámci výberového konania zmluvných zamestnancov (vodičov). Odvolávalo sa na zásady zákazu diskriminácie na základe jazyka a rešpektovania jazykovej rozmanitosti, keďže napadnuté oznámenie obmedzovalo výber druhého jazyka vo výberovom konaní, ako aj jazyka komunikácie, na angličtinu, francúzštinu a nemčinu. Parlament zasa uvádzal záujem služby, ktorý si mal vyžadovať, aby boli noví zamestnanci okamžite schopní pracovať, keďže tieto tri dotknuté jazyky sa v inštitúcii používajú najčastejšie. Okrem toho podľa Parlamentu skutočnosť, že tento registračný formulár bol z technických dôvodov k dispozícii len v angličtine, francúzštine a nemčine, pritom neznamenal povinnosť uchádzačov vyplniť ho v jednom z týchto troch jazykov.

Súdny dvor rozhodol, že „za týchto okolností nemožno vylúčiť, že uchádzači boli pri podávaní žiadostí *de facto* ukrátení o možnosť používať úradný jazyk Únie podľa vlastného výberu“ (pozri bod 44 rozsudku). Okrem toho pripomenul, že „z článku 1d ods. 6 služobného poriadku úradníkov vyplýva, že rozdielne zaobchádzanie na základe jazyka nemožno pri uplatňovaní tohto služobného poriadku pripustiť, pokiaľ nie je objektívne a dostatočne odôvodnené a pokiaľ nezodpovedá legitímny cieľom všeobecného záujmu v rámci personálnej politiky“ (pozri bod 49 rozsudku). Parlament to však nebol schopný preukázať. Súdny dvor preto zrušil napadnutý akt.

2.5.3 - Osobitosti jazykového režimu európskeho patentu s jednotným účinkom

Európsky patentový úrad (EPÚ) spravuje európsky patent s jednotným účinkom (EPJÚ), zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1257/2012 zo 17. decembra 2012, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely vytvorenia jednotnej patentovej

ochrany. V oblasti prekladov Úrad uplatňuje pravidlá stanovené nariadením Rady (EÚ) č. 1260/2012 zo 17. decembra 2012. EPÚ používa ako úradné jazyky angličtinu, francúzštinu a nemčinu. Preklady patentov sa vykonávajú len do vyššie uvedených jazykov, čo predstavuje výnimku z nariadenia č. 1/58. Proti tomuto osobitnému jazykovému režimu protestovali mnohé členské štáty, ktoré uvádzali zásadu zákazu diskriminácie na základe jazyka.

Túto situáciu ilustruje rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 5. mája 2015, Španielsko/Rada, C-147/13. V tejto veci sa Španielsko domáhalo zrušenia nariadenia č. 1260/2012. Belgicko, Česká republika, Dánsko, Nemecko, Francúzsko, Luxemburské veľkoveľkovoľvodstvo, Maďarsko, Holandsko, Švédsko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, ako aj Parlament a Komisia vstúpili do konania ako vedľajší účastníci, aby podporili návrhy Rady.

Súdny dvor nakoniec pripustil rozdielne zaobchádzanie s úradnými jazykmi Únie, keďže bolo vhodné a primerané legitímnemu cieľu, ktorý sa nariadením sleduje (t. j. vytvorenie zjednodušeného a jednotného režimu prekladov pre EPÚ, ktorý bude pre vynálezcov nákladovo efektívny). Išlo tiež o zaručenie právnej istoty, podporu inovácií a zvýhodnenie najmä malých a stredných podnikov (SME), ako aj o to, aby bol prístup k EPJÚ a patentovému systému vo všeobecnosti jednoduchší, lacnejší a z právneho hľadiska istejší (pozri body 31 až 48 rozsudku).

Komunikácia Súdneho dvora s občanmi v ich jazyku

Okrem súdnej činnosti dostáva Súdny dvor aj žiadosti rôzneho druhu od občianskej spoločnosti. Môže ísť napríklad o žiadosti o prístup k administratívnym dokumentom alebo historickým archívom inštitúcie. Môže tiež zahŕňať širokú škálu otázok alebo žiadostí o informácie, niekedy dokonca zaslaných Súdnemu dvoru omylom (napríklad ak sa týkajú iného medzinárodného súdu, ako je Európsky súd pre ľudské práva). Dostáva tiež žiadosti o stáže, prihlášky, ponuky v rámci verejného obstarávania, žiadosti o návštevy alebo študijné semináre, atď.

Keďže takéto žiadosti mu môžu byť doručené v ktoromkoľvek úradnom jazyku Únie, musí mať jazykové znalosti, ktoré mu umožnia porozumieť takýmto žiadostiam, spracovať ich a odpovedať na ne v tom istom jazyku⁶², pričom podľa potreby prispôsobí svoj jazykový register a štýl (právny, administratívny, technický alebo pedagogický) tomu, s kým komunikuje.

Súdny dvor tiež musí byť schopný komunikovať navonok, informovať verejnosť, otvoriť svoje dvere všetkým európskym občanom želajúcim si prísť a zoznámiť sa s ním a musí byť schopný prijať ich v ich vlastnom jazyku. Na tento účel je jeho internetová stránka Curia mnohojazyčná. Rovnako aj návštevy, protokolárne podujatia alebo výmeny s vnútroštátnymi sudcami sa organizujú v jazykoch účastníkov, často s podporou tlmočníkov GRM.

Tlačové komuniké sa tiež pripravujú a prekladajú do všetkých úradných jazykov, keď to vyžaduje dôležitosť veci.

62| Pozri v tomto zmysle článok 13 Európskeho kódexu dobrej správnej praxe (prístupný na stránke Európskeho ombudsmana: <https://www.ombudsman.europa.eu/sk/publication/sk/3510>).

3. - Riadenie mnohojazyčnosti na Súdnom dvore

„Preklad nie je len jedným z dôsledkov mnohojazyčnosti, ale často aj jej jediná viditeľná stránka. ... A predsa je to to, čo spája a tká, víťazstvo myšlienky nad použitím sily. Na rozvinutie jej plného účinku predpokladá neprestajné uvažovanie týkajúce sa tak činností rešeršu, ako aj odborného vzdelávania.“⁶³

Za mnohojazyčnosť konania zodpovedá tajomník. Na tento účel sa opiera najmä o Generálne riaditeľstvo pre multilingvizmus (GRM), ktoré združuje oddelenie tlmočenia a oddelenie pre právny preklad pod vedením svojho generálneho riaditeľa.

3.1 - Organizácia Generálneho riaditeľstva pre multilingvizmus

GRM bolo zriadené 1. januára 2018. Združilo dve dovtedy samostatné oddelenia, a to oddelenie pre právny preklad a oddelenie pre tlmočenie. Generálne riaditeľstvo sa skladá z 30 sekcií, z ktorých dve priamo podliehajú generálnemu riaditeľovi, zatiaľ čo ostatných 28 je v zásade rozdelených do troch riaditeľstiev. Keď na jazykovú sekciu nastúpi nový vedúci, podlieha táto sekcia na určitú dobu často priamo generálnemu riaditeľovi.

Prierezové oddelenia sa skladajú z dvoch sekcií podliehajúcich priamo generálnemu riaditeľovi a z tretej samostatnej sekcie:

- sekcia pre technické zabezpečenie multilingvizmu, pozostávajúca z vedúceho sekcie, troch administrátorov a 23 asistentov, monitoruje a vyvíja špecifické nástroje informačných technológií pre prekladateľské oddelenia, a to technické nástroje na správu a podporu prekladu. V spolupráci s ostatnými oddeleniami vytvára pracovné postupy potrebné na spracovanie dokumentov od ich príchodu na prekladateľské oddelenia až po ich výstup (odoslanie oddeleniu, ktoré žiada o preklad, alebo odoslanie na uverejnenie). Sekcia spolupracuje aj s riaditeľstvom pre tlmočenie pri koordinácii a dohľade nad jeho požiadavkami a potrebami v oblasti informačných technológií, ktoré sú adresované riaditeľstvu informačných technológií (RIT). Jej spolupráca s týmto RIT je mimoriadne dôležitá. Sekcia pre technické zabezpečenie multilingvizmu sa tiež podieľa na medziinštitucionálnej práci v oblasti nástrojov na podporu mnohojazyčnosti

63 | PINGEL, I.: Le régime linguistique des institutions de l'Union européenne. In: *Revue des affaires européennes*, č. 3, 2016, s. 360 a 361.

a monitorovania informačných technológií. Sekcia sa skladá z troch skupín, a to zo skupiny vývoja a správy mnohojazyčných nástrojov informačných technológií, skupiny prípravy elektronického spracovania dokumentov a monitorovania publikácií a skupiny správy a podpory nástrojov. Má tiež časť zodpovednú za vytváranie informačných tabuliek a rôznych štatistík. Plní aj rôzne prierezové úlohy na inštitucionálnej a medziinštitucionálnej úrovni, ako je napríklad technologický dohľad,

- Sekcia pre plánovanie a externý preklad, ktorá pozostáva z vedúceho sekcie, troch administrátorov a 20 asistentov, riadi tok žiadostí o preklad, ako aj administratívne, zmluvné a finančné postupy týkajúce sa externého zadávania prekladov a financovania medziinštitucionálnych nástrojov. Je rozdelená do dvoch oddelení: Centrálne plánovanie a Oddelenie externých prekladov. Centrálne plánovanie zabezpečuje spojenie medzi organizačnými zložkami, ktoré žiadajú o preklad (komory, kancelárie, oddelenia Súdneho dvora), a prekladateľskými sekciami. Navrhuje žiadateľom o preklad termíny a plánuje pracovný postup až do konečného výstupu prekladov. Zabezpečuje, aby boli k žiadostiam priložené informácie užitočné pre preklad, a riadi súvisiace toky vrátane žiadostí o zmeny textu, ktorý sa má preložiť. Oddelenie externých prekladov v spolupráci s jazykovými sekciami zabezpečuje plánovanie, vykonávanie a účtovanie činností externých prekladateľov a dbá na dodržiavanie správnych administratívnych a finančných postupov. Externalizácia môže zahŕňať preklad alebo korektúru.

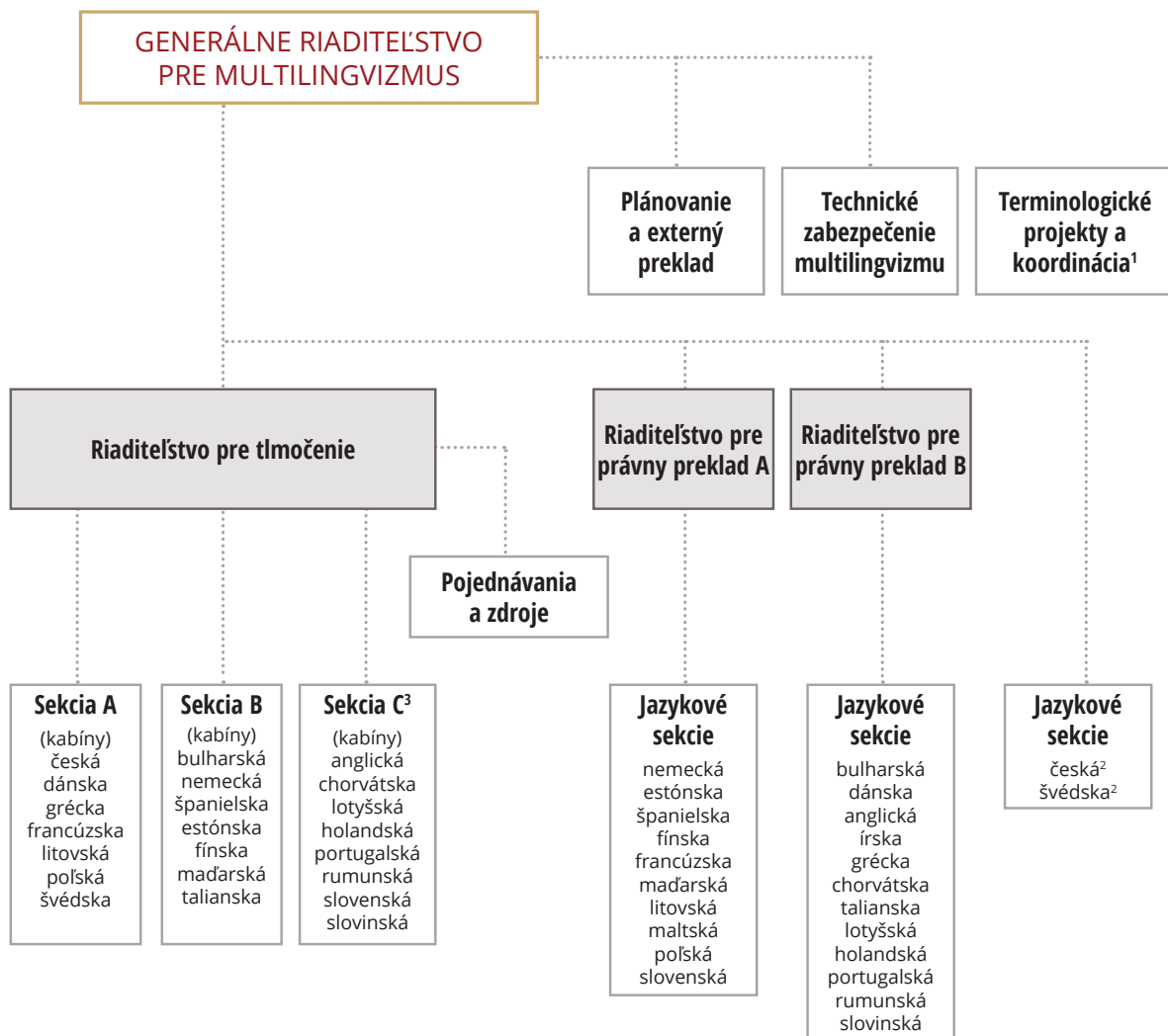
Táto sekcia nezastrešuje priamo plánovanie a externé činnosti riaditeľstva pre tlmočenie, ktoré má na tento účel inú prierezovú sekciu, ale zabezpečuje centralizované riadenie rozpočtových a finančných záležitostí pre celé GRM a zúčastňuje sa na rôznych medziinštitucionálnych pracovných skupinách,

- Na tomto mieste treba spomenúť aj ďalšiu sekciu, ktorej činnosť je prospešná pre celé GRM, aj keď formálne pod toto riaditeľstvo nespadá. Ide o sekciu terminologických projektov a koordinácie, ktorá dohliada na terminologické práce [príprava terminológie; vývoj terminologických zbierok, ako je mnohojazyčný právnický slovník, terminológia rokovacích poriadkov, názvy vnútroštátnych súdov]. Táto sekcia tiež dohliada na dokumentárne práce (rešerš, príručky a databáza pre konkrétne prekladové pamäte), podporuje a usmerňuje jazykové sekcie pri uplatňovaní konceptu kvality, spravuje interné komunikačné nástroje a materiály GRM, ako je intranetová stránka, informačný bulletin a prezentačné materiály.

Ostatné sekcie sú rozdelené medzi tri riaditeľstvá.

V zostávajúcej časti sa oddelenie pre právny preklad skladá z dvoch riaditeľstiev s výlučne jazykovými sekciami, z ktorých je jedna pre každý úradný jazyk. Jazykové sekcie pod vedením vedúceho majú 20 až 57 právnikov lingvistov v závislosti od pracovného zaťaženia prekladov do jednotlivých jazykov, ktorým pomáhajú korektori/jazykoví redaktori a sekretariát každej sekcie.

Riaditeľstvo pre tlmočenie má štyri sekcie. Tri z týchto sekcií sa skladajú zo siedmich alebo ôsmich stálych kabín, čo predstavuje celkovo 22 kabín (v súčasnosti neexistujú žiadne stále maltské alebo írske *kabíny*). Každú kabínu tvoria dvaja až desiat tlmočníci v závislosti od pracovného zaťaženia tlmočenia do príslušného jazyka. Štvrtá sekcia s názvom pojednávania a zdroje má prierezovú úlohu pri plánovaní tlmočenia a riadení činnosti externých tlmočníkov. Sekcia pre pojednávania a zdroje je zodpovedná nielen za plánovanie prideľovania všetkých interných a externých tlmočníkov na pojednávania, ale aj za týždenný nábor tlmočníkov vybraných z medziinštitucionálneho zoznamu viac ako 3 000 externých tlmočníkov. Je v pravidelnom kontakte s kancelármi a inými oddeleniami inštitúcie. Konkrétne zodpovednosť za horizontálne plánovanie riaditeľstva pre tlmočenie a nábor externých tlmočníkov nesie vedúci sekcie, ktorému pomáha jeden administrátor na plný úväzok a striedavo ďalších päť tlmočníkov na čiastočný úväzok, ktorí posilňujú plánovací tím. Sekcia pracuje s administratívnou podporou piatich asistentov s rôznou kvalifikáciou, ktorí sú okrem iného zodpovední za prijatie a začlenenie tlmočníkov a prípravu spisov pre pojednávanie pre externých tlmočníkov.

1 Sekcia terminologických projektov a koordinácie patrí priamo pod tajomníka Súdneho dvora.

2 Prekladateľská sekcia, ktorej vedúci bol práve vymenovaný do funkcie, podlieha predtým, než sa táto sekcia opäť pripojí k jednému z dvoch riaditeľstiev pre právny preklad, dočasne priamo generálnemu riaditeľovi.

3 Sekcia C je zodpovedná aj za pokrytie maltského a írskeho jazyka, keďže v súčasnosti neexistujú kabíny pre tieto dva jazyky.

3.2 - Povolania na Generálnom riaditeľstve pre multilingvizmus

Podľa článku 42 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora „Súdny dvor zriadi lingvistický servis zložený z odborníkov, ktorí majú príslušné právne znalosti a dôkladne ovládajú niekoľko úradných jazykov Únie“. Preto prijíma do zamestnania najmä prostredníctvom výberového konania úradníkov, ktorí majú potrebné schopnosti na vykonávanie funkcií potrebných v procese tlmočenia a právneho prekladu.

3.2.1 - Právnici lingvisti

Na účely právneho prekladu Súdny dvor tradične využíva právnikov lingvistov, t. j. právnikov, ktorí absolvovali úplné štúdium vnútroštátneho práva a ktorí v čase prijatia do zamestnania dobre ovládali aspoň ďalšie dva jazyky a právne systémy. Na preklad sa vyžaduje dokonalá znalosť cieľového jazyka (všeobecného a právneho), ktorý je zvyčajne ich materinským jazykom. Právnik lingvista môže byť tiež poverený vypracovaním dokumentu, ktorý sa bude následne prekladať (napr. zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania), alebo na žiadosť kancelárie oznámenia v *úradnom vestníku*, alebo na žiadosť Riaditeľstva výskumu a dokumentácie (RVD) vypracovaním dokumentu, ktorý sa použije v rámci interného spracovania veci (predbežné preskúmanie).

Zatiaľ čo literárny preklad zahŕňa „pretvorenie“ a technický preklad, hoci v podstate zostáva na jazykovej úrovni, je viazaný obmedzeniami relatívne ustáleného a univerzálneho technického jazyka, právny preklad je „hybridom“ oboch: transpozícia sa musí uskutočniť na dvojitej úrovni, jazykovej a technickej/právnej. Stupeň jazykovej štandardizácie sa líši v závislosti od typu textu (návrhy na začatie prejudiciálneho konania, rozsudky, návrhy). Je potrebný komparatívny prístup: ide o to nájsť prirodzený, prípadne funkčný ekvivalent právneho pojmu uvedeného v zdrojovom texte v právnom systéme cieľového jazyka. To často zahŕňa rozsiahly právny výskum, analýzu a posúdenie spoľahlivosti zdrojov. Neexistuje pozornejší čitateľ textu než jeho prekladateľ.

Základnou charakteristikou právneho prekladu v prípade Súdneho dvora je, že z neho vyplývajú práva a povinnosti pre všetkých občanov, a preto musí byť z vecného hľadiska bezchybný.

Text nepatrí žiadnej zo zúčastnených osôb: to, čo Súdny dvor hovorí, povie rovnako vo všetkých jazykoch. Právnik lingvista teda nemá slobodu individuálneho autora, ale nesie zodpovednosť za spoľahlivosť kolektívneho diela.

Preklad pre neho znamená najšť jazykové a právne korešpondencie (komparatívne právo), sprostredkovať právo Únie (prípadne s jeho špecifickými pojmami) v rôznych jazykoch a dbať na správnu rovnováhu medzi formuláciami vychádzajúcimi z práva Únie a formuláciami vnútroštátneho práva. Právny preklad na Súdnom dvore predstavuje „rekonštrukciu“ pôvodného textu na základe záväzných formálnych a obsahových prvkov (primárne právo, sekundárne právo, odkazy, citácie, zavedená terminológia a odkazy na rôzne vnútroštátne právne predpisy).⁶⁴

Porovnanie potenciálne zahŕňa tri rôzne právne systémy: vnútroštátne „zdrojové“ právo, vnútroštátne „cieľové“ právo, právo Únie. Systém sa môže vyjadrovať vo viacerých jazykoch, rovnako ako jeden jazyk môže používať viacero systémov.

Právnicki lingvisti prekladajú väčšinou:

- normatívne texty (Štatút Súdneho dvora Európskej únie, Rokovací poriadok Súdneho dvora a Všeobecného súdu),
- rozhodnutia (rozsudky, uznesenia a stanoviská),
- zhrnutia rozhodnutí (predtým abstrakty) a informácie o neuverejnených rozhodnutiach,
- návrhy na začatie prejudiciálneho konania od rôznych autorov, ktoré odrážajú rôzne právne systémy,
- iné procesné dokumenty externého pôvodu z rôznych jazykov, v rozličnej forme a štýle,
- návrhy generálnych advokátov,
- oznámenia do Ú. v. EÚ,

64| V tomto zmysle podľa Gwénaël Glâtre „súčasný Súdny dvor (SDEÚ) sa tak prejavuje ako úžasný nástroj prekladu medzi vnútroštátnymi právnymi systémami. Tieto jeho prekladateľské kompetencie tvoria základ výkladu európskeho práva“, In: *L'anti-Babel : la forme „Europe“ au défi de ses frontières linguistiques*, Blog du Club de Mediapart, zo 16. novembra 2017: <https://blogs.mediapart.fr/gwenael-glatre/blog/161117/l-anti-babel-la-forme-europe-au-defi-de-ses-frontieres-linguistiques>.

- tlačové komuniké, t. j. informačné texty, napísané jednoduchším jazykom, pričom sa dodržiava presnosť originálu z právneho hľadiska,
- rôzne dokumenty: listy, internetové stránky, atď.

Právnik lingvista okrem právnych prekladov vykonáva aj iné úlohy. Prvou z nich je revízia. Cieľom je skontrolovať zhodu medzi originálnym textom a jeho prekladom (úplnosť, absencia významových právnych chýb, dodržiavanie pravidiel a správne používanie cieľového jazyka) vytvoreným treťou osobou – právnikom lingvistom alebo externým spolupracovníkom –, pričom treba rešpektovať tri kľúčové kritériá: lojalita (úcta k vykonanej práci); subsidiarita (nezasahovať bez objektívneho dôvodu); solidarita (neodchyľovať sa od osvedčených postupov sekcie). Právnik lingvista poverený revíziou navrhuje zlepšenia a v prípade potreby pridáva poznámky, ktoré umožňujú jasne rozlíšiť medzi opravami chýb, zásahmi v záujme presnosti a štylistickými zlepšeniami. Je dôležité, aby sa revízia na každej sekcii riadila zosúladeným prístupom, čo si vyžaduje formalizáciu postupov a pravidelné porady, ale aj výmenu osvedčených postupov medzi sekciami. Dôležité je tiež nezaťažovať procesy zbytočne a niekedy kontraproduktívne: kontrola kvality vrátane revízie by sa mala zamerať na citlivé alebo dôležité dokumenty, ako aj na preklady právnikov lingvistov, ktorí sú napríklad z dôvodu prebiehajúcej odbornej prípravy menej autonómni. Od revidujúceho právnika lingvistu sa môže tiež požadovať, aby informoval nadriadeného o výkonoch kolegov (alebo externých spolupracovníkov) na účely hodnotenia a predovšetkým udržiavania jednotnej úrovne kvality.

Medzi ďalšie úlohy právnika lingvistu patrí najmä:

- prispievať k celkovej kvalite dokumentov prostredníctvom interakcie s autormi, ako aj s kolegami z iných jazykových sekcií (vzájomná pomoc, krížové čítanie, odpovede na otázky týkajúce sa vnútroštátneho práva, atď.),
- vypracovať zhrnutia obzvlášť dlhých návrhov na začatie prejudiciálneho konania,⁶⁵ a to podľa spoločných redakčných zásad, ktoré vo všeobecnosti poskytujú prehľadnejšiu štruktúru. Tieto zhrnutia sa majú preložiť a doručiť vo všetkých jazykoch namiesto pôvodného návrhu s výnimkou prekladu do francúzskeho jazyka, do ktorého sa pre potreby súdu a účastníkov konania oprávnených

65| Článok 98 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

predložiť písomné pripomienky bude musieť preložiť pôvodný a úplný návrh na začatie prejudiciálneho konania,

- prispievať k právnej analýze prípadov poskytovaním podpory ostatným oddeleniam Súdneho dvora (kanceláriám a RVD) prípravou poznámok, ktoré uľahčia porozumenie a preklad;
- pôsobiť ako referenčná osoba, ktorá poskytuje kolegom z iných jazykových sekcií všetky užitočné vysvetlenia týkajúce sa vecí pochádzajúcej z jej členského štátu,
- pôsobiť ako „osoba zodpovedná za centralizáciu otázok“, zhromažďovať otázky od kolegov z iných jazykových sekcií v súvislosti s prekladom návrhov alebo rozsudkov, podľa možnosti na ne odpovedať a v prípade potreby objasnenia štruktúrované kontaktovať kabinet, ktorý je autorom dokumentu (*pozri bod 2.3.2*),
- prispievať k právnemu alebo dokumentačnému výskumu a k vývoju terminológie, najmä právnickej, a jej harmonizácii,
- prispievať k odbornej príprave kolegov alebo externých pracovníkov,
- spolupracovať na zviditeľňovaní svojej práce prostredníctvom prednášok o jazykovom režime, organizácii a povahe práce právnika lingvistu v rámci inštitúcie, na medziinštitucionálnej úrovni a pre vnútroštátne publikum, a to aj prostredníctvom propagačných aktivít mimo Súdneho dvora,
- pôsobiť ako korešpondent medzi jazykovou sekciou a prierezovými oddeleniami, napríklad v oblasti informačných technológií, terminológie, odbornej prípravy alebo spravovania externalizácie,
- podieľať sa na výbere zamestnancov (výberové komisie, skupiny pre výber zamestnancov a externých spolupracovníkov, oprava skúšobných textov).

Povolanie právnika lingvistu prechádza neustálymi zmenami v dôsledku rastúceho prínosu nových počítačových nástrojov, najmä nástrojov v oblasti neurónového prekladu, ktoré sú čoraz výkonnejšie (*pozri bod 4.3.3*).

3.2.2 - Tlmočníci

Všetci tlmočníci Súdneho dvora sú kvalifikovaní konferenční tlmočníci, ktorí sú schopní tlmočiť z viacerých úradných jazykov Únie, najmenej z dvoch, ale častejšie z troch až šiestich. Tlmočníci si počas svojej kariéry rozširujú svoju vedomosť o nové jazyky a dopĺňajú si tak svoje jazykové portfólio prostredníctvom testu nazývaného „test na doplnenie jazyka“. Väčšina z nich nie sú právnici, keďže by bolo iluzórne vyžadovať toto dvojité vzdelanie od každého tlmočníka, ale tlmočnické oddelenie ako celok a každý jednotlivý tlmočník sú výrazne poznačení osobitosťami pracovného prostredia. Každý sa v konečnom dôsledku špecializuje a získava osobitnú záľubu a nadanie pre právne aspekty tohto povolania. Hoci sú tlmočníci vyzvaní, aby na pojednávaní prečítali výroky rozsudkov a záverečné časti návrhov generálnych advokátov, ich schopnosti sú vo všetkých rozmeroch najvyššie práve na pojednávaní a počas prednesov účastníkov konania. Tlmočníci, ktorí sú poverení tlmočením na pojednávaní, musia najčastejšie do svojho materinského jazyka v reálnom čase prekladať prednesy zástupcov účastníkov konania a otázky členov súdu. Tieto prednesy sú zložitými právnymi úvahami, majú rôzny rytmus a sú výsledkom rovnako rôznorodých rečníckych schopností a jasnosti prejavu. Veľmi často sú zástupcami účastníkov konania, ktorých slová sa budú tlmočiť, právnici zapísaní vo vnútroštátnych advokátskych komorách, ktorí hovoria v súlade s právnou a jazykovou tradíciou svojho členského štátu a pri výklade práva Únie používajú právne pojmy svojho členského štátu. Výzvy na simultánne tlmočenie možno najlepšie zhrnúť takto: Ako sa dá zároveň sústrediť na hlas rečníka, na text prednesu, ktorý bol doručený na poslednú chvíľu, na argumentačnú líniu a na prezentáciu premietanú v súdnej sieni, ak rečník navyše hovorí po taliansky, zatiaľ čo jeho prezentácia je v angličtine?

Tlmočníci zabezpečujú tlmočenie na pojednávaní oboch súdov pre 24 úradných jazykov Súdneho dvora, ako aj na iných podujatiach v rámci inštitúcie, ako sú protokolárne návštevy, stretnutia zamestnancov členských štátov, fóra vnútroštátnych sudcov a slávnostné zasadnutia. Okrem tlmočenia je náročná aj príprava; tlmočník sa na pojednávaní spolieha na dôkladnú prípravu, ktorá často začína niekoľko dní vopred a vyplňa značnú časť jeho pracovného času. Na to, aby bol tlmočník výkonný, musí mať k dispozícii rovnaký spis ako účastníci pojednávania, spis, ktorý je často rozsiahly, sprevádzaný prílohami v rozsahu niekoľkých stoviek strán a plný právnych pojmov, výrazov a argumentov, ktoré si musí osvojiť. Neustále vzdelávanie a udržiavanie jazykových zručností patria tiež k dôležitými aspektom práce tlmočníkov. Sú viazaní najprísnejším služobným tajomstvom. Od založenia Dvora audítorov v roku 1952 sa tlmočnická služba výrazne vyvíjala vzhľadom na rastúce potreby inštitúcie. Riaditeľstvo pre tlmočenie má v súčasnosti približne 70 stálych tlmočníkov.

Úlohou tlmočníkov v mnohojazyčnom prostredí, akým je Súdny dvor, je pomôcť každému rečníkovi sprostredkovať jeho posolstvo ostatným účastníkom pojednávania jasným, prirodzeným a plynulým spôsobom.

Úplný 24-jazyčný režim zakotvený v Rokovacom poriadku Súdneho dvora a Všeobecného súdu sa uplatňuje len výnimočne. Sekcia pre pojednávania a zdroje zostavuje tímy prispôbosené jednotlivým pojednávaniam. Zloženie tímov sa mení v závislosti od jazyka konania, jazykov zúčastnených členských štátov a jazykových potrieb členov komory. Jazykový režim je špecifický pre každé pojednanie a zvyčajne zahŕňa obmedzený počet aktívnych kabín v závislosti od počtu jazykov, ktorými hovoria účastníci konania.

Oddelenie pravidelne využíva externých spolupracovníkov. Vyberá ich zo spoločného zoznamu tlmočníkov akreditovaných v inštitúciách Únie. Ich nasadenie sa riadi dohodou medzi inštitúciami Únie a Medzinárodnou asociáciou konferenčných tlmočníkov (AIIC). Zmluva zahŕňa povinný prípravný deň v priestoroch Súdneho dvora. Na externých spolupracovníkov dohliadajú stáli kolegovia pridelení na rovnaké pojednanie, sú začlenení do tímu a dodržiavajú rovnaké etické pravidlá: mlčanlivosť, zdržanlivosť a kolegalitu.

Aj povolanie tlmočníka prechádza rýchlym technologickým vývojom, pričom najnovšími zmenami je jednak účasť účastníkov konania na súdnych pojednávaniach na diaľku, ktorú si vyžiadali cestovné obmedzenia počas pandemickej krízy Covid-19, pričom tento vývoj bude do určitej miery pokračovať,⁶⁶ a jednak prenos niektorých pojednávanií cez internet.

3.2.3 - Korektori/jazykoví redaktori

Zachovanie mnohojazyčnosti znamená aj zachovanie kvality jazykovej stránky. Na tejto úlohe sa podieľajú rôzne profesie v rámci inštitúcie, napríklad korektori, nazývaní aj jazykoví redaktori. Ich úlohou je zabezpečiť dodržiavanie jazykových a typografických konvencií, sledovať vývoj jazyka, dohliadať na jeho správne používanie a vo všeobecnosti chrániť svoj materinský jazyk.

66] GAUDISSERT, M.-A.: La Cour de justice de l'Union européenne face à la crise sanitaire. In: *Revue des affaires européennes*, č. 1, 2020, s. 97 – 107. V roku 2021 bol článok aktualizovaný a uverejnený v diele DUBOUT, E., PICOD, F.: *Le Coronavirus et le droit de l'Union européenne*. Éditions Bruylant, 2021, s. 573 – 593. Tento článok bol tiež uverejnený v rumunčine: Funcționarea Curții de Justiție a Uniunii Europene în timpul pandemiei Covid-19. In: *EuRoQuod Revista Rețelei naționale de judecătorești-coordonatori în materia dreptului Uniunii Europene*, 2020.

Príslušné texty, najmä rozsudky, uznesenia, návrhy generálnych advokátov a zhrnutia rozhodnutí, musia byť pred ich sprístupňovaním alebo uverejnením upravené tak, aby boli v každom ohľade v súlade s vopred stanovenými pravidlami typografie a formátovania. To je úlohou korektorov.

Náplň práce korektorov sa časom vyvíjala. Kompletná elektronizácia pracovných postupov spočiatku zahŕňala čoraz zložitejšie formátovanie. V dôsledku snahy o štruktúrovanie dokumentov vytvorených v rámci Inštitúcie a po vytvorení prekladateľského prostredia (v súčasnosti založeného na editore Trados Studio), ktoré túto formálnu stránku dokumentu obnovuje na konci prekladateľskej práce, sa však táto úloha obmedzila a v súčasnosti sa týka len niektorých dokumentov, ktoré takto štruktúrované nie sú.

Práca korektora sa tiež postupne rozšírila. Súčasne s tým, ako prechádzajú textom, aby zdokonalili typografiu alebo formát, sú totiž schopní identifikovať ďalšie možné zlepšenia. To zahŕňa napríklad identifikáciu pasáží, ktoré mohli byť počas prekladania omylom vynechané, navrhovanie elegantnejších alebo jasnejších formulácií, opravu niektorých pravopisných alebo gramatických chýb v súvislosti s vývojom jazyka, za ktorý sú zodpovední. Práve tieto nové úlohy vysvetľujú, prečo dnes hovoríme skôr o jazykových redaktoroch ako o korektoroch.

Nakoniec radia kolegom a školila ich, podieľajú sa na celkových strategických úvahách a navrhujú spôsoby, ako zlepšiť jazykovú kvalitu preložených dokumentov. Prispievajú tiež k vypracovaniu interných a medziinštitucionálnych pravidiel tvorby textov v jazyku svojej sekcie.

3.2.4 - Asistenti vedúcich pracovníkov a sekretariáty

Asistent vedúcich pracovníkov vykonáva rozhodnutia vedúceho jazykovej sekcie. Možno od neho vyžadovať, aby koordinoval úlohy sekretariátu, organizoval proces zadávania zákaziek v spolupráci so sekciou pre plánovanie a externý preklad externým spolupracovníkom (žiadosti o objednávky a fakturovanie), vypracúval monitorovacie a riadiace tabuľky a v niektorých prípadoch rozdeľoval právnikom lingvistom prekladateľské a revízne úlohy v súlade s kritériami stanovenými vedúcim sekcie.

S postupným zánikom potreby zabezpečovať strojopisnú prácu, čo bola tradičná hlavná úloha sekretariátu, sa členovia sekretariátu v súčasnosti zaoberajú najmä spracovaním textov, ich predprípravou pred pridelením právnikom lingvistom a ich výstupom smerom k užívateľom v ďalšom dematerializovanom toku.

Členovia sekretariátu prijímajú žiadosti o preklad a ďalšie informácie prostredníctvom počítačového nástroja na monitorovanie toku dokumentov. Taktiež sa od nich vyžaduje predbežné spracovanie veľkého množstva dokumentov, t. j. získanie všetkých prvkov, ktoré sa už dajú užitočne vložiť do prekladateľského projektu bez toho, aby bol potrebný zásah právnika lingvistu; môže ísť o kopírovanie a vkladanie určitých výňatkov alebo čoraz častejšie o finalizáciu podkladov k prekladu v prostredí prekladov (v súčasnosti špecializovaný editor Trados Studio), pridávaním referenčných dokumentov alebo terminologických databáz podľa typu prekladaného dokumentu.

Vzhľadom na nárast počtu externých spolupracovníkov a počtu externe zadaných strán sa členovia sekretariátu na odbremenenie asistenta vedúcich pracovníkov podieľajú aj na úlohách spravovania externých prekladateľov. Kontrolujú vyplňovanie a ukladanie hodnotenia kvality externých prekladov, udržiavajú kontakty s externými spolupracovníkmi a pripravujú korešpondenciu s nimi. Niektorí členovia sekretariátu musia tiež vedieť zabezpečiť administratívne spracovanie služieb externých spolupracovníkov, v rámci čoho uplatňujú nastavené postupy, rámcovú zmluvu a finančné nariadenie.

Predpríprava textov pred ich pridelením právníkom lingvistom je kľúčovým prvkom postupnej transformácie úlohy sekretariátov. Toto informatické predbežné spracovanie, ktoré je teraz k dispozícii prostredníctvom *funkčného súboru „kit fonctionnel“* pre preklad poskytovaného v rámci prekladateľského programu Trados Studio, sa týka rozsudkov, uznesení, návrhov, zhrnutí rozhodnutí, informácií o neuverejnených rozhodnutiach a návrhov na začatie prejudiciálne konania. Ostatné dokumenty si naďalej vyžadujú tradičné spracovanie.

Asistenti poverení správou právneho prekladu teda už asistujú právníkom lingvistom pri preklade iným spôsobom: poskytovanie informácií o zmenách, organizácii plánovania a toku dokumentov.

Okrem toho sa veľký význam prikladá žiadostiam o preklad. Sekretariáty sú zodpovedné za kontrolu, či sú v dokumente zahrnuté všetky prvky uvedené žiadateľom a či spĺňa všetky požiadavky na formu a kvalitu.

Sekretariát GRM a sekretariáty prierezových sekcií zodpovedajú za podporu všetkých týchto činností vykonávaním rôznych operatívnych a administratívnych úloh, uplatňovaním postupov, pravidiel a techník definovaných v rámci generálneho riaditeľstva, čím prispievajú k jeho celkovému hladkému fungovaniu. Zabezpečujú výmenu informácií,

priebežné monitorovanie pokroku a komunikáciu s užívateľmi služieb generálneho riaditeľstva a internými a externými poskytovateľmi služieb.

3.2.5 - Špecifické povolania

Na podporu práce prekladateľského a tlmočnickeho personálu sa GRM môže spoľahnúť na niekoľko špecifických povolaní v rámci tímov alebo prierezových sekcií (*pozri bod 3.1*). Títo asistenti a administrátori sú zodpovední najmä za personálne záležitosti, prijímanie a školenie zamestnancov, vykonávanie určitých úloh štatistickej analýzy a správu administratívnych spisov. V technickejších oblastiach sa služba spolieha na odborníkov, ako sú špecialisti na informačné technológie na vývoj nástrojov pre administratívu alebo podporu prekladu, osoby zodpovedné za elektronickú predprípravu dokumentov a osoby pracujúce na toku žiadostí o preklad a administratívnych, zmluvných a finančných postupoch súvisiacich s externalizáciou.

GRM využíva aj služby, ktoré ponúkajú špecifické povolania v rámci sekcie pre terminologické projekty a koordináciu. Terminológovia a dokumentaristi, z ktorých väčšina sú právnici tvoriaci túto sekciu, sa podieľajú najmä na definovaní a kontrole terminologických projektov v spolupráci s právnikmi lingvistami. Podieľajú sa na tvorbe a obohacovaní terminologických záznamov a na kontrole kvality s cieľom preniesť ich do terminologickej databázy Únie, známej ako *IATE*⁶⁷. Na požiadanie poskytujú právnikom lingvistom podporu vo forme vykonania terminologickej a dokumentačnej rešerše, ktorá je pre Inštitúciu dôležitá najmä v súvislosti so spracovaním návrhov na začatie prejudiciálneho konania. Tento kolektív pracovníkov rovnako ponúka aj rôzne školenia v oblasti terminológie a jazykových a terminologických zdrojov, rešeršných techník a nástrojov a koordinuje požiadavky kabinetov na komparatívne preskúmanie z jazykového hľadiska. Ďalšie osoby s technickejšou špecializáciou vytvárajú pod vedením vedúceho sekcie a v úzkej spolupráci s GRM interné komunikačné materiály tohto generálneho riaditeľstva.

67 | <https://iate.europa.eu/home>

3.3 - Externí spolupracovníci

GRM na zabezpečenie všetkých svojich potrieb v oblasti prekladov a tlmočenia vo výraznej miere využíva externých spolupracovníkov, ktorí v medziach povolených uzavretými zmluvami a predpismi upravujúcimi verejné obstarávanie a v závislosti od úrovne dôvernosti dokumentov čoraz častejšie spolupracujú s internými zamestnancami.

3.3.1 - Právnicki lingvisti a externí prekladatelia

Externalizácia je najmä v oblasti služby pre právny preklad prejavom racionálneho riadenia na pokrytie nárazového zvýšenia pracovnej záťaže bez zvyšovania počtu úradníkov, ktorí by neboli dostatočne využití mimo obdobia tejto zvýšenej záťaže. Je však potrebné dodať, že toto posledné uvedené riziko je v dnešnej dobe skôr hypotetické, keďže pracovná záťaž riaditeľstva si v súčasnosti na zabezpečenie plnenia jeho základných úloh nevyhnutne vyžaduje využívanie externých prekladateľov.

Služba pre právny preklad uskutočňuje nábor externých prekladateľov postupom verejného obstarávania. Pre každý cieľový jazyk tak existuje verejné obstarávanie. No nie každý postup verejného obstarávania zahŕňa všetky možné zdrojové jazyky. Jediné obstarávanie, ktoré ich komplexne pokrýva, je obstarávanie na právny preklad do francúzštiny, keďže francúzska jazyková sekcia prekladá procesné dokumenty priamo z každého z úradných jazykov bez toho, aby mohla použiť pivotný jazyk (pozri bod 3.6.2). Ostatné jazykové sekcie využívajú verejné obstarávanie na pomoc pri preklade do ich jazyka minimálne z francúzštiny a piatich pivotných jazykov⁶⁸ a prípadne z ďalších jazykov, ktoré sa ukážu ako potrebné. Najmä takzvané pivotné sekcie, t. j. tie, ktorých preklady slúžia ako zdrojové pri vyhotovovaní iných jazykových verzií, sa snažia pokryť aj jazyky, pre ktoré sú „pivotným“ jazykom. Ne frankofónne sekcie budú mať záujem predovšetkým o dlhý zoznam zmluvných partnerov, ktorí dokážu prekladať z francúzštiny, keďže väčšina dokumentov, ktoré sa majú preložiť, je vo francúzštine.

Proces verejného obstarávania začína posúdením prihlášok komisiou na otváranie ponúk a skupín na vyhodnotenie žiadostí o účasť a ponúk, čo zabezpečuje povolujujúci úradník vymenovaný subdelegovaním, teda konkrétne vedúci sekcie alebo jeho zástupca, ktorý rozhodne pre každú časť (zodpovedajúcu jednej jazykovej kombinácii) o zozname

68| Len na pripomenutie: pivotnými jazykmi sú nemčina, angličtina, španielčina, taliančina a poľština.

uchádzačov, ktorým bude ponúknutá rámcová zmluva; na jej základe im budú zadávané preklady podľa ich poradia v dynamickom zozname zmluvných partnerov. Toto poradie sa určuje v pomere cena (30 %) ku kvalite (70 %).

V zásade platí, že externí prekladatelia sa môžu zúčastniť na verejnom obstarávaní len vtedy, ak majú ukončené univerzitné vzdelanie v oblasti vnútroštátneho práva. Vzhľadom na situáciu na pracovnom trhu, na ktorom je problém zabezpečiť dostatočný počet právnikov schopných prekladať z požadovaných jazykov, viaceré jazykové sekcie znížili túto požiadavku pre časti, v ktorých je malý počet záujemcov, a v súčasnosti akceptujú aj iné ako právnické vzdelanie pod podmienkou praxe v oblasti právneho prekladu, pričom uprednostňujú uchádzačov z oblasti práva.

Pre každú požiadavku na preklad sa vyhotoví objednávka na základe výpočtu strán bez častí textu, pre ktoré IT nástroje pre vyhľadávanie v medziinštitucionálnych prekladových pamätiach (*Euramis*) našli zhodu. Kvalita každého vyhotoveného prekladu sa skontroluje pred zaúčtovaním a zaplatením faktúry vystavenej externým prekladateľom. Preklad musí byť vo vynikajúcej kvalite, v opačnom prípade sa uplatnia zmluvné sankcie vo forme zníženia výšky platby alebo dokonca vypovedania rámcovej zmluvy.

Prínos externých prekladateľov sa stal nenahraditeľným. V záujme čo najefektívnejšieho využívania svojich zdrojov v kontexte rastúceho pracovného zaťaženia, rozpočtových obmedzení a potreby dodržiavať lehoty realizuje GRM od konca roka 2015 ambiciózny projekt na optimalizáciu prínosu externých prekladateľov, ktorý má päť hlavných cieľov:

- disponovať dostatočným počtom externých prekladateľov pre každý cieľový jazyk, aby sa pokryli všetky potrebné zdrojové jazyky,
- získavať externých prekladateľov s úplným právnickým vzdelaním s cieľom znížiť využívanie prekladateľov, ktorí nie sú právnikmi,
- získavať kvalitné preklady, ktoré sú okamžite použiteľné,
- využívať blízkosť externých prekladateľov, ktorí sú právnikmi, k ich vnútroštátnym právnym systémom s cieľom zabezpečiť veľmi vysokú úroveň relevantnosti právnej terminológie,
- priblížiť zmluvným partnerom pracovné metódy jazykových sekcií, a to aj prostredníctvom pravidelných stretnutí a poskytovania informačných, terminologických a dokumentačných zdrojov.

S cieľom prilákať viac externých prekladateľov členovia všetkých jazykových sekcií pravidelne cestujú do členských štátov v rámci kombinovaných služobných ciest, aby svojim súčasným externým prekladateľom ponúkli školenia, prezentácie a odpovedali na ich otázky, a navštívili univerzity a profesijné združenia s cieľom zvýšiť informovanosť o možnostiach kariéry externého prekladateľa Súdneho dvora, či už v rámci hlavnej alebo vedľajšej pracovnej činnosti. V roku 2019 sa napríklad okrem mnohých iných ciest uskutočnili aj služobné cesty maltskej jazykovej sekcie, ktoré umožnili stretnúť sa s viac ako 500 školákmi a podporiť u nich jazykové vzdelávanie, alebo holandskej jazykovej sekcie, ktoré viedli k zavedeniu kurzov právneho prekladu na univerzitách v Nijmegene (Holandsko) a Gente (Belgicko). Propagačné a komunikačné činnosti sa v rámci verejného obstarávania vykonávajú prostredníctvom plagátov, brožúr alebo inzerátov v odbornej tlači a na internete, pričom informácie na internetovej stránke Súdneho dvora sa pravidelne aktualizujú.

Táto investícia sa už vyplatila, súdiac podľa postupného nárastu počtu ponúk vyhodnotených v rámci posledného verejného obstarávania na externých prekladateľov.

Jazykové sekcie aktívne monitorujú kvalitu externých prekladov, organizujú mnohé stretnutia s externými prekladateľmi, aby ich oboznámili s požiadavkami GRM a predstavili im pracovné metódy a nástroje, ktoré majú k dispozícii, a tiež zdroje prístupné prostredníctvom medziinštitucionálnej platformy na zabezpečenie výmenu informácií. Tieto stretnutia sú tiež príležitosťou na plodnú výmenu názorov, počas ktorej sa externí prekladatelia môžu podeliť o ťažkosti, s ktorými sa stretávajú pri svojej práci, a získať konkrétne odpovede od jazykových sekcií.

Ku koncu roka 2022 bolo v platnosti 1 425 rámcových zmlúv na právny preklad, ktoré pokrývali 195 jazykových kombinácií. Stále je však potrebné aktívne hľadanie. Niektoré jazykové kombinácie, ktorých pokrytie je žiaduce, sa totiž na trhu nenašli; v prípade iných jazykových kombinácií je dosiahnuté pokrytie nedostatočné. Reklama v tlači a iných médiách nestačí, pretože nejde len o mobilizáciu existujúcich zdrojov na trhu, ale aj o prebudenie záujmu o túto prácu.

Projekt optimalizácie zadávania externých prekladov umožnil postupne zvýšiť podiel externalizácie na 42 % v roku 2021, čo znamená, že prevažná väčšina menej dôverných dokumentov sa v súčasnosti zadáva externým prekladateľom (návrhy na začatie prejudiciálneho konania, procesné písomnosti, návrhy generálnych advokátov a prípadne rozsudky po vyhlásení), čo výrazne odbremeňuje interné zdroje, napriek potrebe

kontrolovať externé preklady z dôvodu dodržiavania zmluvných záväzkov a zabezpečenia kvality.

Pokiaľ ide o kvalitu, služba pre právny preklad vynakladá maximálne úsilie na jej optimalizáciu, najmä prostredníctvom zdieľania dokumentačných, terminologických a metodických zdrojov s externými prekladateľmi a prostredníctvom politiky spätnej väzby, ktorá je didaktická a systematická. Zároveň bola v rámci GRM vytvorená sieť kvality, ktorá umožňuje interným právnikom lingvistom, ktorí sú určení ako poradcovia jazykových oddelení pre kvalitu, vymieňať si skúsenosti a nápady týkajúce sa kvality prekladov vrátane externých. V rámci tejto siete sa diskutovalo o viacerých témach vrátane potreby šandardizovať postupy a kritériá kontroly kvality a lepšie rozčleňovať hodnotenia poskytované externým prekladateľom.

Prierezové sekcie vynakladajú značné úsilie aj na to, aby prostredníctvom medziinštitucionálnej platformy na zabezpečenú výmenu informácií poskytli externým prekladateľom referenčné a podporné materiály (terminologické databázy, dokumentáciu a príručky v oblasti terminológie a vyhľadávania dokumentov, atď.). Túto snahu sprevádza metodická a technická podpora, ktorej cieľom je uľahčiť prípravu súboru na preklad a zahrnúť doň všetky referenčné dokumenty, ktoré by mali externému prekladateľovi umožniť vyhotoviť kvalitný preklad.

Keďže počet externe zadaných strán sa v rokoch 2015 až 2022 zvýšil o takmer 35 %, počet objednávok o 61 % a počet uskutočnených platieb o 42 %, primerane sa zväčšil aj objem práce manažérov v jazykových a prierezových sekciách.

Možnosti externalizácie však nie sú neobmedzené. Návrhy rozhodnutí, ktoré tvoria väčšinu pracovnej náplne služby pre právny preklad, sú totiž veľmi dôverné dokumenty, ktoré nemôžu byť externalizované pred ich vyhlásením. Po ich podpise alebo vyhlásení sa tieto rozhodnutia stávajú verejnými dokumentmi. Treba však pripomenúť, že služba pre právny preklad má za cieľ sprístupniť v deň vyhlásenia čo najviac jazykových verzií rozhodnutí, čo v prípade, že sa tohto cieľa nevzdá, vylučuje ich externalizáciu.

3.3.2 - Externí alebo konferenční tlmočníci

Riaditeľstvo pre tlmočenie využíva tlmočníkov akreditovaných v inštitúciách Únie.

Externí tlmočníci, nazývaní tiež „konferenční tlmočníci“, sú dôležitým zdrojom pre plynulé fungovanie služby pre tlmočenie a jej schopnosť neustále sa prispôbovať konkrétnym jazykovým požiadavkám pojednávania.

Využívanie konferenčných tlmočníkov sa riadi dohodou, ktorú uzavrel Európsky parlament, Európska komisia a Súdny dvor s AIIC.

Pridelovanie tlmočníkov na pojednávania, ako aj najímanie tlmočníkov sa vykonáva prostredníctvom osobitnej aplikácie napojenej na databázu spravovanú v Komisii ([*Webcalendar*](#)), ktorú používajú Parlament, Komisia a Súdny dvor na vedenie spoločného zoznamu tlmočníkov, ktorí úspešne absolvovali medziinštitucionálnu [*akreditačnú skúšku*](#).

V roku 2022 riaditeľstvo pre tlmočenie využilo 416 rôznych externých tlmočníkov na celkovo 3 396 zmluvných dní, čo predstavuje v priemere 92 zmluvných dní na týždeň súdnej činnosti. Zamestnávanie externých tlmočníkov tiež umožňuje identifikovať talenty, ktoré môžu nahradiť stálych tlmočníkov z radov zamestnancov, a zároveň vytvoriť malé jadro kompetentných konferenčných tlmočníkov.

Počas pracovného pôsobenia externých tlmočníkov na Súdnom dvore ich systematicky sprevádza interný kolega. Dostanú kompletný spis im pridelenej veci, vrátane procesných podaní, ktoré sú k dispozícii už jeden deň pred pojednávaním alebo ráno v deň pojednávania. V nedeľu a počas sviatkov zabezpečujú interní tlmočníci na privítanie externých tlmočníkov stálu službu. Externí tlmočníci majú vždy jeden deň pred pojednávaním na prípravu a preštudovanie spisu, to zahŕňa jednak pracovné dni, ako aj sviatky. Tento čas na prípravu, ktorý poskytuje Súdny dvor ako jediná z inštitúcií, je absolútne nevyhnutný na zabezpečenie kvalitného tlmočenia pojednávania, ktoré sa často týkajú otázok charakteristických vysokou právnou a technickou zložitosťou.

Tento záväzok dôsledne monitorovať externých tlmočníkov pripomína projekt optimalizácie externého prekladu, s ktorým má mnoho spoločných čŕt. Služba pre tlmočenie a služba pre preklad aj tu nachádzajú konkrétne možnosti súčinnosti, najmä prostredníctvom návštev, služobných ciest a aktivít zameraných na vyhľadávanie externých spolupracovníkov a podporu ich odborných znalostí.

3.4 - Význam kvalitného právneho prekladu a tlmočenia na Súdnom dvore

3.4.1 - Kvalita právnych prekladov

Je nevyhnutné, aby bol preklad do jazyka konania čo najkvalitnejší, pretože dosah súdnych rozhodnutí musí byť účastníkom konania a v rámci prejudiciálneho konania aj vnútroštátnemu súdu úplne jasný. Kvalita prekladu musí umožniť prijatie rozhodnutia,

ktoré je rovnako jasné ako rozhodnutie, ktoré by prijal najvyšší súd členského štátu v čisto vnútroštátnom kontexte. Hoci z technického hľadiska je rozhodnutie výsledkom prekladu z jazyka porád, t. j. francúzštiny, z právneho hľadiska je rozhodujúcim jazyk konania, takže rozhodnutie musí byť rovnako jasné a presné, ako keby bolo napísané v tomto jazyku.

Dôležitosť kvality prekladov sa tým však nekončí. Už od rozsudku van Gend & Loos (*pozri poznámku pod čiarou 18*) a Costa⁶⁹ má právo Únie priamy účinok a prednosť pred vnútroštátnym právom. Jeho uplatňovanie nezávisí od vnútroštátnych opatrení na prebratie, výnimku tvoria len smernice. Judikatúra súdov Súdneho dvora uplatňuje alebo vykladá toto právo Únie. V dôsledku toho sa najvyšší štandard kvality vyžaduje nielen pre verziu v jazyku konania, v ktorom Súdny dvor formálne rozhodol vo veci, ale aj pre všetky ostatné jazyky, do ktorých sa rozhodnutie prekladá, najmä v prípade prejudiciálnych konaní (účinnok *erga omnes*). Rozhodnutie alebo výklad súdu Únie sú záväzné pre všetky členské štáty, či už na zákonodarnej, výkonnej alebo súdnej úrovni. Vnútroštátni sudcovia zohľadňujú ich dôsledky vo svojich vlastných rozhodnutiach. Aj malé právne odchýlky môžu viesť k rozdielnej judikatúre v členských štátoch, a tým narušiť jednotné uplatňovanie práva Únie. Dôsledky môžu byť veľmi vážne, či už ide o hladké fungovanie vnútorného trhu alebo medzinárodného obchodu, riadne fungovanie spoločného priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, alebo dokonca o základné práva. Okrem toho by sa výrazne zhoršilo vnímanie Súdneho dvora a Európskej únie ako celku. Nakoniec by to mohlo viesť k právnej neistote, ktorá by na jednej strane spôsobila vyššie uvedené nepriaznivé účinky a na druhej strane by viedla k potenciálne veľkému počtu návrhov na začatie prejudiciálneho konania, ktorých cieľom by bolo objasniť to, čo malo byť jasné už od začiatku.

Kvalita jazykových služieb podmieňuje ich užitočnosť. Ak by právne preklady nedosahovali veľmi vysokú kvalitu, používatelia príslušných jazykových verzií by si to čoskoro uvedomili, pretože by ťažšie chápali samotnú podstatu, ktorá im má byť sprostredkovaná, a niekedy by boli dokonca uvedení do omylu. Prirodzene by sa paralelne alebo výlučne spoliehali na jazykovú verziu, v ktorej bol akt vypracovaný, teda ak tento jazyk aspoň trochu ovládajú, hoci by textu nerozumeli tak dobre, ako by rozumeli kvalitne vypracovanému textu v ich vlastnom jazyku. A čo je ešte horšie, v niektorých prípadoch by si čitateľ toto zhoršené pochopenie ani neuvedomil, pretože by nemal žiadny porovnávací bod.

69| Rozsudok z 15. júla 1964, 6/64, [EU:C:1964:66](#).

Potom by preklady stratili svoj význam a jeden jazyk by nahradil všetky ostatné: bol by ním jazyk vypracovania aktu. No bez ohľadu na to, v akom jazyku sa akty vypracúvajú (na Súdnom dvore zohráva túto úlohu francúzština, ale vo väčšine európskych a medzinárodných inštitúcií je to angličtina), neumožnilo by to verejnosti s iným materinským jazykom oboznámiť sa s aktom s rovnakou jednoduchosťou a presnosťou ako v ich materinskom jazyku. Došlo by tak k narušeniu rovnosti a mnohojazyčnosť by bola minulosťou.

Ale čo je to kvalita? Ako ju definovať?

Možno povedať, že základnými prvkami, ktoré tvoria kvalitu prekladu, sú verné vyjadrenie zmyslu originálu, úplnosť, koherencia, jasnosť, presnosť, plynulosť a jazyková správnosť (pravopis, interpunkcia, syntax), jazykový register prispôsobený typu dokumentu a dodržanie lehôt.

Zabezpečenie koherencie sa môže zdať samozrejmé, ale v kontexte právneho prekladu do hry vstupuje viacero jej rozmerov. Musí byť zabezpečená právna koherencia (odôvodnenie), vnútorná koherencia (terminológia, opakovania, odkazy, atď.), vonkajšia koherencia [diachrónna (spojitosť v čase) a synchronná (rovnocennosť s inými jazykovými verziami)], terminologická koherencia (netreba znovu „objavovať Ameriku“), frazeologická koherencia (právna frazeológia dopĺňa terminológiu) a formálna koherencia (súladi so štandardmi prijatými sekciou).⁷⁰

Aj keď ide o niečo, čo priamo *nesúvisí so samotnou* kvalitou prekladu, dodržiavanie lehôt je tiež podstatným aspektom kvality služby. V skutočnosti je ťažké predstaviť si preklad, ktorý by bol menej užitočný ako ten, ktorý v kľúčovej chvíli neexistuje. Neskorý preklad procesného dokumentu môže zdržať celé súdne konanie; neskorý preklad rozhodnutia do jazyka konania jednoducho zabráni jeho prijatiu; neskorý preklad rozhodnutia len na účely jeho uverejnenia odďaľuje možnosť niektorých kategórií občanov oboznámiť sa s novou judikatúrou v rovnakej miere ako iné jazykové skupiny, čím sa narúša rovnosť medzi týmito skupinami.

Služba pre preklad preto dlhodobo rozvíja tzv. „prístup zameraný na kvalitu“, ktorý aktívne uplatňuje a neustále zlepšuje v súlade s požiadavkami a rôznymi skutočnosťami,

70| LEFÈVRE, T., BOVÉ, P.: La Langue de la traduction dans le droit des traités internationaux et dans les juridictions internationales. In: *Journal des Tribunaux*, č. 6540, 22. november 2013, s. 755 – 757.

ktoré môžu ovplyvniť preklady (pracovné zaťaženie a rozpočtové obmedzenia, ale aj vývoj súdnej agendy a právomocí Súdného dvora, zmeny v rámci jednotlivých súdov, atď.). Tento prístup zameraný na kvalitu vychádza z myšlienky, že konečná kvalita textov sa musí začať pripravovať čo najskôr, a to vo fázach, ktoré predchádzajú a sprevádzajú prekladateľské práce, v prípade potreby v spolupráci s autormi.

V rámci tohto prístupu sa zaviedla séria opatrení na pomoc právnikom lingvistom pri udržiavaní kvality prekladov vyhotovených v rámci prejudiciálnych konaní vrátane prekladov z pivotného jazyka.

Vybavovanie návrhov na začatie prejudiciálneho konania spočíva predovšetkým na referenčnej osobe. Ide o určeného právnika lingvistu v sekcii jazyka konania, ktorý má všetky (jazykové a právne) znalosti potrebné na to, aby pomáhal svojim kolegom (právnikom lingvistom povereným prekladom, ako aj ďalším) počas celého spracovania dokumentu. Referenčná osoba napríklad vykoná zásahy na účely skrátenia textu a uľahčenia prekladu (vložením poznámok vysvetľujúcich najmä pojmy odkazujúce na vnútroštátne právne pojmy, vypustením textu s vysvetlením, vložením rôznych informácií a doplnení, atď.), avšak bez toho, aby narušila význam alebo zmysel dokumentu. Do znenia prejudiciálnych otázok sa zasahovať nemôže. Od referenčnej osoby sa často vyžaduje vypracovanie zhrnutia podstaty obsahu návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Toto zhrnutie sa potom prekladá do všetkých jazykov okrem francúzštiny, keďže návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa vždy prekladajú v plnom znení do jazyka porád. Nakoniec referenčná osoba vykonáva ďalšie úlohy s cieľom uľahčiť spracovanie a preklad: vykoná predbežnú analýzu textu a právneho kontextu, identifikuje rovnaké alebo podobné pasáže, ktoré už boli preložené v iných veciach.

V priebehu prekladu referenčná osoba pomáha ostatným právnikom lingvistom tým, že odpovedá na ich otázky v priestore wiki otvorenom na tento účel, alebo im poskytuje akúkoľvek užitočnú pomoc pri pochopení terminológie alebo vnútroštátneho práva. Následne preklad prečíta v jazyku porád a prípadne v pivotnom jazyku, aby sa predišlo rizikám spojeným s možnými chybami alebo nepresnosťami, ktoré majú v týchto dvoch jazykoch osobitný význam.

Osobitnú zodpovednosť majú aj sekcie jazyka porád a pivotných jazykov, pretože kvalita ich prekladu je rozhodujúca pre kvalitu prekladov, ktoré sa vyhotovujú následne. Sekcia jazyka porád zabezpečuje, aby terminológia používaná v spise bola jednotná počas celého konania a na konci písomnej časti konania.

Neoddeliteľnou súčasťou prístupu zameraného na kvalitu je nepochybne aj terminologická práca. Prispieva tiež k úsiliu o racionalizáciu a ako taká dopĺňa a rozširuje úsporné opatrenia prijaté súdmi. O terminológii sa bude hovoriť neskôr v súvislosti s prekladateľskými stratégiami (*pozri bod 4.1.3*).

3.4.2 - Kvalita tlmočenia

Rovnaké požiadavky na kvalitu sa primerane vzťahujú aj na tlmočenie s tým rozdielom, že tlmočenie sa vykonáva v reálnom čase, a preto neumožňuje žiadne následné overenie alebo opravu. Zatiaľ čo právnici lingvisti môžu venovať čas tomu, aby pomohli autorovi tým, že zlepšia kvalitu jeho práce v priebehu prekladu, pričom dôsledne rešpektujú jeho argumentáciu vetu po vete, tlmočníci konajú bezprostredne.

Kľúčovým prvkom kvality tlmočenia je preto predvídanie. Na rozdiel od toho, čo by si azda niekto mohol myslieť, práca tlmočníka sa nezačína vtedy, keď si sadne za mikrofón a nasadí si slúchadlá, ale je založená na dôkladnej príprave, ktorá sa často začína niekoľko dní vopred a tvorí značnú časť jeho pracovného času. Nevyhnutné je aj priebežné vzdelávanie: tlmočník musí mať dobré jazykové a tematické znalosti, ktoré mu umožnia analyzovať slová rečníka v reálnom čase a verne reprodukovať ich význam. Tlmočník je samozrejme závislý od rečníka, jeho rýchlosti reči a jasnosti jeho argumentácie, ale na prekonanie týchto ťažkostí často stačí dobrá znalosť spisu, predmetu veci a zdrojového jazyka.

Nahradiť tlmočníka v krátkom čase je teda veľmi ťažké. Pojednávanie sa musí uskutočniť bez ohľadu na vonkajšie okolnosti a pridelený tlmočník sa musí dostaviť načas. To je v istom zmysle to, čo sa rozumie pod pojmom operatívne „dodržiavanie lehôt“.

Pri prekladaní aj tlmočení je hlavnou podmienkou kvality nábor kvalitných spolupracovníkov.

3.5 - Nábor a ďalšie vzdelávanie

3.5.1 - Výberové konania, ktorých cieľom je nábor úradníkov

Nábor do GRM sa vždy uskutočňuje najmä prostredníctvom verejných výberových konaní organizovaných pre všetky profesie Európskym úradom pre výber pracovníkov (EPSO). Je potrebné upozorniť na novinku v súvislosti s výberovými konaniami na právnikov lingvistov. Tieto výberové konania, ktoré predtým pozostávali z prekladových testov

a ústnej skúšky, zahŕňajú od roku 2020 na žiadosť GRM novú skúšku spočívajúcu v kontrole kvality neurónového prekladu textu. Ide o integráciu najnovšieho technologického vývoja, ktorý má na prekladateľské profesie výrazný vplyv.

Ak nie je možné uskutočniť verejné výberové konanie, môžu sa prípadne konať interné výberové konania.

3.5.2 - Výberové konania na dočasných zamestnancov

Výberové konania na dočasných zamestnancov sú nevyhnutným doplnkom výberových konaní, najmä na uspokojenie predvídateľných potrieb zastupovania (materská, rodičovská a rodinná dovolenka, atď.), ktoré sú časovo obmedzené. Niektoré medziinštitucionálne nástroje sú cennou pomôckou pri výbere dočasných zamestnancov, napríklad zoznamy CAST: tieto zoznamy, ktoré spravuje EPSO, umožňujú nájsť uchádzačov, ktorí môžu byť rýchlo zamestnaní ako zmluvní alebo dočasní zamestnanci v oblasti právnych prekladov, typografickej korektúry, jazykovej redakcie a sekretárskych prác. V medziinštitucionálnej databáze „EU CV online“ sa zasa sústreďujú kandidatury prijaté v reakcii na trvalú výzvu na predloženie žiadostí alebo na osobitnú výzvu na vyjadrenie záujmu, ako aj spontánne kandidatury. Súdny dvor v nej zverejnil dve trvalé výzvy na pozície administrátorov a asistentov.

Pokiaľ ide konkrétne o tlmočenie, počet úspešných uchádzačov vo verejných výberových konaniach na konferenčných tlmočníkov je vzhľadom na špecifiká tejto profesie a nedostatok takýchto verejných výberových konaní na tlmočnícke služby spravidla veľmi malý. Tlmočníkov možno prijať aj ako dočasných zamestnancov na voľné pracovné miesta. Uchádzači sa vyberajú z tlmočníkov akreditovaných na spoločnom zozname Komisie, Parlamentu a Súdneho dvora.

3.5.3 - Ďalšie vzdelávanie odborníkov multilingvistov

Ďalšie profesijné vzdelávanie je jedným z kľúčových prvkov pri udržiavaní a rozširovaní odborných zručností nevyhnutných na vykonávanie funkcií jednotlivých viacjazyčných profesií, či už technického, jazykového alebo právneho charakteru. GRM preto proaktívne pristupuje k odbornému vzdelávaniu ako k základnej zásade svojej politiky, ktorej cieľom je zaručiť veľmi vysokú úroveň kvality služieb pre právny preklad a tlmočenie, čo vedie k tomu, že väčšina zamestnancov GRM sa každoročne zúčastňuje na jednom alebo viacerých vzdelávacích kurzoch. V roku 2022 tento počet predstavoval viac ako 900 osôb, ktoré strávili na školeniach v priemere 6,5 dňa.

Vzdelávanie v rámci GRM je vo veľkej miere založené na zásade príkladného zdieľania vedomostí, o čom svedčí zapojenie kolegov, škopiteľov aj účastníkov vzdelávania, do rôznych vzdelávacích aktivít opísaných nižšie.

Pri nástupe do služby sú zamestnanci oddelenia pre právny preklad vyzvaní, aby absolvovali školenia, ktorých hlavným cieľom je oboznámiť ich s používanými technickými nástrojmi a pracovným prostredím. Počas vzdelávacích kurzov, ktoré tvoria tento program a ktoré môžu v závislosti od pracovnej pozície zahŕňať až 35 hodín školenia, si noví kolegovia rozvíjajú svoje technické znalosti nielen tým, že sa učia používať špecifické programy a aplikácie, ktoré čiastočne vyvinul samotný Súdny dvor, ale aj tým, že si osvojujú techniky vyhľadávania v dokumentoch, textoch a v terminológii z mnohých dostupných zdrojov. Novým tlmočníkom zasa poskytujú individuálnu a osobnú podporu skúsení kolegovia, ktorí im pomáhajú osvojiť si a zvládnuť pracovné metódy a nástroje. Integráciu nových tlmočníkov často uľahčuje to, že niektorí z nich už získali skúsenosti s touto prácou ako stážisti.

GRM sa týmto spôsobom okrem iného snaží oboznámiť svojich nových zamestnancov s celkovým fungovaním Súdneho dvora, napríklad tak, že im ponúka možnosť oboznámiť sa s úlohou ostatných oddelení Inštitúcie pri rozhodovaní o veci, od podania žaloby až po vydanie rozhodnutia, alebo konkrétne asistentom, ktorí nie sú právnikmi, absolvovať školenie o práve Únie v oblasti súdnej činnosti.

Mimo rámec tohto programu sa s cieľom reagovať na vývoj technického prostredia služby ponúkajú rozsiahle vzdelávacie akcie, napríklad v prípade IT migrácií alebo vývoja nových špecifických nástrojov pre rôzne profesie.

Je potrebné zdôrazniť, že všetky tieto školenia poskytujú výlučne škopitelia inštitúcie, čo umožňuje zaručiť čo najlepší súlad s pracovným prostredím a metódami Súdneho dvora.

Jazykovú zložku viacjazyčných profesií treba udržiavať a rozvíjať počas celej kariéry a medziinštitucionálne jazykové kurzy sú hlavným nástrojom, ktorý majú tlmočníci a prekladateľské sekcie k dispozícii na udržanie a rozšírenie svojho jazykového pokrytia. Predstavujú preto veľmi dôležitú súčasť úsilia GRM v oblasti vzdelávania. Konkrétne investície do tejto oblasti predstavujú približne 75 % celkového počtu hodín školení absolvovaných zamestnancami služby.

Jazykové kurzy sú zverené súkromným jazykovým školám, ktoré sa pravidelne vyberajú na základe verejného obstarávania. V rámci možností a v závislosti od potrieb služby sa môžu organizovať pre všetky úradné jazyky Únie, v praxi služby pre právny preklad

sa však takmer tri štvrtiny kurzov venujú výučbe jedného z piatich pivotných jazykov (nemčina, angličtina, španielčina, taliančina a poľština) alebo francúzštiny (jazyk porád).

Forma kurzov sa môže líšiť z hľadiska obsahu, ktorý je definovaný podľa cieľovej profesie (tlmočník, právnik lingvista alebo iná), tempa alebo miesta konania, pričom od určitej úrovne môžu byť súčasťou ponuky jazykového vzdelávania aj kurzy v zahraničí.

Účasť na týchto jazykových kurzoch sa síce javí ako nevyhnutná, ale nie je postačujúca. Na významné a konkrétne doplnenie týchto kurzov tak boli v rámci samotnej služby vyvinuté ďalšie druhy školení, pri ktorých sa využívajú zručnosti tlmočníkov a právnikov lingvistov. Ide predovšetkým o pravidelné týždenné tlmočnicke cvičenia, ktoré sú skutočným nástrojom na zlepšenie jazykových zručností, alebo semináre právneho čítania, ktoré sú založené na výkladovom čítaní právnych textov v jednom z 24 úradných jazykov Únie a prebiehajúce zvyčajne po podaní nového návrhu na začatie prejudiciálneho konania, tak aby sa súčasne podporil prebiehajúci proces prekladu, a to aj z hľadiska kvality.

Tieto semináre sú nepochybne prostriedkom jazykového vzdelávania, ale ponúkajú kolegom tiež možnosť prehĺbiť si svoje právne vedomosti, ktoré sa služba snaží posilňovať aj pravidelným organizovaním konferencií a seminárov o konkrétnej oblasti práva Únie alebo vnútroštátneho práva, v ktorej si kolegovia potrebujú prehĺbiť znalosti, aby sa vyrovnali s vývojom terminológie a naďalej zabezpečovali vysokú úroveň kvality prekladov a tlmočenia.

Tieto semináre sa v čo najväčšej možnej miere uskutočňujú s využitím odborných znalostí, ktoré má Inštitúcia k dispozícii: prednášajúcimi sú právnici lingvisti, referendári alebo vnútroštátni sudcovia na sťažii v kabinetoch členov Súdneho dvora alebo Všeobecného súdu. V niektorých prípadoch však môže byť potrebné prizvať externého prednášateľa, často spomedzi vysokoškolských učiteľov, najmä ak sa seminár týka významnej reformy vnútroštátneho práva.

Okrem toho sa zamestnanci môžu príležitostne zúčastňovať na školeniach v oblasti práva, ktoré ponúkajú iné inštitúcie Únie alebo externé subjekty, ako sú napríklad každoročné semináre pre tlmočníkov organizované v spolupráci s európskymi univerzitami.

Okrem vzdelávacích kurzov spadajúcich priamo do vyššie uvedených oblastí, ktoré sú základom viacjazyčných profesií, sa pracovníci služby snažia zdokonaľovať svoje vedomosti aj v iných odboroch, ktoré sú pre službu alebo Inštitúciu zaujímavé, akými sú rozvoj manažérskych zručností, školenia v oblasti kancelárskych aplikácií alebo získavanie prierezových či *soft skills* alebo riadenie projektov a zvládanie stresu.

3.6 - Racionalizácia mnohojazyčnosti

3.6.1 - Jazyk porád

Otázka komunikácie medzi členmi Súdneho dvora sa začala riešiť už pri jeho vzniku v roku 1952 a je stále aktuálna. Už vtedy by bolo možné zabezpečiť tlmočenie zasadnutí členov do vtedajších štyroch úradných jazykov, ako aj preklad všetkých procesných dokumentov do tých istých jazykov. To by však predstavovalo dvojaký problém spôsobený jednak prítomnosťou tlmočníkov počas porád, ktoré v súlade s článkom 35 Protokolu č. 3 o Štatúte Súdneho dvora Európskej únie musia zostať tajné, a jednak veľmi vysokým pracovným zaťažením tlmočníkov a prekladateľov. Súdny dvor teda rozhodol, že porady bude viesť len v jednom jazyku.

Táto voľba aj dodnes výrazne ovplyvňuje organizáciu Súdneho dvora.

Keďže členovia Súdneho dvora komunikujú ústne a písomne v jazyku, v ktorom prebiehajú porady (teraz vo francúzštine), je celkom prirodzené, že služby Súdneho dvora v praxi tento jazyk všeobecne používajú vo svojej práci.⁷¹

Od úradníkov prijatých Súdny dvorom sa preto vyžaduje, aby dobre ovládali jazyk porád, a v zriedkavých prípadoch, keď Súdny dvor prijme osobu, ktorá túto požiadavku pri nástupe nespĺňa, musí sa zúčastniť na intenzívnych jazykových kurzoch, aby jej znalosti dosiahli požadovanú úroveň. Pre jazykové služby je význam jazyka porád ešte dôležitejší, a to do takej miery, že na účely prijímania tlmočníkov a právnikov lingvistov sa vyžaduje a preveruje vysoká úroveň jeho znalosti.⁷²

Všetky návrhy rozhodnutí Súdneho dvora a Všeobecného súdu sú totiž napísané v jazyku porád a sú prekladané do ďalších požadovaných jazykov. Tieto rozhodnutia predstavujú väčšinu objemu, ktorý majú jazykové sekcie prekladať. Sekcia jazyka porád

71 | CIUCĂ, V. M.: *Limba de lucru a Tribunalului Uniunii Europene – de la vernaculum, de la „limba casei”, la vehiculum, la un limbaj cudestinație universală. Alocuțiune de deschidere a Conferinței internaționale Traducerile juridice în cadrul Uniunii Europene*. In: *Analele Stiintifice Ale Universitatii Alexandru Ioan Cuza Din Iasi Stiinte Juridice*, zvazok 63, dodatok, 2017, s. 25.

72 | Niekedy sa však pri pridávaní nového jazyka robia výnimky, keď nemožno rozumne očakávať, že bude k dispozícii dostatočne veľký počet uchádzačov s dobrou znalosťou francúzskeho jazyka. Tak to bolo v prípade verejných výberových konaní uskutočnených pri príležitosti rozšírenia v roku 2004 alebo pri zrušení írskej výnimky.

samozrejme neprekladá návrhy rozhodnutí, ale všetky procesné dokumenty, najmä pripomienky alebo vyjadrenia účastníkov konania, aby sa s nimi členovia súdu mohli v plnom rozsahu oboznámiť. Keďže počet a objem týchto procesných dokumentov je väčší než počet a objem návrhov rozhodnutí a keďže zabezpečenie ich prekladu do jazyka porád je nevyhnutnou podmienkou hladkého priebehu konaní, príslušná sekcia má väčší počet zamestnancov než ostatné jazykové sekcie.

Podobne, hoci riaditeľstvo pre tlmočenie ponúka širokú škálu jazykových kombinácií, každý tlmočník musí byť schopný porozumieť a tlmočiť slová člena rozhodovacieho zloženia, ktorý by sa, niekedy napokon v záujme úspory tlmočenia, vyjadroval nie vo svojom materinskom jazyku, ale v jazyku porád. Okrem toho sa všetky pojednávania tlmočia do jazyka porád, čím sa pokrývajú potreby tých členov, ktorí by tlmočenie do svojho materinského jazyka nemali k dispozícii.

3.6.2 - Pivotné jazyky (preklad)

Posledné rozšírenia Únie (2004, 2007 a 2013) predstavovali pre riadenie mnohojazyčnosti bezprecedentnú výzvu: s 24 úradnými jazykmi sa počet jazykových kombinácií potrebných na prácu súdu zvýšil zo 110 pred rokom 2004⁷³ na 552 v roku 2013.

Už pred rokom 2004 nebola služba pre právny preklad Súdneho dvora schopná priamo pokryť všetky jazykové kombinácie. Napriek trvalému a nepretržitému úsiliu o vzdelávanie už veľká časť sekcií nebola vybavená na spracovanie určitých žiadostí. Pracovné zaťaženie, preťažená kapacita mnohých právnikov lingvistov, ktorí už prekladali z piatich alebo šiestich jazykov, a nízky objem žiadostí o preklad z niektorých zložitejších jazykov boli faktory, ktoré odrádzali alebo dokonca odhovárali od investícií do značne dlhodobého vzdelávania určeného pre všetkých. Po pristúpeniach v roku 2004 bolo nereálne očakávať, že sa zachová systém, ktorý pokryje všetky jazykové kombinácie priamym prekladom.

Už v roku 2001 zaviedla služba zmiešaný systém priameho prekladu alebo prostredníctvom pivotných jazykov, keď na základe technických kritérií prevzala zodpovednosť za výber jazykov, ktoré by sa mali používať ako pivotné jazyky.

73| Írsky jazyk bol rokovacími poriadkami uznaný za možný jazyk konania ešte predtým, než sa v roku 2007 stal úradným jazykom Únie.

Aj keď sa naďalej uprednostňuje priamy preklad vždy, keď sú v rámci jazykových sekcií k nemu k dispozícii odborné znalosti, majú tieto sekcie prístup k prekladu do pivotného jazyka, pokiaľ ide o preklad textov napísaných v inom jazyku, než v pivotnom alebo francúzskom jazyku. V tejto súvislosti je dôležité rozlišovať medzi „štafetovým“ prekladom a prekladom „cez pivotný jazyk“: v štafetovom systéme sa už neprekladá z originálneho jazyka, ale z prvého dostupného prekladu do jazyka, ktorý prekladateľ pozná. Naopak pivotným jazykom je vopred určený jazyk, do ktorého sa prekladá text z vopred určenej skupiny jazykov na následný preklad do ostatných jazykov. Každý pivotný jazyk teda pokrýva obmedzený počet ďalších jazykov. Toto riešenie má značné výhody:

Pokiaľ ide o kvalitu prekladov:

- právnik lingvista pivotného jazyka si je dobre vedomý svojej zodpovednosti za druhú fázu tvorby prekladov v ostatných sekciách, čo ho nabáda k tomu, aby prekladu venoval osobitnú pozornosť a najmä spolupracoval s jedným z právnikov lingvistov, referenčnou osobou z jazykovej sekcie toho jazyka, z ktorého sa pivotný preklad vytvára,
- preklad do pivotného jazyka podlieha kritickej redakcii zo strany právnikov lingvistov zapojených do druhej fázy, čo prispieva k dodatočnej kontrole koherencie a zvyšuje tímový duch medzi právnikmi lingvistami zodpovednými za ten istý text,
- ak treba vykonať zmenu v pivotnom preklade, je ľahké ju premietnuť do všetkých ostatných prekladov,
- keďže každá nepivotná sekcia musí zaručiť preklad z pivotného jazyka, pokiaľ nie je schopná vytvoriť priamy preklad z originálu, štafetový preklad druhej úrovne (z prekladu prekladu do pivotného jazyka) je vylúčený.

Systém prekladu cez pivotný jazyk sa nevzťahuje na všetky dokumenty napísané v inom jazyku než v pivotnom alebo francúzskom jazyku, ale na tri kategórie dokumentov: návrhy generálnych advokátov v ojedinelých prípadoch, keď by generálny advokát nepísal priamo

v pivotnom jazyku; návrhy na začatie prejudiciálneho konania; procesné dokumenty predložené v inom jazyku, než je jazyk konania alebo jeden z pivotných jazykov.⁷⁴

Pokiaľ ide o organizáciu:

- medzi jednotlivými pivotnými jazykovými sekciami a sekciami, ktorých jazyk je predmetom pivotného prekladu, sa vytvárajú užšie väzby. To nielen uľahčilo začatie činností nových sekcií, ktoré sa mohli spoľahnúť na podporu a skúsenosti pivotných jazykových sekcií, ale aj spoluprácu právnikov lingvistov nových sekcií s kolegami, ktorí musia začať prekladať zo svojho jazyka,
- možno vypočítať reálne lehoty prekladov na základe toho, či je pred začatím ďalších prekladov potrebné počkať na preklad do pivotného jazyka.

Keďže jazykom porád je francúzština, musí byť francúzska prekladateľská sekcia schopná zabezpečiť priame preklady zo všetkých úradných jazykov Únie.

Pri výbere pivotných jazykov vychádzala služba pre právny preklad z nasledujúcich kritérií:

- pokiaľ ide o počet pivotných jazykov, v tom čase sa uvažovalo o tom, že štyri pivotné jazyky (okrem francúzštiny ako „prirodzeného“ pivotného jazyka) by umožnili lepšie rozdeliť vzdelávacie úsilie na štúdium nových jazykov a zvýšili by možnosť náboru právnikov lingvistov v kandidátskych krajinách, pretože by sa rozšírila škála jazykov, ktoré by sa mohli ponúkať na skúšky,
- pokiaľ ide o určenie týchto pivotných jazykov, zohľadnili sa tieto prvky:
 - úroveň znalostí jednotlivých jazykov v sekciách, t. j. počet právnikov lingvistov, ktorí prekladali z jednotlivých jazykov,
 - frekvencia, s akou sa jazyk používa ako jazyk konania,

74| K tomu dochádza vtedy, keď členský štát predloží písomné pripomienky v konaní o prejudiciálnej otázke alebo vstúpi do konania o priamej žalobe. Sekcia jazyka konania potom musí zabezpečiť preklad. Jedinou ďalšou sekciou, ktorá je poverená prekladom takýchto dokumentov, je sekcia francúzskeho jazyka. Aby sa predišlo tomu, že preklad do pivotného jazyka sa bude musieť vyhotoviť len na účely vytvorenia verzie v jazyku konania, používa sa ako „prirodzená“ pivotná verzia francúzska verzia.

- o jazyk stálych generálnych advokátov, keďže sa dalo očakávať, že mnohé návrhy budú vypracované v týchto jazykoch, na rozdiel od jazykov používaných generálnymi advokátmi, ktorí zastávajú posty rotujúce medzi členskými štátmi,
- o pracovná operatívnosť jednotlivých sekcií (ťažkosti s náborom, miera fluktuácie, stupeň zvládania pracovného zaťaženia).

Na základe týchto kritérií sa pôvodne vybrala nemčina, angličtina, španielčina a taliančina. Ukázalo sa totiž, že tieto jazyky boli na sekciách vo všeobecnosti najviac rozšírené a že strany prijaté v týchto jazykoch a vo francúzštine predstavovali viac ako 90 % všetkých strán na preklad.

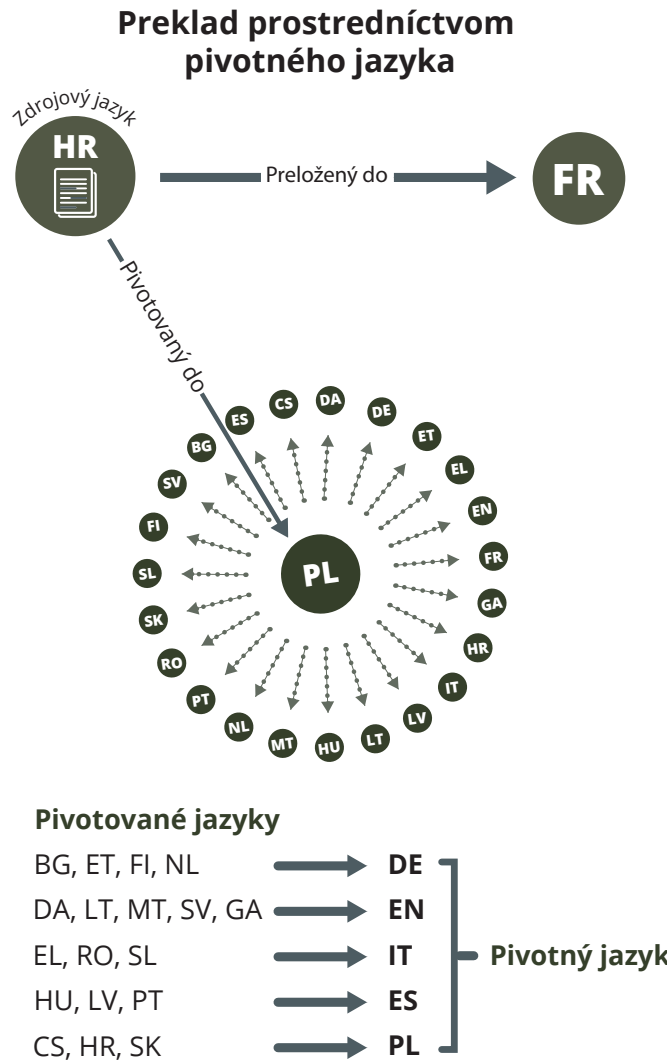
Pri rozhodovaní o rozdelení jazykov, ktoré bude každá pivotná sekcia prekladať, sa zohľadnilo niekoľko faktorov:

- spravodlivé rozdelenie úsilia, ktoré sa má od každej z pivotných sekcií požadovať,
- úroveň ovládania nových jazykov alebo jazykov im blízkych v jednotlivých sekciách, keďže napríklad ovládanie fínčiny je dôležitým prínosom pre osvojenie si estónčiny alebo ovládanie češtiny je prínosom pre osvojenie si slovenčiny,
- kultúrne alebo jazykové vzťahy medzi členskými štátmi (starými a novými). Existencia slovinsky hovoriacej menšiny v Taliansku tak umožnila predstaviť si možnosti nájdenia externých spolupracovníkov schopných prekladať do taliančiny.

Vzhľadom na to, že po roku 2004 pribudlo niekoľko úradných jazykov (bulharčina, írčina, chorvátčina a rumunčina) a Lisabonská zmluva vytvorila šieste stále miesto generálneho advokáta vyhradené pre Poľsko, rozhodlo sa, že od 1. októbra 2019 sa pridá poľština ako piaty pivotný jazyk. Od tohto dátumu zabezpečuje poľská jazyková sekcia pivotné preklady z českého, chorvátskeho a slovenského jazyka. Má to dve výhody:

- stály poľský generálny advokát môže, ak si to želá, napísať svoje návrhy vo svojom materinskom jazyku, pričom by to nepredlžovalo lehoty na preklad,
- každá ďalšia pivotná jazyková sekcie sa tak odľahčila o jeden jazyk (nemeckej jazykovej sekcii sa odobral poľský jazyk; anglickej jazykovej sekcii český jazyk, talianskej jazykovej sekcii slovenský jazyk a španielskej jazykovej sekcii chorvátsky jazyk).

Tento vývoj si samozrejme vyžiadala značné investície do vzdelávania, pretože poľská jazyková sekcia sa musela naučiť pokrývať jazyky, z ktorých mala začať tvoriť pivotné preklady, a všetky ostatné sekcie si museli osvojiť znalosť poľského jazyka. Tento vývoj sprevádzalo jazykové vzdelávanie, vrátane jazykových pobytov v zahraničí, ako aj organizovanie početných seminárov čítania právnych textov a workshopov.

3.6.3 - „Štafetový“ jazyk a „obrátený“ jazyk (tlmočenie)

Na pojednávaní sa záverečná časť návrhov napísaných v jazyku zvolenom generálnym advokátom prednesie vo francúzskom jazyku a v jazyku konania, zatiaľ čo výrok rozsudkov prednesú tlmočníci len vo francúzštine. V praxi ide skôr o „čítanie“ než o tlmočenie, pretože sa predpokladá, že dokumenty už existujú v príslušných jazykových verziách.

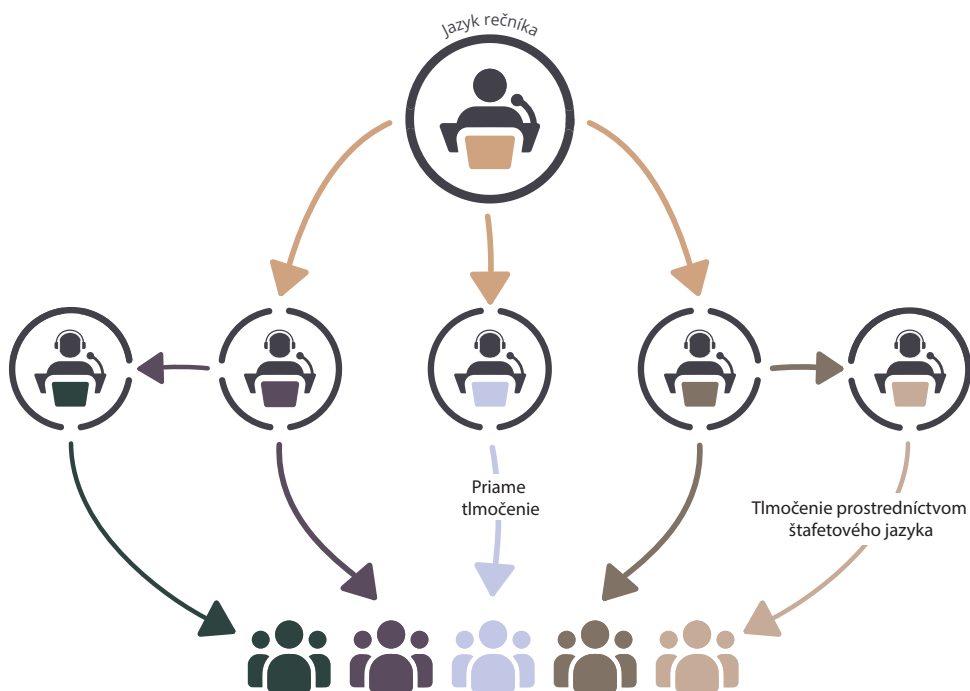
Naopak pri všetkých prednesoch, ako bolo uvedené vyššie, sa na všetkých pojednávaniach zabezpečuje tlmočenie do francúzštiny a podľa potreby aj do iných jazykov. Počas ústneho pojednávania môže byť potrebné tlmočenie v niektorej z 552 jazykových kombinácií. Pri počte 70 tlmočníkov a napriek podpore veľkého počtu externých tlmočníkov nie je reálne očakávať, že sa priamo pokryje každá z týchto jazykových kombinácií. Podobne ako v prípade prekladov však bolo potrebné zabezpečiť, aby bolo tlmočenie vždy k dispozícii, a to aj v najmenej obvyklých kombináciách. Boli zavedené dve hlavné stratégie.

Prvá z nich spočíva vo zverení tlmočenia do cieľového jazyka tlmočníkovi, ktorý v skutočnosti hovorí zdrojovým jazykom. Každý tlmočník v zásade tlmočí len do svojho materinského jazyka. Niektorí tlmočníci však ovládajú iný jazyk natoľko aktívne, že sú schopní do neho tlmočiť tak, ako by to bol ich materinský jazyk: napríklad český tlmočník tlmočí z češtiny do angličtiny. Ide o takzvané „obrátené“ tlmočenie.

Druhou možnosťou je, že kabíny fungujú „štafetovo“. V takýchto prípadoch tlmočníci v niektorých kabínach netlmočia priamo z jazyka rečníka, ale z tlmočenia kolegu v inej jazykovej kabíne, ktorý je schopný tlmočiť priamo do svojho jazyka. Napríklad taliansky tlmočník je schopný priamo tlmočiť z češtiny a ostatné kabíny potom môžu počúvať tlmočenie do taliančiny a následne tlmočiť do svojho jazyka.

Tieto dve stratégie, „obrátené“ a „štafetové“ tlmočenie, možno aj kombinovať. V nadväznosti na uvedené príklady si tak možno predstaviť, že českého rečníka „obrátené“ tlmočí jeho krajan do angličtiny na jednej strane a taliansky tlmočník na strane druhej, pričom ostatné kabíny pracujú štafetovo, v závislosti od ich jazykového pokrytia a dostupnosti, buď z talianskeho tlmočenia, alebo „obráteného“ tlmočenia do angličtiny. Samozrejme sa pritom nedá improvizovať a je najprv potrebná dôkladná príprava spočívajúca v správnom pridelení do kabín a zabezpečení toho, aby každý tlmočník presne vedel, aká bude jeho úloha, vrátane toho, do akej miery budú ostatné kabíny preberať tlmočenie, ktoré poskytuje.

Priame tlmočenie alebo tlmočenie prostredníctvom štafetového jazyka

Flexibilita tlmočenia pre účastníkov ústnych pojednávanií

V úplnom mnohojazyčnom systéme tlmočenia možno hovoriť všetkými úradnými jazykmi a tlmočenie sa zabezpečuje do všetkých týchto jazykov: v takom prípade sa hovorí o symetrickom systéme, ktorý v prípade 24 úradných jazykov predstavuje celkovo 552 jazykových kombinácií. V praxi je toto úplné jazykové pokrytie potrebné len zriedka, s výnimkou niektorých konaní, ako sú stanoviská v zmysle článku 218 ods. 11 ZFEÚ, pri ktorých sa ponúka tlmočenie do všetkých jazykov.

V praxi zabezpečuje tlmočnícka služba systém „à la carte“. Každý člen súdu a každý účastník konania sa vyjadruje v jazyku, ktorý si zvolí, a je tlmočený do jazyka všetkých ostatných účastníkov pojednávania. Tento systém je možné prispôbiť skutočným potrebám: niektorí účastníci pojednávania si môžu v určitých prípadoch želať hovoriť vo svojom materinskom jazyku, ale súhlasia s počúvaním originálu alebo tlmočenia do iného jazyka; v iných prípadoch súhlasia s tým, že budú hovoriť a počúvať v cudzom jazyku. Tento systém sa nazýva asymetrický. Takáto flexibilita umožňuje znížiť počet jazykov, ktoré treba tlmočiť.

Tak napríklad na ústnych pojednávaniach členovia súdu nie vždy žiadajú, aby mohli pojednávanie sledovať a vyjadrovať sa vo svojom materinskom jazyku, hoci na to majú nárok a materiálnu možnosť. Sudcovia a generálni advokáti ovládajú niekoľko jazykov, vrátane francúzštiny, a v prípade potreby sa dohodnú, že budú používať jazyky, ktoré majú spoločné alebo ktorým rozumejú ostatní členovia a účastníci pojednávania alebo podstatná časť z nich. Tlmočnícka služba kontaktuje každého nového člena hneď po jeho nástupe do funkcie, aby zistila, ktoré jazyky by mohol používať, akým spôsobom by tak robil a za akých okolností by súhlasil s ich používaním. Následne sekcia tlmočníckej služby pre pojednávania a zdroje veľmi starostlivo plánuje každé pridelenie tlmočníkov na pojednávanie.

Naopak, môže sa stať, že niektorí účastníci alebo ich zástupcovia výnimočne požiadajú o povolenie k prednesu v inom jazyku, než je jazyk konania. Táto možnosť je prípustná len v prejudiciálnom konaní.⁷⁵

75| Pozri body 62 až 64 Praktických pokynov pre účastníkov konania v konaniach pred Súdny dvorom (Ú. v. EÚ L1 42, 2020, s. 1).

3.6.4 - Úspory prekladov

Prekladateľské a tlmočnické činnosti so sebou nesú významné náklady (*pozri kapitolu 5*). Na to, aby bolo možné prijať opatrenia na primerané prispôsobenie sa mnohojazyčnosti, ktoré by umožňovalo obmedziť jeho finančnú záťaž pre rozpočet Únie, však netreba tieto náklady presne vyhodnocovať.

Prvým primeraným opatrením bolo, že Súdny dvor už v roku 1952 zvolil jazyk porád. Táto voľba umožnila vyhnúť sa prekladu procesných dokumentov do všetkých úradných jazykov, ktoré sa s hlavnou výnimkou návrhov na začatie prejudiciálneho konania neoznamujú členským štátom, ani sa nezverejňujú či inak nesprístupňujú. Na základe tejto voľby sa už nevyžaduje tlmočenie na mnohých zasadnutiach rozhodovacích zložení, čím sa zachováva tajnosť porád. Cenou za túto veľmi podstatnú úsporu⁷⁶ je, že každý člen súdu musí byť schopný ústne aj písomne pracovať vo zvolenom spoločnom jazyku, ktorý je známy ako jazyk porád.

S pribúdajúcimi novými jazykmi a s rastom počtu a zložitosti vecí sa zvyšoval aj počet prekladaných strán. Inštitúcia si uvedomila túto výzvu a využila príležitosť znížiť prekladateľskú záťaž, pričom neboli dotknuté práva osôb podliehajúcich súdnej právomoci a v podstate ani mnohojazyčná dostupnosť jeho judikatúry.

Niektoré z týchto úspor sa vyvinuli pragmaticky, napríklad prax služby pre právny preklad neprekladať určité časti návrhov na začatie prejudiciálneho konania, ktoré sa nahrádzajú slovom „*omissis*“ alebo iným rovnocenným výrazom sprevádzaným stručným uvedením povahy vynechaného textu, napríklad určitých úvah, ktoré sú súčasťou návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ale týkajú sa otázok prípustnosti podľa vnútroštátneho práva, ktoré nesúvisia so samotným návrhom na začatie prejudiciálneho konania. Tak je to aj v prípade rozhodnutí, že rozsiahle prílohy k písomným vyjadreniam sa nebudú prekladať systematicky, ale len vtedy, ak potreba prekladu pretrváva napriek vyhotoveniu neurónového prekladu a konzultácii s právnikom lingvistom, ktorý ovláda zdrojový jazyk, a iba v uvedenom rozsahu. Rozhodnutie prekladať prostredníctvom pivotného jazyka (*pozri bod 3.6.2*) vo viacerých jazykových kombináciách prináša úspory tiež v oblasti vzdelávania, ako aj počtu úradníkov. Ostatné úspory sú však výsledkom formálnych rozhodnutí inštitúcie, ktoré sú rovnako dôsledne premyslené.

76| Táto úspora predstavovala za rok približne 2 000 000 strán prekladu.

Napríklad už v roku 1994 sa rozhodlo, že správy pre pojednávania sa už nebudú uverejňovať v *Zbierke*, čo umožnilo prekladať ich už len do jazyka konania na účely ich doručenia účastníkom konania. Samotné rozhodnutia totiž dostatočne opisujú kontext a argumenty účastníkov konania, pričom ich netreba v celom rozsahu uverejňovať prostredníctvom správ pre pojednávania.

Ďalšie odvážne úsporné opatrenia boli s podporou súdov postupne zavádzané od roku 2004. Potreby Inštitúcie v oblasti prekladu mohli byť obmedzené a na niekoľko rokov stabilizované vďaka tomu, že Súdny dvor prijal rôzne organizačné opatrenia, ktoré majú priamy vplyv na tieto potreby.

Prvým z nich bolo zavedenie selektívneho zverejňovania judikatúry v roku 2004 pre Súdny dvor a v roku 2005 pre Všeobecný súd. V *Zbierke* tak už nebolo potrebné uverejňovať, a teda prekladať do všetkých jazykov všetky rozhodnutia súdov bez výnimky, ale len tie, ktorých právny dosah to plne odôvodňoval. Táto prax sa rozšírila a zintenzívnila v roku 2011, keď sa zároveň zaviedla možnosť uverejňovať výňatky z určitých rozhodnutí Všeobecného súdu. V súčasnosti je praxou Súdneho dvora neuverejňovať rozhodnutia trojčlenných alebo päťčlenných komôr, ktoré rozhodujú o priamych žalobách alebo odvolaniach, pokiaľ týmto rozhodnutiam nepredchádzajú návrhy. Na Všeobecnom súde sa v *Zbierke* uverejňujú rozsudky veľkej komory a komôr zložených z piatich sudcov, pokiaľ rozhodovacie zloženie nerozhodne inak. O uverejnení rozsudkov trojčlenných komôr sa rozhoduje v každom jednotlivom prípade. Rozsudky Všeobecného súdu, o ktorých rozhodol samosudca, a uznesenia vo veci samej sa v *Zbierke* neuverejňujú, pokiaľ nie je rozhodnuté inak. Úspora prekladov vďaka selektívnemu uverejňovaniu rozhodnutí v roku 2021 presiahla 494 000 strán a 375 000 strán v roku 2022.

V roku 2004 bol zmenený aj Rokovací poriadok Súdneho dvora, aby bolo možné zhrnúť obzvlášť dlhé rozhodnutia o návrhoch na začatie prejudiciálneho konania.⁷⁷ V kombinácii s vyššie uvedenou praxou *omissis* umožnilo vypracovanie zhrnutí v roku 2022 ušetriť viac než 153 000 strán prekladu.

V roku 2011 sa prijali veľmi významné úsporné opatrenia pri preklade. Už sa spomenulo rozšírené selektívne uverejňovanie a uverejňovanie formou výňatkov. Inštitúcia sa však súčasne rozhodla regulovať dĺžku návrhov generálnych advokátov na priemernú dĺžku

77| Článok 98 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. V praxi sa služba pre právny preklad snaží v rámci možnosti zhrnúť návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktoré majú 15 alebo viac strán.

40 strán s výnimkou prípadov, keď sa tieto návrhy prednášajú v rámci odvolacieho konania. Keďže návrhy sa prekladajú do všetkých úradných jazykov, umožnilo toto doplňujúce opatrenie výrazne znížiť objem prekladov.

Súdny dvor navyše prestal v rámci reformy svojho rokovacieho poriadku v roku 2012 vypracúvať správy pre pojednávania, zatiaľ čo Všeobecný súd sa rozhodol skrátiť dĺžku svojich správ, čo viedlo k zníženiu počtu strán prekladu v roku 2022 o viac ako 10 000.

Súdy tiež v Praktických pokynoch pre účastníkov konania stanovili zásadné obmedzenia dĺžky písomných vyjadrení. Napríklad v rámci písomnej fázy konania o prejudiciálnej otázke sú písomné pripomienky zvyčajne obmedzené na 20 strán. Pokiaľ ide o vedľajších účastníkov konania v rámci priamych žalôb a odvolaní, vyjadrenia vedľajších účastníkov konania by mali byť stručnejšie než vyjadrenie hlavného účastníka konania a nemali by presiahnuť desať strán.⁷⁸ Všeobecný súd tiež stanovuje maximálne dĺžky v závislosti od druhu vyjadrenia a dotknutého konania.⁷⁹

Postupne sa zavádzajú ďalšie opatrenia na úsporu nákladov. Mechanizmus predbežného prijímania odvolaní zavedený v roku 2019 umožnil vyhnúť sa spracovaniu 39 odvolaní v roku 2022. Hoci sa žiadosť o prijatie odvolania a uznesenie, ktorým sa o nej rozhoduje, prekladajú do francúzštiny alebo do jazyka konania, čistá úspora vzniknutá absenciou prekladu procesných dokumentov a rozhodnutí v prípade zamietnutia odvolania sa odhaduje na viac než 22 000 strán. Okrem toho kabinet predsedu Súdneho dvora, Kancelária Súdneho dvora, RVD a GRM posilnili svoju spoluprácu s cieľom rýchlo identifikovať návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktoré možno uzavrieť odôvodneným uznesením v zmysle článku 53 ods. 2 rokovacieho poriadku (zjavná neprípustnosť) alebo článku 99 tohto rokovacieho poriadku (zhodná otázka alebo otázka, na ktorú možno jednoznačne vyvodiť odpoveď z judikatúry), čím sa predišlo potrebe ich prekladu do iných jazykov ako francúzštiny. Táto posilnená spolupráca prispieva k dobrej správe a kontrole pracovného zaťaženia GRM, hoci je ťažké vyčíslit dosiahnuté úspory.

78| Praktické pokyny pre účastníkov konania v konaniach pred Súdny dvorom (Ú. v. EÚ L 42, 2020, s. 1).

79| Bod 105 Praktických vykonávacích ustanovení Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu z 20. mája 2015 (Ú. v. EÚ L 152, 2015, s. 1), zmenených 13. júla 2016 (Ú. v. EÚ L 217, 2016, s. 78) a 17. októbra 2018 (Ú. v. EÚ L 294, 2018, s. 23).

Pre úplnosť je potrebné sa zmieniť o významných úsporách vyplývajúcich zo zavedenia moderných a efektívnych pracovných metód (*pozri bod 4.3*), ako sú školenia a terminológia, ktoré právnikom lingvistom umožňujú rýchlejšie dospieť k správnym záverom; externalizácia, ktorá poskytuje aj napriek potrebe ich revízie cenovo výhodné preklady, alebo oblasť informačných technológií, a najmä technické prekladateľské nástroje, ktoré pomáhajú výrazne ušetriť čas.

Tieto opatrenia, ktoré súdy prijali v zložitej rozpočtovej situácii, ktorá sa vyznačuje obmedzením vnútorných zdrojov jazykových služieb, a najmä služby pre právny preklad⁸⁰, sú nevyhnutné na dosiahnutie troch hlavných cieľov riaditeľstiev pre právny preklad: nezamedziť plynulému priebehu konaní, zabezpečiť rýchle sprístupňovanie a uverejňovanie judikatúry a zachovať vysokú kvalitu služieb.

3.6.5 - Mnohojazyčnosť ako faktor dĺžky konania

Niekedy sa uvádza, že proces prekladu má významný vplyv na dĺžku konania na Súdnom dvore a Všeobecnom súde. Je to skutočne tak? Na prvý pohľad sa toto tvrdenie zdá byť pravdivé, pretože zabezpečiť dostupnosť všetkých jazykových verzií potrebných na konanie sa zdá byť veľkou výzvou. Napriek tomu pri analýze neobstojí. Na výpočet času, o ktorý sa konanie predĺži z dôvodu samotného prekladu, totiž treba najprv odpočítať čas venovaný všetkým nevyhnutným fázam konania, ktoré prebiehajú súbežne s prekladom.

Písomná časť konania

Bezprostredne po podaní návrhu na začatie konania o priamej žalobe alebo odvolaní na jeden z dvoch súdov sa začne proces prekladu. Žaloba alebo odvolanie sa doručí účastníkom konania v rovnakom čase, ako sa odovzdá službe pre právny preklad, pričom týmto doručením začína plynúť procesná lehota na predloženie vyjadrenia k žalobe alebo repliky; následne sa prípadne uplatnia ďalšie lehoty na podanie prípadných replík a duplík. Celý čas pritom proces prekladu úspešne pokračuje. Vplyv prekladu procesných dokumentov na trvanie konania je teda v prípade priamych žalôb a odvolaní obmedzený na čas, ktorý uplynie medzi predložením posledného podania, ktorým sa

80| V rokoch 2012 až 2021 prišla služba pre právny preklad s výnimkou pracovných miest pre chorvátske a írské prekladateľské sekcie, ktorých jazyky museli byť nanovo pokryté, o 71 rozpočtových miest a tľmočnícka služba stratila 4 miesta. Pracovné zaťaženie, ktoré Inštitúcia nemôže nijak ovplyvniť, sa pritom neustále zvyšuje.

uzatvára písomná fáza konania, a zabezpečením jeho prekladu do francúzskeho jazyka, pretože od tohto okamihu má sudca spravodajca k dispozícii kompletný spis, na ktorom môže pracovať, s tým, že už má úplný prehľad o písomnej argumentácii účastníkov konania. Niektorí budú oprávnené namietat, že na veci sa dá pracovať už predtým, ako je k dispozícii posledné podanie v jazyku porád,⁸¹ nie však za najlepších podmienok.

To isté platí aj pre konanie o prejudiciálnej otázke s tým rozdielom, že návrh na začatie prejudiciálneho konania sa musí doručiť nielen účastníkom konania, ale aj členským štátom v ich jazyku (obvyklá lehota na preklad je 20 pracovných dní) a lehoty na predloženie písomných pripomienok sa prirodzene počítajú až odo dňa tohto doručenia. Tento čas sa len pri návrhoch na začatie prejudiciálneho konania pripočítava k času potrebnému na preklad posledného vyjadrenia.

Ústna časť konania

K času potrebnému na riadenie mnohojazyčnosti v písomnej fáze sa pridávajú:

- V prípade Všeobecného súdu, čas na preklad správy pre pojednávania vypracovanej v jazyku porád do jazyka konania (Súdny dvor už správy pre pojednávania nevyhotovuje). Je však dôležité si uvedomiť, že čas na preklad správy pre pojednávania nie je jediným faktorom pri stanovení dátumu pojednávania, pretože treba zohľadniť nielen primeraný čas na prípravu účastníkov konania po doručení správy, ale tiež napríklad dostupnosť pojednávacích miestností a požadované konfigurácie tlmočenia. Doteraz bolo vždy možné zabezpečiť tlmočenie plánovaných pojednávaní, aj keď to napríklad znamenalo využiť externých poskytovateľov služieb, a žiadne pojednávanie nebolo nikdy odložené kvôli tlmočeniu.
- Vo veciach predložených Súdnemu dvoru, v ktorých sa prednášajú návrhy, čas potrebný na preklad návrhov generálnych advokátov, ktoré nie sú vyhotovené v jazyku porád, do tohto jazyka.

Pokiaľ ide o samotné ústne pojednávanie, keďže tlmočenie prebieha simultánne, nemá prirodzene žiadny vplyv na dĺžku konania.

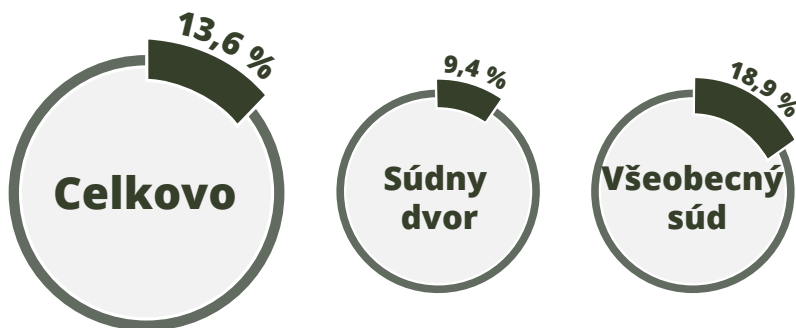
81 | Skoršie poskytnutie neurónového strojového prekladu by už umožnilo lepšie posúdiť zložitosť veci, začať niektoré rešerše, či dokonca prijať opatrenia na zabezpečenie priebehu konania, ako napríklad rozhodnutie obmedziť sa na jednu výmenu vyjadrení.

Fáza porady súdu

Napokon treba zohľadniť čas potrebný na preklad samotného rozhodnutia do jazyka konania. Proces prekladu sa však začína ešte pred dokončením návrhu rozhodnutia, ktorý je napísaný vo francúzskom jazyku: do návrhov rozsudkov totiž vstupuje, v rôznej miere v prípade Súdneho dvora a v prípade Všeobecného súdu, oddelenie zabezpečujúce výstupnú kontrolu rozsudkov, ktoré zabezpečuje jednak kontrolu návrhu frankofónnymi právnikmi, ktorí sa snažia zlepšiť (a štandardizovať) jazykové a právne vyjadrenia, a jednak typografickú korektúru týchto návrhov rozhodnutí. Čas, ktorý uplynie výlučne pri procese prekladu, sa logicky musí skrátiť o čas potrebný na dokončenie „originálnej“ verzie. Niekedy sú tieto úkony dokonca dokončené neskôr, než ako je zabezpečený preklad, čo má za následok mechanické posunutie termínu prekladu.

Z podrobnej analýzy všetkých úloh a procesov súvisiacich s vydaním rozsudku alebo podpísaním uznesenia, ktorú vypracovali samotné kancelárie oboch súdov, vyplýva, že čas potrebný na samotný preklad predstavoval v roku 2022 13,6 % celkovej dĺžky konania.⁸²

Podiel prekladu na dĺžke konaní

⁸² | 9,4 % na Súdnom dvore. Na Všeobecnom súde sa toto číslo zvýšilo zo 14,1 % v roku 2021 na 18,9 % v roku 2022, pretože viac vecí bolo skončených bez pojednávania, čím sa skrátila celková dĺžka konaní.

Tento údaj teda predstavuje skutočný podiel na váhe mnohojazyčnosti konaní pred oboma súdmi Únie. Výrazne sa teda líši od niektorých menej podložených údajov uvedených v tlači či zo strany niektorých politických predstaviteľov.

4. - Preklad a tlmočenie: stratégie, metódy a nástroje

Právnicki lingvisti aj tlmočníci v podstate naďalej poskytujú rovnaké služby, aké poskytovali vždy: právny preklad a tlmočenie. Samozrejme, v súčasnosti vykonávajú množstvo iných úloh, od zhrnutí návrhov na začatie prejudiciálneho konania až po školenia a reprezentáciu služby. Jadro ich činnosti však zostáva rovnaké.

Na zabezpečenie vysoko kvalitného plnenia týchto svojich hlavných úloh používajú právnicki lingvisti a tlmočníci špecifické metódy a stratégie, spočívajúce v rozumnom individuálnom aj kolektívnom zvládaní výziev vyplývajúcich z mnohorejazyčnosti Súdneho dvora.

Okrem toho im čoraz viac pomáhajú nástroje informačných technológií, ktoré je potrebné dobre ovládať, aby sa využil ich prínos bez vplyvu na kvalitu, najmä pokiaľ ide o presnosť a spoľahlivosť.

4.1 - Právny preklad

Jadrom prekladateľskej činnosti je právnik lingvista. Plní zložitú technickú úlohu, ktorá podlieha záväzným lehotám, ale aj častým nepredvídaným okolnostiam. Jeho činnosť je článkom optimalizovaného produkčného reťazca – výsledku kolektívneho a individuálneho spravovania prekladateľských úloh, ktoré mu umožňuje čeliť jeho každodennej výzve: kombinovať veľmi vysokú úroveň kvality a výkonnosti pri dodržiavaní lehôt.

Každý prekladateľský úlohu v skutočnosti zodpovedá súčinnosť, ktorá je neoddeliteľná od predchádzajúcej organizačnej a technickej prípravy práce zabezpečovanej prierezovými sekciami a vedením.

Táto organizačná príprava je súčasťou procesu, ktorý si na úrovni príslušnej jazykovej sekcie vyžaduje vyladené riadenie z hľadiska kapacít a potrieb, čo si žiada manažérske rozhodnutia, ktoré sú samy osebe súčasťou stratégie riadenia zdrojov a kvality prijatej na úrovni generálneho riaditeľstva.

Pred pridelením prekladu právnikovi lingvistovi sa vedúci každej prekladateľskej sekcie alebo jeho zástupca rozhoduje na základe dostupných informácií poskytnutých súdnymi kancelármi a kabinetmi sudcov tak, ako ich usporiadali prierezové sekcie a najmä oddelenie centrálného plánovania (sekcia plánovania a externého prekladu), ktoré všetky tieto prvky zaznamenáva do databázy sledovania prekladov.

Po prvé príchodom dokumentu vzniká otázka jeho lehoty na preklad. Dokumenty so záväznou lehotou sa bezodkladne pridávajú právnikovi lingvistovi alebo, ak nie sú dôverné, externému spolupracovníkovi. Stáva sa, že niektoré texty nemožno pre obmedzenú kapacitu prideliť hneď, a to buď vo všeobecnej rovine, alebo vzhľadom na daný zdrojový jazyk. Na ich pridelenie sa preto čaká a sú spracované čo najskôr. Výber textov, ktoré sa majú za takýchto okolností odložiť, závisí od ich relatívnej dôležitosti. Prednosť majú vždy napríklad rozsudky a návrhy generálnych advokátov vo veciach, v ktorých je jazykom konania jazyk príslušnej jazykovej sekcie. Potom nasledujú veci pridelené najširším rozhodovacím komorám, počnúc veľkou komorou Súdneho dvora, ako aj veci, na ktorých má osobitný záujem členský štát daného jazyka, čo vyplýva napríklad z vedľajšieho účasti, z predloženia pripomienok alebo jednoducho z pozornosti zo strany vnútroštátnych médií.

Zároveň sa vynára ďalšia otázka: prekladateľské zdroje, ktoré treba na dokument vyčleniť. Týka sa to predovšetkým výberu osoby, ktorá bude prekladať: veľmi skúsený právnik lingvista, právnik lingvista alebo externý spolupracovník špecializovaný na určitú oblasť, právnik lingvista, ktorý sa zaučá, atď. Každá sekcia samozrejme podporuje samostatnosť právnikov lingvistov a externých spolupracovníkov. Často je však potrebná kontrola kvality v prípade najdôležitejších, zložitých alebo citlivých dokumentov, najmä ak je jazykom konania v dotknutej veci jazyk danej jazykovej sekcie. Táto kontrola má najčastejšie formu revízie alebo korektúry kolegom alebo dokonca samotným vedúcim sekcie a jej cieľom je udržať celkovú úroveň kvality každého právnika lingvistu a sekcie ako celku. Vedúci sekcie samozrejme nemôže skontrolovať všetko: je predovšetkým riadiacim pracovníkom, ktorý je však zodpovedný za celkovú kvalitu a hodnotenie svojich kolegov.

Po druhé, na úrovni právnika lingvistu, tvorcu centrálnej fázy procesu, ktorému je pridelená prekladateľská úloha, sa stratégia týka organizácie osobnej práce v závislosti od požiadaviek a jeho pracovnej kapacity. Každý právnik lingvista totiž spravuje portfólio prekladov, pričom dbá na dodržiavanie všetkých lehôt aj napriek nepredvídaným okolnostiam. Potrebné je neustále prehodnocovanie osobných priorít podľa náročnosti každého textu, jeho jazyka, dĺžky, času, ktorý je potrebný na úlohu vyčleniť, a lehôt. Okrem toho môžu do tohto portfólia kedykoľvek pribudnúť ďalšie texty a právnik lingvista ich musí začleniť do svojho individuálneho manažmentu. Hoci kolektívne spravovanie na úrovni sekcie umožňuje do určitej miery vyvážiť pridelenie dlhých textov (návrhy generálnych advokátov, rozsudky, pripomienky, atď.) právnikom lingvistom, nemôže ich ochrániť pred nepredvídanými okolnosťami, ktoré si takéto prehodnocovania vyžadujú.

Hlavnými dôvodmi na prehodnocovanie individuálneho manažmentu právnikov lingvistov sú:

- návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktoré treba predbežne spracovať, zhrnúť alebo preložiť z iného jazyka. K týmto návrhom je niekedy pripojená žiadosť o prejednanie veci v skrátrenom súdnom konaní alebo návrh na uplatnenie naliehavého prejudiciálneho konania,
- rôzne typy naliehavosti: uznesenia, otázky účastníkov konania a odpovede, naliehavé administratívne záležitosti a podobne,
- zmeny, ktoré v textoch vykonal ich autor počas procesu prekladu. Tieto zmeny sú bežné a vyplývajú najmä z otázok alebo pripomienok právnikov lingvistov, no ich počet a rozsah si niekedy vyžadujú veľké a často naliehavé prehodnocovania,
- zistenie vyššej úrovne zložitosti, než sa predpokladalo, v štádiu prekladu,
- náhle prerozdelenie úloh z personálnych dôvodov,
- neistoty týkajúce sa rozsahu úloh, ktoré sa predpokladajú v iných oblastiach. Stáva sa, že oproti plánovanému rozsahu sa zvýšil počet strán rozsudku, alebo že dôjde ku zmene lehoty iného rozsudku s vyššou naliehavosťou. Stáva sa, že je prekladateľská sekcia požiadaná, aby v čo najväčšej miere dodržala rovnakú lehotu pri všetkých odpovediach na otázky položené v danej veci bez ohľadu na jazyk týchto odpovedí, hoci nikto ešte nepozná ich počet ani dĺžku.

Určitý nárast množstva nepredvídaných úloh je úplne normálny a je súčasťou zdravého a pružného spravovania na úrovni inštitúcie. Tá si je však vedomá aj toho, že týmto nepredvídaným úlohám by sa malo čo najviac predchádzať, pretože v konečnom dôsledku znižujú produktivitu právnikov lingvistov. Vedú ich totiž k tomu, aby prerušili prácu na prebiehajúcom preklade a preorientovali sa na naliehavú úlohu. Až po jej splnení sa môže právnik lingvista nanovo koncentrovať na prácu na predchádzajúcom, ešte nedokončenom spise. Naliehavé úlohy si dokonca niekedy vyžadujú, aby sa v ich prospech postupne posunuli menej urgentné lehoty, a to najmä vo francúzskej jazykovej sekcii, ktorá je zmenám priorít obzvlášť vystavená.

4.1.1 - Právnik lingvista pri svojom preklade

Pred začatím prekladu v užšom zmysle slova je pre právnika lingvistu nevyhnutné identifikovať a získať všetky relevantné referenčné dokumenty. Právny preklad, najmä na Súdnom dvore, totiž nie je voľným prekladom: priamo alebo nepriamo citované regulačné akty, judikatúru alebo procesné dokumenty treba dôsledne reprodukovať. To isté platí aj pre použitú terminológiu: pri jej výbere je potrebné rešpektovať zdrojový text a predchádzajúce preklady príslušných pojmov a zároveň vychádzať z databáz a terminológie, ktoré v priebehu rokov vytvárali generácie prekladateľov a právnikov lingvistov.

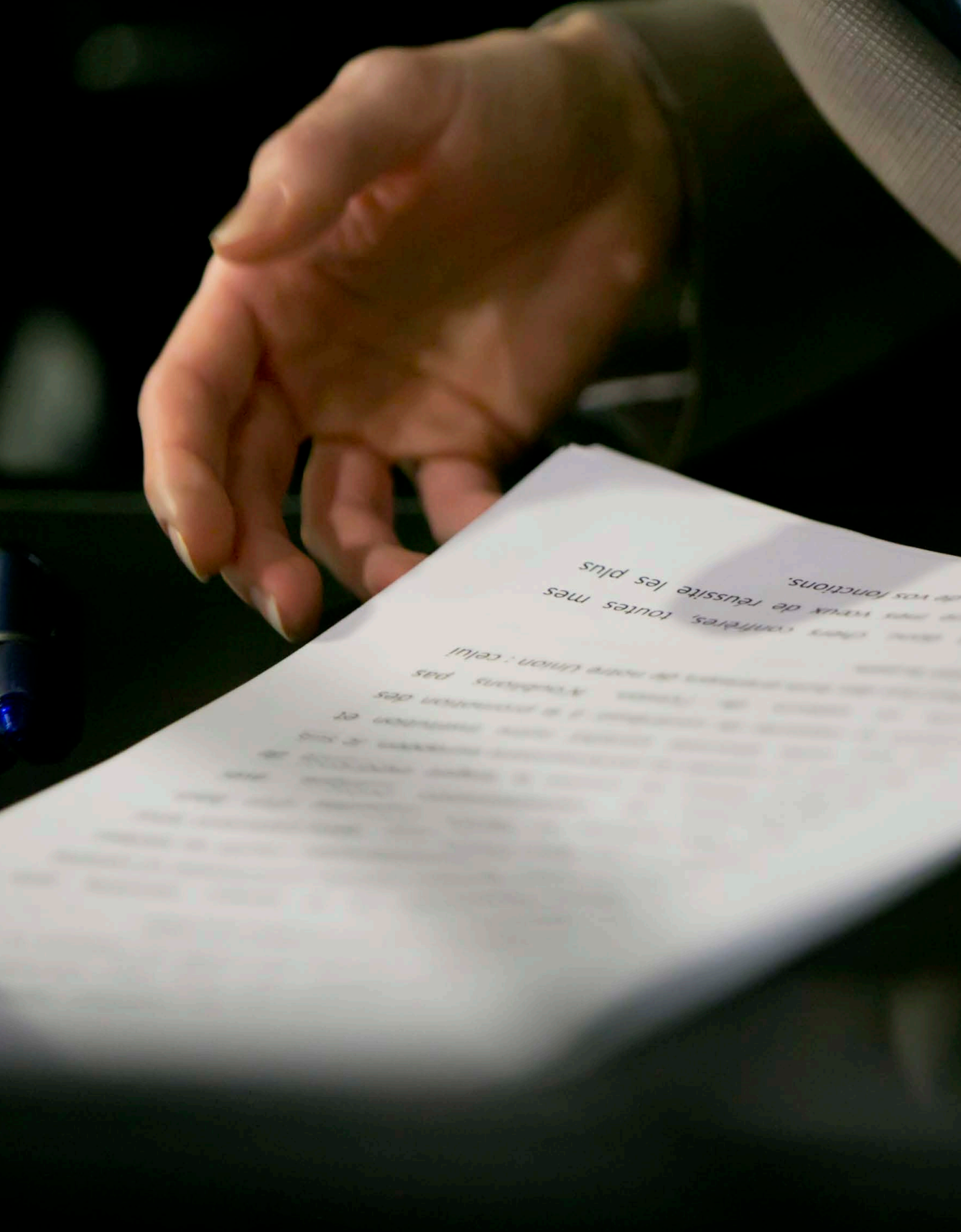
Referenčnými dokumentmi sú najmä:

- procesné dokumenty predložené v tej istej veci alebo v spojenej či súvisiacej veci,
- predpisy práva Únie citované v danej veci alebo inak relevantné,
- judikatúra Súdneho dvora a Všeobecného súdu citovaná alebo inak relevantná v danej veci,
- prípadné relevantné vnútroštátne zákonné alebo regulačné akty a prípadná relevantná vnútroštátna judikatúra (tieto akty existujú vo vnútroštátnom jazyku, ale niekedy aj v iných jazykoch),
- prípadné relevantné medzinárodné dohovory,
- záväzná terminológia.

Právnik lingvista potom musí referenčnú dokumentáciu využiť. Potrebuje preštudovať relevantné časti zhromaždených dokumentov, aby dobre porozumel právnemu kontextu veci a identifikoval referenčnú terminológiu.

V súčasnosti tieto činnosti výrazne uľahčuje kombinácia nástrojov informačných technológií a metodických nástrojov, najmä pokiaľ ide o dokumentáciu a terminológiu.

Nástroje informačných technológií špecifické pre preklad sú bližšie opísané v kontexte samotného právneho prekladu; terminológia bude tiež analyzovaná v ďalšom texte, a to v spoločnom kontexte právneho prekladu a tlmočenia, keďže oboje je závislé od účinnej terminológie (*pozri bod 4.3*).

... vos fonctions.
... mes vœux de réussite les plus
... toutes mes
... confrères,

... Union : celui

... pas

... des

... et

...

...

...

...

...

...

...

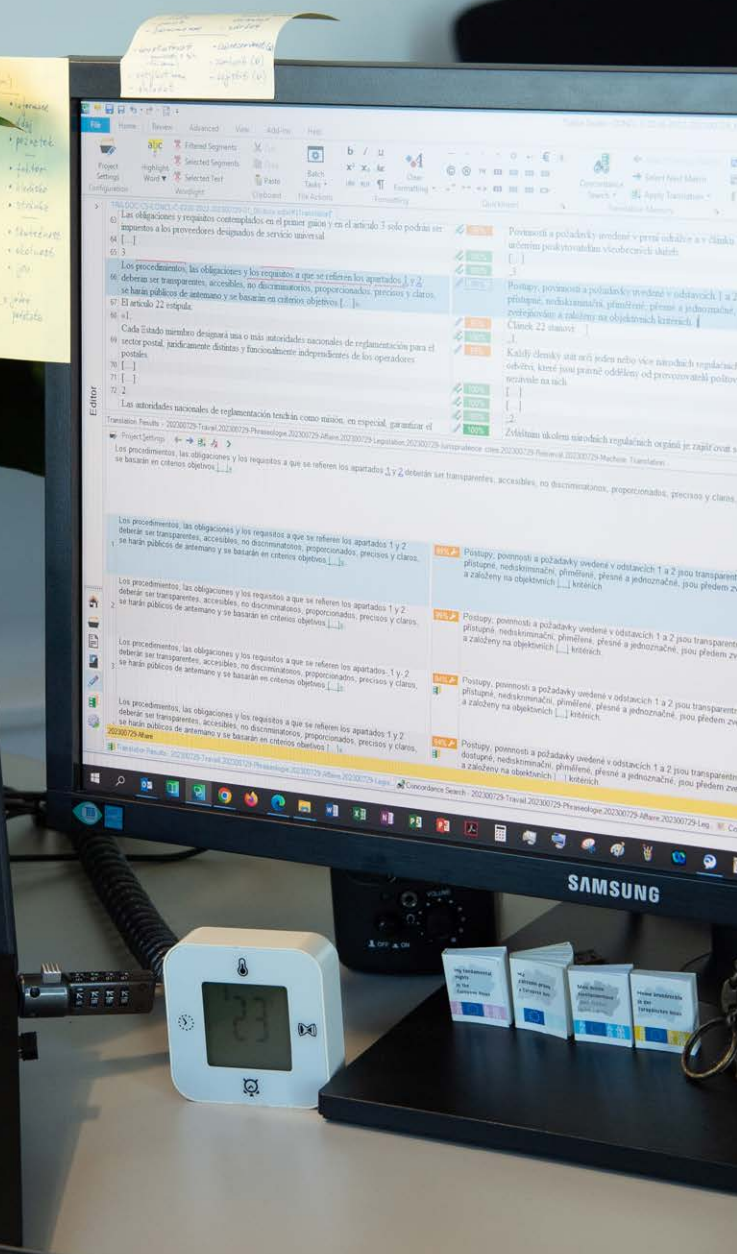
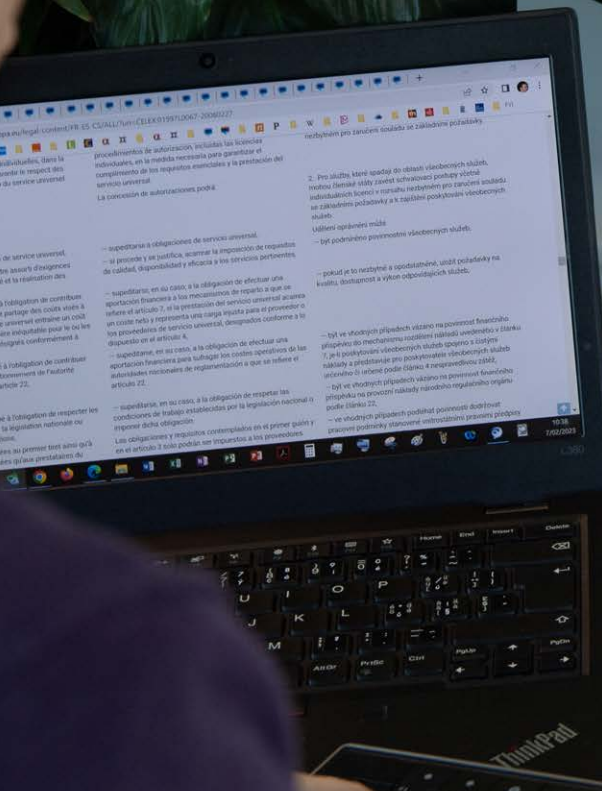
...

15 zlatých pravidiel právnika lingvistu pri preklade

1. Mať na pamäti, že sa podieľa na súdnej činnosti.
2. Prijíť všetky opatrenia potrebné na zachovanie dôvernosti.
3. Považovať každý preklad za projekt (individuálny aj kolektívny), ktorý si predovšetkým vyžaduje dobrú osobnú organizáciu.
4. Zvoliť stratégiu prekladu podľa typu dokumentu a adresáta prekladu.
5. Zasadíť text do jeho kontextu:
 - dotknutá oblasť práva/právneho systému (právných systémov),
 - už preložené texty (podobné alebo súvisiace veci),
 - dokumenty samotnej veci.
6. Pochopiť text pred začatím prekladu napriek právnym a jazykovým „falošným priateľom“, s prihliadnutím na špecifiká príslušných právnych systémov.
7. Vykonať rešerše a nadviazať potrebné kontakty.
8. Poznať a používať prekladateľské nástroje.
9. Rešpektovať to, čo už bolo preložené: právne predpisy, judikatúra, terminológia a frazeológia.
10. Vedieť zdôvodniť svoj výber terminológie.
11. Zabezpečiť terminologickú a jazykovú koherenciu v celom preklade.
12. Bezodkladne, bez čakania na dokončenie prekladu, oznámiť akékoľvek ťažkosti.
13. Uplatňovať typografické konvencie sekcie.
14. Skontrolovať si po sebe hotový preklad kritickým okom, s použitím logiky a zdravého rozumu.
15. Dodržiavať lehoty.

Handwritten notes on a yellow sticky note, including a list of items and a signature.

4.1.2 - Špecifickosť právneho prekladu na Súdnom dvore

Výzvy právneho prekladu sú predovšetkým výzvami prekladu vo všeobecnosti. Právnik lingvista musí najskôr porozumieť textu, právnym úvahám, ktoré obsahuje, výrazom a syntaxi. Právna povaha prekladu si však tiež vyžaduje, aby právnik lingvista porovnával aj príslušné práva. Je potrebné identifikovať súvisiace pojmy, výrazy predstavujúce „falošných priateľov“, zvážiť rozdiely medzi konceptmi viacerých právnych systémov a vykonať terminologické voľby s prihliadnutím najmä na prípadné predchádzajúce preklady.

Ťažkosti, s ktorými sa právnik lingvista môže stretnúť, súvisia predovšetkým s jeho znalosťou zdrojového právneho systému (popri jazyku), s jasnosťou a redakčnou kvalitou prekladaného dokumentu a s jeho dĺžkou vzhľadom na stanovenú lehotu. Vyskytnú sa aj prekážky súvisiace s jazykovou nejednoznačnosťou, polysémiou, synonymiou, nezvyčajnými termínmi alebo inovatívnou terminológiou.

Kontext právneho prekladu ukladá právnikovi lingvistovi viacero obmedzení. Texty, ktoré má preložiť, sa totiž týkajú výkladu existujúcich regulačných aktov alebo judikatúry. V texte na preklad sa tieto akty citujú buď priamo, čiže v úvodzovkách, alebo nepriamo, buď citovaním úryvkov neoznačených úvodzovkami, alebo rozptýlene, použitím určitej frazeológie a terminológie pochádzajúcej z daných aktov. Ak existuje verzia týchto aktov v cieľovom jazyku, právnik lingvista musí dôsledne rešpektovať jej obsah. Môže sa od nej odchýliť len z vážnych dôvodov, ktoré je schopný zdôvodniť a ktoré v niektorých prípadoch predloží čitateľovi buď v prípade uverejnených dokumentov tak, že do priamej citácie vloží alternatívnu verziu uvedenú v hranatých zátvorkách⁸³, alebo v prípade vyjadrení, ktoré sa majú preložiť do jazyka porád sudcov, pridá vysvetľujúcu poznámku pod čiarou na vedomie generálnemu advokátovi a rozhodovacej komore. Takisto zohľadňuje frazeológiu a terminológiu zvolenú v jeho jazykovej sekcii a vo všeobecnosti na Súdnom dvore, ktoré sú vo väčšine prípadov v súlade s frazeológiou a terminológiou regulačných aktov. Ak to tak nie je, musí zvoliť čo najvhodnejší výraz.

Čím konkrétnejší a univerzálnejší je predmet prekladu, tým užšiu ekvivalenciu medzi jednotlivými jazykmi možno očakávať. Čím je pojem abstraktnejší a spätější s danou kultúrou, tým viac sa vynára otázka ekvivalencie a dokonca môže dôjsť k jej úplnej absencii.

83| Je to potrebné, ak dané jazykové znenie citovaného aktu nezodpovedá kvalitatívnym alebo logickým kritériám.

Mangán tak stále bude mangán. Ak preň existuje slovo v inom jazyku, ekvivalencia je zvyčajne dokonalá a akýkoľvek objav týkajúci sa mangánu ho ako pojem ovplyvní rovnakým spôsobom vo všetkých jazykoch. Naopak, manželstvo je pojem bytostne spätý s kultúrou a výraz, ktorý ho označuje, odráža takú odlišnú realitu v jednotlivých jazykoch, že ekvivalencia môže byť len približná, aj keď ide o pojem, ktorému rozumejú všetci – ako akejsi platónskej idey.

Právny preklad je úzko spätý s kultúrou, pretože právo je s ňou neoddeliteľne spojené a dokonca vytvára kultúrny fenomén, v ktorom má svoje miesto. Takýto preklad preto so sebou prináša osobitné výzvy. Terminologické (a sémantické) ťažkosti sú len jednou ich časťou, no majú značný rozsah.

4.1.3 - Terminologická reflexia v právnom kontexte

Nedostatok skutočnej ekvivalencie a prekrývanie pojmov, ktoré sa zrodili v rôznych právnych systémoch, prenikajú do právnej terminológie.

Medzi dvoma danými jazykmi môžu výrazy s navzájom blízkou morfológiou označovať podobné, ale pritom rozdielne pojmy, čo môže viesť k určitej neistote. Nemožno sa preto spoliehať len na jazykovú podobu výrazov. Morfológická zhoda medzi dvoma jazykmi môže v skutočnosti skrývať rôzne významové odtiene. Hovoríme jej „falošný priateľ“.⁸⁴

Také základné pojmy ako zmluva alebo vláda sú univerzálne vo svojej abstrakcii (ich „genotyp“ najčastejšie zodpovedá ich základnej definícii) a zároveň odlišné vo svojej konkrétnej a osobitnej realite (ich „fenotyp“ je definovaný podmienkami a pravidlami).⁸⁵

Podobnou výzvou je to, čo Harvey nazýva „nezhoda“⁸⁶. Dva výrazy, ktoré si a priori zodpovedajú v rôznych jazykoch, môžu v skutočnosti pokrývať pojmy, ktoré sú len

84| Napríklad anglický výraz „tax evasion“ („daňový únik“) sa vzťahuje na „daňový podvod“, ktorý je trestne postihovaný, zatiaľ čo podobný francúzsky výraz „évasion fiscale“ (v angličtine „tax avoidance“) sa vzťahuje na hľadanie legálnej či nelegálnej cesty k čo najnižšiemu zdaneniu.

85| Pozri SACCO, R.: *Langue et Droit*. In: SACCO, R., CASTELLANI, L. (dir.): *The Multiple Languages du droit européenne uniforme*, ISAIDAT, Torino : Éditions L'Hartmann, 1999, s. 172.

86| HARVEY, M.: Traduire l'intraduisible – Stratégies d'équivalence dans la traduction juridique. In: *Revue de l'Institut des langues et cultures d'Europe, Amérique, Afrique, Asie et Australie* (ILCEA), č. 3, 2002, s. 39 – 49.

častočne rovnocenné, pretože skutočnosť, ktorú vyjadrujú, sa v jednotlivých jazykoch a niekedy aj v rámci toho istého jazyka líši. To však nie sú jediné výzvy.

Ten istý výraz môže mať niekoľko významov (polysémia), ktoré sú úplne odlišné alebo sú charakteristické viac či menej podstatnými nuansami. Tieto rôzne významy alebo nuansy môžu v závislosti od jednotlivých prípadov zodpovedať jednému ekvivalentnému slovu v inom jazyku, najmä ak sú si dané jazyky blízke, alebo naopak viacerým rôznym slovám.⁸⁷

Hoci je synonymia v odborných oblastiach menej častá ako v bežnom jazyku, môže sa vyskytovať aj v právnom jazyku. Právnik lingvista musí vedieť identifikovať výrazy, ktoré sa vzťahujú na ten istý pojem v zdrojovom dokumente. Tieto výrazy môžu byť synonymami, variantmi, výrazmi patriacimi do rôznych jazykových registrov alebo pochádzajúcimi z rôznych zdrojov. V rôznych častiach právnych predpisov sa na vyjadrenie toho istého pojmu môžu používať rôzne výrazy. Napríklad v portugalskom práve výraz „responsabilidade parental“ postupne nahrádza výraz „poder paternal“. Dokonalé synonymá sa však vyskytujú len zriedkavo. O to menej možno očakávať, že si navzájom budú úplne zodpovedať synonymá v rôznych jazykoch. Cieľový jazyk môže obsahovať menej synonym ako zdrojový jazyk, či dokonca v ňom nemusia existovať vôbec, a ak je v ňom jedno alebo viac synonym, môže sa líšiť stupeň synonymie. Ak sa zdrojový text týka nuáns medzi dvoma synonymami, tieto nuansy nebudú vždy existovať alebo nebudú existovať rovnakým spôsobom v cieľovom jazyku. V takom prípade je potrebné popisne vyjadriť problém, o ktorý v diskusii ide a ktorý je obmedzený na zdrojový jazyk, pretože ho nemožno v cieľovom jazyku presne reprodukovať.⁸⁸

87| Z geografických a historických dôvodov niektoré jazyky, ako napríklad nemčina, francúzština alebo poľština, rozlišujú medzi „Blízkym východom“ a „Stredným východom“, zatiaľ čo angličtina zahŕňa oba regióny pod druhý z týchto pojmov, „Middle East“.

88| V jednom z návrhov na začatie prejudiciálneho konania, ktoré podal Súdny dvor holandský súd, mal Súdny dvor v trestnej veci určiť, či, ako tvrdil obžalovaný, je tela uviazané len vtedy, ak je uviazané určitým spôsobom, pričom sa opierať o doslovné tvrdenie založené na rozlišovaní medzi „aanbinden“ a „vastbinden“. Súdny dvor rozhodol: „uväzovať“ je „uväzovať“ (rozsudok z 3. apríla 2008, Endendijk, C-187/07, [EU:C:2008:197](#)). V tejto veci v prípade rozdielnych jazykových znení uplatnil svoje zásady výkladu.

Naopak použitie daného výrazu v zdrojovom jazyku môže niekedy viesť k nutnosti voľby medzi dvoma rôznymi výrazmi v cieľovom jazyku, z ktorých každý označuje o niečo užšie pojmy. Bez kontextu nie je možné určiť, ktorý z nich treba vybrať.⁸⁹

Dokonca aj v prípade, že dve krajiny používajú rovnaký jazyk, môže ten istý výraz zahŕňať dva podobné, ale rozdielne pojmy. Existuje toľko „zmlúv“, koľko je právnych systémov. Právne uznaných spôsobov, akými sa jednotlivci môžu zoskupovať vo forme „spoločností“ alebo „združení“, je tiež veľa a v jednotlivých právnych systémoch sa veľmi líšia. Možno sa tiež stretnúť s rôznymi výrazmi označujúcimi ten istý pojem vo viacerých právnych systémoch, ktoré používajú rovnaký jazyk [napríklad „(neúmyselné) zabitie“⁹⁰]. Treba poznamenať, že terminológia používaná v práve Únie je často zámerne široká, ba až umelá. Túto vôľu odkloniť sa od vnútroštátnej terminológie môže odôvodniť autonómna povaha práva Únie a jeho terminológie.

Celkovo možno povedať, že je zriedkavé, aby mal právny termín dokonalý ekvivalent v iných jazykoch, s výnimkou viacjazyčných štátov.

Belgicko ako trojjazyčný štát má dlhú tradíciu prekladov, kde sa predpokladá, že každý právny výraz má svoj presný ekvivalent. „Arrêté royal“ (kráľovský dekrét) je „koninklijk besluit“ a všetko, čo sa týka jedného, sa týka aj druhého. Táto rovnocennosť je obmedzená na vnútroštátne územie: holandský „koninklijk besluit“ nie je to isté, čo belgický „koninklijk besluit“, hoci mu je veľmi blízky.

Pri porovnávaní práv sa môže vyskytnúť situácia, že určitý pojem existuje v právnom systéme bez toho, aby ho označoval nejaký výraz. V tomto prípade musí právnik lingvista nájsť jazykové riešenie. Napríklad pojem vyjadrený francúzskym výrazom „filiation“ vo francúzštine je pojem, ktorý možno označiť za univerzálny, viaceré právne systémy v Európskej únii však neprijali presný výraz na jeho označenie.

89] „Rejeter“ („zamietnuť“) odvolanie sa do poľštiny prekladá ako „odrzucić“ alebo „oddalić“ v závislosti od toho, či je odvolanie neprípustné alebo nedôvodné.

90] „Involuntary culpable homicide“ v škótskej judikatúre, „involuntary homicide“ v maltskom práve, „unintentional killing“ v práve Únie a „involuntary manslaughter“ v írskej, anglickej a waleskej judikatúre a v judikatúre Únie. Pozri napríklad rozsudok z 29. marca 2017, Alcohol Countermeasure Systems (International)/EUIPO – Lion Laboratories (ALCOLOCK), T-638/15, neuvverejnený, [EU:T:2017:229](#), bod 73.

Všetky tieto problémy sa ešte znásobujú, ak ide o vzájomne vzdialené právne systémy. Najlepším príkladom je *common law*, ktorého samotné základy sa líšia od „kontinentálnych“ systémov a ktorého slovník má vo francúzštine len približné ekvivalenty. Táto odlišná logika preniká aj do právnych úvah.

Právnik uplatňujúci *common law* použije slovo „remedy“ niekedy na označenie opravného prostriedku ako procesného postupu a niekedy na označenie výsledku tohto opravného prostriedku, ale často aj na nerozlíšené označenie oboch, čo v niektorých iných jazykoch žiadny výraz neumožňuje. Rovnako nebude ľahké určiť, či sa pri používaní pojmu „standing“ má na mysli „aktívna legitímácia“ alebo „záujem na konaní“, pretože v jeho úvahách sa oba tieto pojmy miešajú.

Okrem toho existujú pojmy zo zdrojového jazyka, ktoré sa v cieľovom jazyku nenachádzajú. Príkladom je „Revision“ podľa nemeckého práva, forma opravného prostriedku v občianskych, obchodných a trestných veciach, ktorý je podmienený predchádzajúcim schválením zo strany sudcu. Takáto požiadavka nie je neznáma napríklad v Anglicku, ale v niektorých iných procesných systémoch nemá ekvivalent. Preložiť „Revision“ ako „odvolanie“ či „dovolanie“ by znamenalo vymazať podstatný prvok tohto opravného prostriedku.

4.1.4 - Výber stratégie, teleologický prístup

Všetky tieto problémy sú umocnené vývojom jazykov a práva. Je možné, že výrazy v pôvodnom texte sú nesprávne alebo zastaralé: napríklad vo Francúzsku sa pojem, ktorému je najbližší slovenský výraz „obvinenie“, zmenil z „inculpation“ (doslova „obvinenie“) na „mise en examen“ (doslova „začatie vyšetrovania“).

Vzhľadom na tieto výzvy je zásadnou otázkou, ktorú formuloval Schleiermacher⁹¹, určiť, ktorý prístup je vhodnejší: či „etický“ prístup, ktorý len preberá zdrojový text bez toho, aby pomohol čitateľovi prekonať jazykovú, právnu a kultúrnu bariéru medzi ním a autorom, alebo „etnocentrický“ prístup, ktorý naopak spočíva v zmenšení tejto bariéry napriek riziku, že prekladateľ sa odchýli od doslovného prekladu a zasiahne do integrity zdrojového textu.

91 | SCHLEIERMACHER, F.: *Über die verschiedenen Methoden des Übersetzens* (Abhandlung verlesen am 24. Juni 1813 in der Königlich Akademie der Wissenschaften, Berlin). EDL, E., MATZ, W. (Hrsg.). Berlin: Alexander Verlag, 2022.

Väčšina právnej vedy a aj tých, čo právny preklad vypracúvajú, sa hlási k etickému prístupu, ale na túto otázku nemožno odpovedať jednotne. Medzi etikou a etnocentrizmom existuje nevyhnutná stredná cesta a právnik lingvista Súdneho dvora zaujme teleologický prístup na základe toho, ako sa bude jeho preklad využívať, a zvolí si, akú časť cesty smerom k čitateľovi prejde, pričom nikdy neprekročí hranicu, za ktorou by zradil autora a oklamal čitateľa.

Harvey rozlišuje štyri techniky, ktorými možno čeliť uvedeným výzvam: transkripcia, formálna ekvivalencia, opisný preklad a funkčná ekvivalencia.⁹²

Transkripcia spočíva v prebratí pôvodného výrazu a prípadnom doplnení stručného vysvetlenia. Namiesto chybného prekladu výrazu „common law“ ako „všeobecné právo“ sa bude používať výraz „common law“, pričom sa spresní, že ide o anglosaský systém práva, ktorý je do veľkej miery založený na súdnych precedensoch.

Formálna ekvivalencia je doslovný preklad. Napríklad „Bundesverfassungsgericht“ sa preloží ako „Spolkový ústavný súd“.

Pri opisnom prelade sa používa všeobecná formulácia alebo parafráza, pričom hrozí riziko nejednoznačnosti. Takto sa výraz „prescription extinctive“ („uplynutie premľacej lehoty vedúce k premľaniu“) bude do angličtiny prekladať ako „time-bar“ bez rozlišovania medzi premľaním a preklúziou.

Funkčná ekvivalencia znamená, že sa v cieľovom jazyku a právnom systéme nájde referenčný výraz s podobnou funkciou. Namiesto prekladu poľského slova „Sejm“ do francúzštiny ako „Diète“ sa zvolil výraz „chambre des représentants“ („komora reprezentantov“), pretože takto čitateľ vzhľadom na blízkosť týchto dvoch pojmov nebude uvedený do omylu.

Tieto štyri stratégie možno umiestniť na stupnicu, ktorá začína, tak ako vyššie, od zdrojového jazyka (etický prístup) a končí cieľovým jazykom (etnocentrický prístup). Pre právnik lingvistu sú usmernením.

Celkovo možno povedať, že okrem prípadov zhody medzi výrazmi a dokonalého prebratia z jedného právneho systému do druhého sa právnik lingvista, ktorý čelí týmto

92 | HARVEY, M.: c. d.

ťažkostiam, pohybuje v rámci vyššie uvedených stratégií medzi transkripciou, formálnou ekvivalenciou, opisným prekladom a funkčnou ekvivalenciou.

Právnik lingvista sa musí pri preklade rozhodnúť a držať sa toho, aby zabezpečil terminologickú koherenciu. Pojmy, ktoré si právnik lingvista vyberá, vo všeobecnosti patria do odborného jazyka (právnej oblasti) a pochádzajú zo spoľahlivých zdrojov (právnych predpisov alebo judikatúry).

Je potrebné pripomenúť, že texty Súdneho dvora vyvolávajú právne účinky. Zodpovednosť právnika lingvistu je dôležitá pri jeho dvojitom poslaní, ktorým je podpora práce súdov a mnohojazyčné sprístupňovanie a šírenie judikatúry. Prekladateľ sa nemôže snažiť text opravovať alebo skrášľovať, ale mal by rozpoznať a reprodukovat' jeho nuansy. Jeho možnosť voľnej úvahy je obmedzená. Každý text si však vyžaduje prispôsobenú prekladateľskú stratégiu. Tá pritom musí zohľadniť povahu prekladaného textu a jeho čitateľskú obec. Požiadavka spoľahlivosti preloženého textu je absolútna a jeho porozumenie musí byť rovnaké vo všetkých jazykoch. Chyby v preklade majú totiž dôsledky, keďže čitateľ reaguje na judikatúru alebo rozsudok, ktoré si prečítal vo svojom jazyku.

Prekladateľské stratégie sú niekedy zamerané na zdrojový jazyk a niekedy na cieľový jazyk. Výber stratégie je pragmatický a závisí od účelu prekladu. Tento účel musí určiť právny prekladateľ: má informovať čitateľa alebo vytvárať právne účinky?

V prvom prípade je cieľom prekladateľa „informovať“ čitateľa o obsahu prekladaného dokumentu, čiže umožniť mu pochopiť posolstvo autora zdrojového textu. Tento typ prekladu sa vzťahuje napríklad na procesné dokumenty podané na súdy Únie alebo na opis skutkového stavu v návrhoch generálnych advokátov alebo v rozsudkoch vyhlásených v prejudiciálnych konaniach. Čitateľ musí pochopiť problém, úvahy a argumentáciu, a preto musí vnímať všetky okolnosti súvisiace so zdrojovým jazykom, ktoré sú pre toto pochopenie potrebné, bez toho, aby sa príliš zaoberal irelevantnými rozdielmi alebo nuansami. Ak napríklad presná forma „spoločnosti“ nemá vplyv na vec samu, prekladateľ nebude nutne cítiť potrebu vysvetliť rozdiely, ktoré môžu existovať medzi oboma jazykmi, za predpokladu, že čitateľ je schopný vytvoriť si správnu predstavu o rámci, do ktorého prekladaný dokument patrí.

Na druhej strane, ak je „preklad“ sám osebe prameňom práva, a teda vytvára právne účinky, pretože znenie v jazyku, v ktorom je napísané, je právne záväzné, „prekladateľ“ je v skutočnosti „autorom“. Využíva referenčný originál napísaný v jednom jazyku na vytvorenie zodpovedajúceho textu v inom jazyku. Tento postup je rovnaký ako vo

viacjazyčných štátoch, napríklad v Belgicku. Preklad do jedného jazyka často vedie k úvahám o texte napísanom v druhom jazyku a k spätnému pohybu od jedného textu k druhému.

Právnik lingvista Súdneho dvora, ktorý prekladá rozsudok z jazyka porád do jazyka konania, vytvára znenie, ktoré je právne záväzné *inter partes*. Právo však vytvárajú všetky jazykové znenia, najmä v prípade prejudiciálnych konaní, keďže rozsudky vydané v týchto konaniach sú záväzné *erga omnes*⁹³ vrátane všetkých súdov Únie. V praxi sa s nimi však často tieto súdy oboznámia len vo svojom jazyku, a to napriek judikatúre Cilfit.⁹⁴

4.1.5 - Dalóg medzi autormi a prekladateľmi

Autori pôvodných a právne záväzných textov môžu využiť preventívne techniky na obchádzanie alebo zmiernenie úskalí mnohojazyčnosti. Tieto techniky do istej miery ušetrí právnika lingvistu od voľby jedného alebo druhého prístupu k prekladateľským problémom a zabezpečia jednotné chápanie a výklad textov.⁹⁵

Cieľom „dohody“ je identifikovať pojmy, ktorých prebratie do iného jazyka a iného systému môže viesť k zámene, a poskytnúť ich definíciu ab initio, aby sa tomuto nebezpečenstvu predišlo. Autor si tiež môže „vypožičať“ výraz z iného jazyka na označenie pojmu pochádzajúceho z identifikovateľného právneho systému. Napríklad v anglickom znení článkov 18 a 39 Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve z roku 1982 sa výslovne spomína „force majeure“ („vyššia moc“), čím sa vylučuje reštriktívnejší pojem „act of God“.⁹⁶

93| K jazykovému režimu Súdneho dvora pozri GAUDISSERT, M.-A.: c. d. (pozri poznámku pod čiarou 24).

94| Stanovisko Súdneho dvora vydané na základe článku 218 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) je naopak právne záväzné vo všetkých úradných jazykoch Únie v čase jeho prijatia, rovnako ako regulačné akty prijaté Európskym parlamentom, Radou Európskej únie a Európskou komisiou. Všetky jazykové znenia teda vytvárajú právo, ktoré je navyše tým istým právom.

95| Pozri najmä PESCATORE, P.: *Vademecum Recueil de formules et de conseils pratiques à l'usage des rédacteurs*. Éditions Bruylant, v časti o spolupráci s prekladateľskými službami. Pozri aj brožúru Prekladateľského strediska pre orgány EÚ „Écrire pour être traduit“ (<https://cdt.europa.eu/fr/news/writing-translation>).

96| Pojem „act of God“ („Boží zásah“) označuje nepredvídateľné prírodné udalosti, ktoré nespôsobil človek, ako sú prírodné katastrofy; „vyššia moc“ zahŕňa aj okolnosti spôsobené človekom, ako sú vojnové udalosti alebo epidémie.

„Spoločná tvorba“ spočíva v prepojení odborníkov z každého jazyka a každého dotknutého systému s cieľom identifikovať riziká rozdielov a vylúčiť ich prostredníctvom preventívnych riešení, aké sú uvedené vyššie. Aj na túto potrebu reaguje na Súdnom dvore dialóg medzi právnikom lingvistom a kabinetom, ktorý je autorom návrhov generálneho advokáta alebo súdneho rozhodnutia.

Napokon oznámením „výkladového pravidla“ autor uvádza, ako riešiť prípadné nejasnosti. Súdny dvor tak podáva autonómny výklad pojmov práva Únie, ktorý je nezávislý od významu prípadných analogických pojmov vo vnútroštátnych právnych systémoch.⁹⁷ Túto zásadu uplatňuje na primárne a sekundárne právo, ale aj na výklad vlastnej judikatúry.

97| Pozri najmä rozsudky z 18. januára 1984, Ekro, 327/82, [EU:C:1984:11](#), bod 11; z 27. januára 2005, Junk, C-188/03, [EU:C:2005:59](#), body 27 až 30, a zo 7. decembra 2006, SGAE, C-306/05, [EU:C:2006:764](#), bod 31.

Preklad autonómnych koncepcií do práva Únie

Pri právnom preklade môže byť pravidlo autonómneho výkladu pojmov práva Únie v protiklade so systematickým uplatňovaním komparatívneho prístupu, čiže výberu funkčných ekvivalentov medzi právnymi systémami. Tento komparatívno-právny prístup je iste vhodný napríklad pri preklade návrhu na začatie prejudiciálneho konania a následných pripomienok, keďže tieto dokumenty vychádzajú z vnútroštátneho práva. Naopak v štádiu návrhov generálneho advokáta a rozsudku sa síce naďalej vo veľkej miere uplatňuje pri opise skutkového stavu, odráža voľby urobené na začiatku a je prítomný najmä v preklade návrhu na začatie prejudiciálneho konania, menej sa však uplatňuje v odôvodnení rozhodnutia. Pri tejto časti je totiž vhodnejší prístup práva Únie – ďalšieho právneho systému, ktorý musí právnik lingvista ovládať. Zaraďuje sa totiž do konceptu autonómneho práva Únie, zloženého z pojmov, ktoré sú preň špecifické („priamy účinok“, „rovnosť zaobchádzania“), alebo ktoré vytvára skutočné neologizmy. „Neologizmus“ tu spočíva vo vytvorení nového pojmu, aby sa vylúčilo riziko zámieny spojenej s vnútroštátnymi právnymi kultúrami. Súdny dvor tak postupne prijal výraz „priamy účinok“ na označenie pojmu špecifického pre právo Únie.⁹⁸ Právnik lingvista a po ňom aj tlmočník sa budú snažiť reprodukovat tieto pojmy vo svojom vlastnom jazyku, a pokiaľ ešte nie sú súčasťou ustálenej terminológie, budú sa ich snažiť vyjadriť neutrálnymi výrazmi, ktoré budú v čo najväčšej miere zbavené špecificky vnútroštátnych konotácií.

98| Rozsudok z 5. februára 1963, van Gend & Loos, už citovaný, v ktorom Súdny dvor po prvýkrát potvrdil existenciu a rozsah priameho účinku, pričom v tom čase použil výraz „okamžitá uplatniteľnosť“.

4.2 - Tlmočenie počas pojednávanií

4.2.1 - Zásady a spôsoby tlmočenia

Simultánny preklad možno definovať ako spontánne vytvorenie jedinečnej a konečnej verzie prejavov v cieľovom jazyku vyslovených len raz vo východiskovom jazyku, kde existuje len malá možnosť na opravu.⁹⁹ S výnimkou posunkovej reči tlmočník vytvára tento spontánny preklad ústne, to znamená, že vyjadruje komunikačné zámery rečníka v inom jazyku prostredníctvom slovných, hlasových a verbálnych kanálov. Keďže tlmočník počúva prejavy vo východiskovom jazyku nepretržite, prekladá ich po častiach tak, ako prichádzajú, v skrátenom časovom okne.¹⁰⁰

Podobne ako právnici lingvisti sú všetci tlmočníci Riaditeľstva pre tlmočenie rovnako k dispozícii Súdnemu dvoru a Všeobecnému súdu. Pridelovanie tlmočníkov na ústne pojednávania na každom súde sa totiž riadi zásadou optimálneho využitia zdrojov podľa potrieb členov rozhodovacích zložení a účastníkov konania. Tlmočenie využívajú aj skupiny návštevníkov, ktorí sa zúčastňujú na pojednávaniach. Tlmočenie sa okrem pojednávanií využíva aj pri niektorých podujatiach a protokolárnych návštevách. Súdny dvor využíva dva spôsoby tlmočenia: simultánne tlmočenie a konzekutívne tlmočenie.

Pri simultánnom tlmočení tlmočníci, ktorí sú rozdelení do kabín podľa jazyka, v ktorom pracujú, tlmočia, spravidla do svojho materinského jazyka¹⁰¹, pojednávania, otázky a odpovede, ktoré si v súdnej sieni vymieňajú jednotliví účastníci pojednávania. V každej kabíne sú minimálne dvaja tlmočníci, pretože vzhľadom na intelektuálne úsilie, ktoré si vyžaduje tlmočenie, sa musia striedať, napríklad na konci pojednávania alebo pri otázkach a odpovediach, aby mohli naďalej zabezpečiť rovnakú úroveň sústredenia, a tým aj kvality.

Konzekutívne tlmočenie spočíva v tom, že tlmočník si počas prejavu rečníka robí poznámky a následne pretlmočí jeho obsah. Táto technika sa často používa pri protokolárnych

99| PÖCHHACKER, F.: *Introducing interpreting studies*. London : Routledge, 2004.

100| SALEVSKY, H.: The distinctive nature of interpreting studies. In: *Target*, 5(2), s. 149 – 167.

101| Pri niektorých jazykových kombináciách Súdny dvor využíva tzv. „retour“ (obrátené) tlmočenie, pri ktorom tlmočník prekladá prejav vyslovený v jeho materinskom jazyku do iného jazyka, zvyčajne do angličtiny alebo francúzštiny (pozri bod 3.6.3).

podujatiach, návštevách, vernisážach alebo aj na Všeobecnom súde pri urovnaniach sporov zmierom alebo dvojstranných rozhovoroch medzi sudcami a účastníkmi konania popri pojednávaniach.

4.2.2 - Špecifické výzvy simultánneho tlmočenia na Súdnom dvore

Na medzinárodnom súde, akým je Súdny dvor, sa konferenční tlmočníci stretávajú s dvojakou výzvou: jednak pokiaľ ide o právny preklad, čo už bolo načrtnuté, a jednak pokiaľ ide o *simultánne tlmočenie*.

Simultánne tlmočenie je jednou z foriem prekladu. Výzvy, ktorým čelia tlmočníci na Súdnom dvore, by sa preto mohli na prvý pohľad prirovnať k výzvam, ktorým čelia právnici lingvisti. Konferenční tlmočníci určení na tlmočenie pojednávania, ako aj dialógov medzi účastníkmi konania a členmi rozhodovacieho zloženia, sa musia nevyhnutne vyrovnáť s jazykovými a kultúrnymi úskaliami právneho prekladu.

Na Súdnom dvore sa tlmočníci opierajú o riešenia právnikov lingvistov, ktorí vopred preložili písomné podania účastníkov konania. Hoci právnici lingvisti prekladajú návrhy na začatie prejudiciálneho konania do všetkých jazykov, procesné dokumenty prekladajú len do jazyka konania danej veci a do francúzštiny. Tlmočníci pritom pracujú aj pre sudcov, generálnych advokátov a skupiny návštevníkov, t. j. tlmočia do jazykov, ktoré nemusia byť jazykom konania alebo účastníkov konania. Ak počas písomnej časti konania neexistuje preklad do príslušného jazyka, je na tlmočníkoch, aby zvolili správne stratégie prekladu nielen pri štúdiu spisu veci, ale aj počas pojednávania, keď práve tlmočia.

Tlmočníci medzinárodných právnych poriadkov okrem toho čelia výzvam špecifickým pre ich povolanie. Východiskový prejav, ktorému musí tlmočník rozumieť a takmer súčasne ho vyjadriť v inom jazyku, je totiž vyslovený len raz a nemá písomnú podobu. Na to, aby tlmočník dokázal porozumieť pojednávaniu, často prednesenému v rýchlom tempe, a zároveň ho preložiť s požadovanou presnosťou, musí vynaložiť intenzívne a nepretržité intelektuálne úsilie, čo predstavuje mimoriadne vysokú kognitívnu záťaž.

Model kognitívnych úsílí¹⁰² nám umožňuje lepšie pochopiť problémy a dôsledky tejto kognitívnej výzvy. Tento model predstavuje zvládanie kognitívnej záťaže tlmočníkmi ako

102| GILE, D.: *Basic concepts and models for interpreter and translator training*. Revised edition. John Benjamins publishing company, 2009.

koordináciu viacerých konkurenčných kognitívnych úsilí v rámci systému s obmedzenými kapacitami spracovania. Viaceré neinštinkívne intelektuálne úkony si vyžadujú simultánne kognitívne úsilie: počúvať a analyzovať východiskový prejav, ukladať a vyhľadávať informácie v krátkodobej pamäti, tlmočiť a koordinovať pridelovanie kognitívnej kapacity spracovania jednotlivým úsiliam. Keďže každé úsilie si vyžaduje kapacitu spracovania, ktorá je k dispozícii v obmedzenom množstve, rozdiel medzi celkovou kapacitou spracovania požadovanou na tlmočenie (CKS) a celkovou dostupnou kapacitou spracovania (DKS) vedie k udržaniu ($CKS \leq DKS$) alebo, v prípade saturácie kognitívnych kapacít ($CKS > DKS$), k zhoršeniu kvality tlmočenia. Toto zhoršenie sa prejavuje v chybách pri tlmočení: tlmočník vynecháva prvky, zbytočne ich opakuje, váha, vyjadruje sa s neprirodzenou intonáciou...¹⁰³

Čím väčšie je kognitívne úsilie, ktoré si vyžaduje úloha, tým vyššie je riziko kognitívnej saturácie. Medzi rizikové faktory kognitívnej saturácie Gile zaraďuje rýchle, konzistentné alebo čítané prejavy, neznáme vlastné mená, čísla a skratky, nezvyčajné prízvuky, zložité logické úvahy, problémy s prenosom zvuku, syntaktickú zložitosť, lexikálne alebo syntaktické rozdiely medzi východiskovým a cieľovým jazykom, monotónnosť rečníka a stres tlmočníka.

Na Súdnom dvore sa tlmočníci často stretávajú s väčšinou týchto rizikových faktorov. Na zmiernenie rizika kognitívnej saturácie zvyčajne používajú špecifické stratégie a taktiky.

4.2.3 - Stratégie a taktiky

Stratégia

Stratégie sú vedomé rozhodnutia, ktoré tlmočníci prijímajú pred schôdzou alebo pojednávaním. Ide najmä o analýzu dokumentov týkajúcich sa schôdze alebo spisu veci, terminologickú prípravu, udržiavanie úrovne pracovných jazykov a pravidelnú aktualizáciu znalostí.

Stratégie na Súdnom dvore zahŕňajú dôkladnú prípravu každej veci počas osobitnej pracovnej doby, čo predstavuje podstatnú časť činnosti tlmočníkov, prístup k dôverným

103| O charakteristickej intonácii tlmočníkov a jej účinkoch pozri LENGLET C., MICHAUX, C.: The impact of simultaneous-interpreting prosody on comprehension : An experiment. In: Interpreting, 22(1), s. 1 – 34.

spisom a písomným podaniam, ako aj neustále vzdelávanie, a to tak právnické, ako aj jazykové.

Kalina zaraďuje stratégie tlmočenia do širšieho rámca zabezpečenia kvality¹⁰⁴, ktorý zahŕňa všetky kroky, ktoré predchádzajú, sprevádzajú a nasledujú po schôdzach a pojednávaniach. Stratégie zahŕňajú tak nielen úkony individuálnej prípravy a vzdelávanie, ale aj kolektívne opatrenia na podporu kvality, ktoré podporuje tlmočnické oddelenie.

Muttilainen uvádza niekoľko takýchto stratégií zavedených v rámci Riaditeľstva pre tlmočenie Súdneho dvora¹⁰⁵: opatrenia na zvýšenie povedomia rečníkov o obmedzeniach tlmočenia, spravodlivé rozdelenie pracovného zaťaženia medzi tlmočníkov, poskytnutie času na oddych, zabezpečenie výkonných nástrojov informačných technológií a vzdelávanie.

Stručne možno uviesť, že stratégie sú zákulisnou prípravou prácou každého tlmočníka a tlmočnického oddelenia ako organizačnej jednotky. Umožňujú vytvárať podmienky potrebné na zníženie rizika kognitívnej saturácie, a tým aj na dosiahnutie kvality tlmočenia potrebnej na riadne fungovanie súdnej činnosti.

Taktiky

Zatiaľ čo stratégie tlmočenia sa navrhujú a realizujú „v zákulisí“, taktiky sa využívajú „na javisku“, t. j. počas pojednávania alebo schôdze, a to v *kabíne*.

Aj keď tlmočník totiž práve tlmočí, využíva taktiky, t. j. prijíma konkrétne rozhodnutia, aby v prípade ťažkostí znížil riziko kognitívneho zaťaženia. Gile uvádza niektoré najbežnejšie¹⁰⁶: predĺženie „posunu“, t. j. počúvať dlhšie na získanie väčšieho množstva informácií pred tým, než sa začne tlmočiť, vyvodenie chýbajúcej časti vypovedanej časti z kontextu alebo

104| KALINA, S.: Quality assurance for interpreting processes. In: *Meta : Translators' Journal*, 50(2), 2005, s. 768 – 784.

105| MUTTILAINEN, M.: Perroquets savants ou professionnels aguerris ? L'importance de la préparation. In: SEEGER, G. KILIAN.: *100 Years of Conference Interpreting : A Legacy*. Cambridge Scholars Publishing, 2021, s. 190.

106| GILE, D.: c. d.; pozri tiež ILG, G.: L'apprentissage de l'interprétation simultanée. De l'allemand vers le français. In: *Parallèles*, č. 1, 1978, s. 69 – 99, Cahiers de l'ETI, Université de Genève, a JONES, R.: *Conference interpreting explained*. Manchester : Routledge, 1997.

poznatkov, parafrázovanie, doslovný preklad (prevzatie slov, vypožičanie, reprodukcia zvuku) použitie hyperoným, konzultácia s kolegami, s ktorými sa strieda v kabíne, alebo náhľad do dokumentov k rokovaniu, rozčlenenie dlhého návrhu na viacero kratších návrhov, oznámenie obsahu východiskového textu a použitie vágnych a všeobecných pojmov, ktoré môžu byť neskôr spresnené.

V závislosti od situácie budú niektoré taktiky vhodnejšie než iné. Napríklad čakať päť sekúnd na získanie ďalších informácií pred tlmočením bude mať iný vplyv na kvalitu výkonu v závislosti od rýchlosti rečníka, nervozity publika alebo prítomnosti nosiča na prenos na obrazovku, ktorého snímky už nemusia korešpondovať s tlmočením, ak sa posun predíži.

Taktiky si môžu navyše odporovať. Má napríklad tlmočník v prípade ťažkostí skôr vynechať problematickú časť prejavu, ktorej spracovanie by mohlo viesť k saturácii jeho kognitívnej kapacity, alebo mu má venovať dodatočné kognitívne úsilie s rizikom vzniku následnej kognitívnej saturácie, ktorá spôsobí, že nasledujúce časti budú nezrozumiteľné? Je na tlmočníkovi, aby v jednotlivých prípadoch priebežne a v zlomku sekundy zvolil správnu taktiku podľa priorít komunikačnej situácie. Výsledky analýzy situácie a vhodnosť taktických rozhodnutí budú závisieť od kompetencií tlmočníka (jazykové a tematické znalosti, ovládanie tlmočnických techník), jeho pracovných podmienok (možnosti prípravy, výhľad na verejnosť, stav únavy, kvalita zvukového prenosu) a jeho osobnej a profesionálnej etiky.

4.2.4 - Príprava pojednávania

Základnou stratégiou na zabezpečenie vysokej kvality tlmočenia je poskytnúť tlmočníkom čas na prípravu. Každý tlmočník pridelený na pojednávania na Súdnom dvore alebo Všeobecnom súde, či už interný alebo externý, má pred pojednávaním dostatok času na dôkladné preštudovanie spisu každej veci. Táto príprava je nevyhnutná a tvorí neoddeliteľnú súčasť jeho práce, pričom sa mení podľa veľkosti spisu, zložitosti veci a počtu jazykov na danom pojednávaní.

Od okamihu, keď sa tlmočník dozvie o svojich prideleniach do kabín na nasledujúci týždeň, začne študovať spisové dokumenty. Pripraví si odbornú slovnú zásobu týkajúcu sa veci, legislatívne texty a odkazy na judikatúru. Musí porozumieť podstate veci a argumentácii účastníkov konania. Využíva rôzne techniky na porozumenia a zapamätanie. Ako príklad môže poslúžiť tzv. *mind-mapping* (vizuálne znázornenie myšlienok alebo informácií vo forme schém), ktorá je medzi tlmočníkmi Súdneho dvora dosť rozšírená.

Prípravné práce sa zakladajú na všetkých dokumentoch, ktoré sa týkajú veci, ako sú príslušné právne predpisy a judikatúra v danej oblasti. Opiera sa najmä o preklady a terminológiu, ktoré už ustálili právnici lingvisti v tej istej veci alebo v súvisiacich veciach, či už prebiehajúcich alebo ukončených.

Napokon tlmočník niekedy dostane poznámky k pojednávaniu deň pred pojednávaním alebo dokonca tesne pred jeho začiatkom. V týchto textoch musia byť uvedené čísla, citácie a odkazy na právne texty.

Celá táto príprava prebieha v tímovom duchu v spolupráci s asistentmi, ktorí pripravujú spisy a referenčné dokumenty, ako aj s prierezovými službami Generálneho riaditeľstva, najmä v prípade terminologických potrieb. Tento tímový duch sa ešte viac prejavuje v kabíne, kde tlmočníci, ktorí práve nie sú pri mikrofóne, sú k dispozícii svojmu kolegovi, ktorý práve tlmočí, aby mu v správnom čase doplnili chýbajúci odkaz, citované ustanovenie alebo správne slovo.

4.2.5 - Spôsobilosti a povinnosti tlmočníka

Vzhľadom na špecifické výzvy tlmočenia na Súdnom dvore musí tlmočník v službách tejto Inštitúcie preukázať niektoré spôsobilosti a plniť si pracovné povinnosti týkajúce sa neustáleho vzdelávania, zachovávania dôvernosti a lojality.

Po prvé tlmočník, ktorý denne čelí vysokej úrovni tak právnej, ako aj technickej zložitosti vecí, a rýchlosti prednesov účastníkov pojednávania, musí predovšetkým veľmi dobre ovládať svoje pracovné jazyky, mať súčasne bystrú a analytickú myseľ, ako aj schopnosť vyjadrovať sa v jazyku, v ktorom pracuje, s rovnakou slovnou zásobou a presnosťou ako rečník. Po druhé tlmočník sa musí neustále vzdelávať, či už ide o nevyhnutné udržiavanie úrovne jazykov jeho jazykovej kombinácie, výučbu nových jazykov alebo účasť na seminároch v oblasti práva. Tlmočníci musia mať aj spoľahlivé všeobecné znalosti, keďže sa od nich niekedy vyžaduje, aby sa odklonili od právnickej slovnej zásoby, použili literárnejšiu slovnú zásobu buď v rámci prejavov, alebo keď rečníci pridávajú do svojich prednesov citáty alebo kultúrne odkazy.

Po tretie si tlmočník musí jasne uvedomovať svoju povinnosť lojality voči Inštitúcii a účastníkom konania. Je viazaný najprísnejším služobným tajomstvom, pokiaľ ide o informácie získané pred pojednávaním, ako aj o písomnosti, ktoré mu zverili advokáti. Poskytnuté poznámky k pojednávaniam sú určené len tlmočníkom a neposkytujú sa ani členom rozhodovacieho zloženia a generálnemu advokátovi poverenému vecou, ani sa nezakladajú do spisu veci.¹⁰⁷ Tento dôverný vzťah s členmi, ako aj s advokátmi účastníkov konania je pre kvalitu tlmočenia neoceniteľný.

107 | Praktické pokyny pre účastníkov konania v konaniach na Súdnom dvore, už citované, bod 67.

4.2.6 - Zapojenie rečníkov

Spolupráca s rečníkmi je ďalšou stratégiou na zlepšenie kvality tlmočenia. Kvalita pojednávania čiastočne totiž závisí od interakcie medzi jednotlivými účastníkmi. Preto sa zdalo prirodzené posilniť spoluprácu medzi tlmočníkmi a rečníkmi. Už niekoľko rokov je tlmočnicke povolanie priblížené splnomocneným zástupcom a právnikom, ktorí sa pravidelne zúčastňujú pojednávaniu na Súdnom dvore, a podporuje sa dialóg pred pojednávaním, počas neho a po ňom.

Advokátom a splnomocneným zástupcom, ktorí prichádzajú na pojednávanie na Súdny dvor, sa tak môžu poskytnúť rady a tipy na uľahčenie práce tlmočníkov. Napríklad sa im odporúča, aby sa vyjadrovali voľne, primeraným tempom, bez čítania textu, aby vždy jasne a pomaly uvádzali citáty, odkazy, čísla, názvy, skratky, atď. Ak sa však rečník rozhodne postupovať podľa písomného textu, je potrebné poskytnúť ho tlmočnickemu oddeleniu v predstihu, aby sa tlmočníci mohli pripraviť.

Tesne pred pojednávaním sa tlmočník určený ako vedúci tímu skontaktuje s rečníkmi, aby im pripomenul niektoré tieto rady a podporil dialóg, ktorý by mohol prispieť k lepšiemu pochopeniu pojednávania.

Nakoniec po skončení pojednávania oddelenie reaguje na žiadosti rečníkov, ktorí chcú niekedy získať spätnú väzbu o svojom vystúpení.

Stručne povedané, konferenční tlmočníci sa každodenne púšťajú do náročného výkonu činnosti, v rámci ktorej sa výnimočné kognitívne výzvy simultánneho tlmočenia prekrývajú s náročným rozhodovaním vlastným právnemu prekladu.

Vzhľadom na prínos vecí prejednávaných na viacjazyčnom súde musí byť simultánne tlmočenie počas ústnych pojednávaní presné a vo vysokej kvalite. Na tento účel súd a jeho tlmočnicke oddelenie vytvárajú pracovné prostredie vyzdvihujúce kvalitu. Toto prostredie podporuje stratégie, ktoré vytvárajú optimálne podmienky na zmiernenie rizika kognitívnej saturácie tlmočníkov počas pojednávania. Medzi stratégie patrí napríklad poskytnutie dostatočného času na prípravu, dodržiavanie noriem kvality prenosu zvuku a obrazu, vzdelávanie a spolupráca so zainteresovanými stranami.

Po príchode do kabíny si konferenční tlmočníci podľa jednotlivého prípadu osvoja správnu taktiku tlmočenia, aby splnili svoju úlohu. Preto je dôležité prijímať vysokokvalifikovaných tlmočníkov, pokiaľ ide o spôsobilosť, výkonnosť a bezúhonnosť, ktoré sa zvyčajne

preukazujú postgraduálnym vzdelaním a úspešným absolvovaním akreditačnej skúšky alebo náročného výberového konania.

Ako už bolo uvedené, problémy spojené s prekladom na medzinárodných súdoch vedú k využívaniu právnikov, ktorí ako jediní dokážu posúdiť právny rozsah rozhodnutí týchto súdov pre preklad spisových dokumentov, rozsudkov a návrhov. Počas ústnej časti viacjazyčného konania osobitné kognitívne výzvy simultánneho tlmočenia vyžadujú, aby skúsení konferenční tlmočníci, ktorí sú ako jediní schopní čeliť pretrvávajúcemu riziku kognitívnej saturácie, zabezpečili plynulosť a zrozumiteľnosť dialógov bez ohľadu na jazyk.

4.3 - Technické nástroje na zabezpečenie mnohojazyčnosti

4.3.1 - Terminológia

Terminologické ťažkosti, ktorým čelia čitatelia, pripravovatelia a prekladatelia, ako aj tlmočníci, právnici lingvisti a občania, sú reálne, najmä pokiaľ ide o právne texty: synonymia, polysémia, nejasnosť termínov, jazyk spoločný pre viaceré kultúry, zastaranosť termínov, „falošní priatelia“, atď.

Na dosiahnutie najvyššej možnej kvality textov judikatúry vo všetkých jazykoch Únie, a tým uľahčenie prístupu k nim a ich pochopenie je potrebné mať k dispozícii spoľahlivú terminológiu. Terminológia je tiež nevyhnutná na zabezpečenie presnej právnej diskusie na pojednávaní a na kvalitný priebeh tlmočenia.

Terminologická práca pozostáva z viacerých častí: vytvorenie terminologických databáz, predbežné spracovanie prekladaných dokumentov, spracovanie terminologických hesiel, ktoré sa dajú použiť pri preklade určitých pojmov vnútroštátneho práva, podpora a odborná príprava právnikov lingvistov, rozširovanie a konsolidácia všeobecnej terminológie v terminologickej databáze IATE, ako aj zlepšenie medziinštitucionálnej a medzinárodnej spolupráce v oblasti terminológie.

Hlavnou výzvou pre právnika lingvistu je nájsť najvhodnejšie riešenie v prípade, keď v cieľovom jazyku neexistuje funkčný ekvivalent a adekvátny termín na označenie toho istého právneho pojmu. Jeho práca často zahŕňa porovnávanie rôznorodých právnych systémov a hľadanie nových riešení v rámci prekladu. Používaná terminológia musí byť čo najjednoduchšia, čo znamená, že musí byť možné použiť výsledky predchádzajúcich terminologických rešerší. Výsledky týchto rešerší je možné v nespracovanom stave nájsť v predchádzajúcich prekladoch. Správne využitie terminológie si však vyžaduje, aby výsledky terminologických rešerší boli zozbierané do spoločnej databázy, ktorú bude možné v budúcnosti prezerat', ako aj šírenie intelektuálneho a právneho procesu, ktorý k týmto výsledkom viedol. Ak sa na základe rozsiahleho výskumu komparatívneho práva nájde v oblasti prekladu vnútroštátneho práva riešenie prekladateľského problému, je nevyhnutné toto riešenie štruktúrovaným a dokumentačným spôsobom zaznamenať v terminologickom hesle. Zaznamenávanie výsledkov výskumu v oblasti komparatívneho práva má zásadný význam, aby sa vykonaná práca nestratila a aby terminologické riešenia mohli byť koherentné.

Takéto zaznamenanie umožňuje totiž nielen nájsť termíny navrhované na vyjadrenie jednotlivých pojmov v rôznych právnych systémoch, ale dopátrať sa aj k dokumentárnym a terminologickým prvkom, ktoré zaručujú relevantnosť, jasnosť, presnosť a spoľahlivosť riešení, pre ktoré sa rozhodli právnici lingvisti pri vypracovaní každého terminologického hesla. V pracovnom kontexte založenom na existencii 28 právnych systémov a 24 úradných jazykov takáto terminologická databáza obohatená o poznámky z komparatívneho práva výrazne uľahčuje výskum komparatívneho práva potrebný na preklad textov, najmä v rámci prejudiciálneho konania.

Cieľom zaradenia terminológie a jej predbežného spracovania je zefektívniť rešerš, ktorú vykonávajú právnici lingvisti, čo by malo viesť k úspore času v procese prekladu, väčšej terminologickej koherencii a vyššej kvalite prekladov.

Výsledky rešerše právníkov lingvistov, najmä v oblasti komparatívneho práva, zamerané na pochopenie pojmov a hľadanie riešení prekladateľských problémov, sa preto systematicky zaznamenávajú v databáze obsahujúcej terminologické heslá usporiadané podľa konceptov.¹⁰⁸ Keď právnik lingvista vytvára terminologické heslo v databáze, či už popri preklade textu alebo v rámci systematického plnenia týchto databáz podľa tematických oblastí, čerpá z viacerých zdrojov. Takýmito zdrojmi sú normatívne akty Únie (uprednostňujú sa termíny primárneho práva pred termínmi sekundárneho práva, ktoré je niekedy potrebné opraviť), judikatúra (s dôrazom na autonómne termíny, ktorých význam sa môže líšiť od významu platného vo vnútroštátnom práve) a vnútroštátne právo. Môže nastať niekoľko situácií. Ak termín zodpovedá tomu istému významu vo viacerých právnych systémoch a je dokonale prenosný z jedného do druhého, prístup je jednoduchý. Ak sa termíny takmer zhodujú, je potrebné vysvetliť rozdiely. Ak viac ako jeden koncept zodpovedá jednému termínu, ktorý sa vyskytuje v jednom alebo viacerých právnych systémoch toho istého jazyka (polysémia), musí sa to tiež zdokumentovať. Ak však medzi konceptami nie je žiadna zhoda, ide o nepreložiteľný termín? Určite nie, pretože rozhodnutia Súdneho dvora sa musia prekladať celé a právnik lingvista sa môže rozhodnúť, rovnako ako v prípade prekladu, pre jeden alebo viacero už opísaných prístupov (*pozri bod 4.1.3*).

Vo všetkých prípadoch je potrebné toto riešenie zdôvodniť a zdokumentovať. Právnik lingvista, ktorý vytvára terminologické heslo, rovnako ako ten, ktorý si vyberá terminológiu

108 | REICHLING, C.: c. d.

počas prekladu, musí byť schopný zdôvodniť svoje rozhodnutia. Pri týchto rozhodnutiach sa často inšpiruje riešeniami svojich kolegov, kabinetov sudcov a národných expertov.

Terminologické heslo teda obsahuje informácie, ktoré právnikovi lingvistovi umožnili dospieť k terminologickému riešeniu a odôvodniť jeho riešenie. V terminologickom hesle sa uvádzajú aj prípadné problémy, ktoré sa vyskytli. Informácie zozbierané o pojme a zaznamenané v terminologickom hesle umožňujú nielen vyhľadávanie termínov, ale aj:

- zaradenie tohto pojmu do jasného kontextu (oblasť, do ktorej pojem patrí, a kontext, z ktorého termíny pochádzajú),
- rýchle overenie, či tento pojem v danom právnom systéme existuje,
- rýchle pochopenie pojmu (z definície a vysvetliviek),
- umiestnenie pojmu v systéme a prístup k informáciám o súvisiacich pojmoch (stromová štruktúra pojmov v danej oblasti),
- zistenie pôvodu termínu (právny systém) a zdroja termínu (terminologické odkazy), ako aj posúdenie ich spoľahlivosti a relevantnosti,
- rozlišovanie medzi termínmi označujúcimi právny pojem a formuláciami vytvorenými na vyjadrenie pojmov cudzieho právneho systému,
- prístup k údajom o používaní termínov alebo ich hodnotenia (preferovaný, neodporúčaný, zastaraný, atď.),
- nájdenie syntézy výsledkov porovnania dosiahnutej na základe porovnania právnych systémov (medzi vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo medzi vnútroštátnym právom a právom Únie), ako aj rýchly prístup k vybranej právnej vede,
- zobrazenie upozornení, ktoré umožňujú vyhnúť sa určitým pascám („falošní priatelia“, podobné pojmy, nesprávne termíny, atď.).

Terminológia vytvorená právnikmi lingvistami je určená predovšetkým pre nich samotných, pretože spoľahlivá terminológia zvyšuje jednak produktivitu a jednak kvalitu právnych prekladov. Terminologické heslá totiž uľahčujú komparatívne právne rešerše potrebné na preklad niektorých typov dokumentov (najmä návrhov na začatie prejudiciálneho konania a podaní členských štátov). Je toho však viac: tieto heslá uľahčujú prácu aj

ostatným oddeleniam Súdneho dvora, ktoré musia pochopiť, vypracovať alebo podať výklad právneho obsahu. Okrem toho sa sprístupňujú jazykovým službám ostatných inštitúcií Únie prostredníctvom databázy IATE (ktorá je medziinštitucionálna a verejná), čo pomáha zvyšovať koherenciu medzi právnymi predpismi Únie a vnútroštátnymi právnymi systémami. Napokon o výsledky terminologickej práce Generálneho riaditeľstva pre multilingvizmus (GRM), a najmä o *viacjazyčný komparatívny právny slovník (VPS)*¹⁰⁹, narastá záujem aj mimo inštitúcií, pretože táto práca je užitočná pre každého, kto potrebuje porozumieť textu alebo text napísať: občania, právnici i sudcovia vnútroštátnych súdov.

Terminológia a tlmočníci

Tlmočníci Súdneho dvora poskytujú ad hoc pomoc oddeleniu zodpovednému za terminológiu. Vo všeobecnosti sú však skôr používateľmi terminológie nachádzajúcej sa v databáze IATE (*pozri bod 4.3.2*) a vyplývajúcej aj z normatívnych aktov, judikatúry a prekladov procesných dokumentov v príslušnej veci, preložených právnymi lingvistami. Súčasťou prípravy na pojednávanie je navyše aj oboznámenie sa s terminológiou v danej veci (*pozri bod 4.2.4*).

Ak si tlmočníci, ktorí sú pridelení na pojednávanie, nie sú istí terminológiou z dôvodu jej nejednotnosti, pomocou vzájomnej spolupráce zabezpečia, že termíny používané jednou prekladateľskou kabínou budú rovnaké bez ohľadu na to, ktorý z týchto tlmočníkov práve tlmočí. Len vo veľmi malom počte prípadov, keď počas pojednávania zistia, že problémom je nesprávny terminologický výraz, informujú o tom službu pre právny preklad, aby to mohla zohľadniť v ďalšom priebehu konania, t. j. pri preklade návrhov a rozsudku, alebo dokonca aby bolo aktualizované príslušné terminologické heslo.

Terminológia v kontexte súdnych sietí Únie

Spolupráca s najvyššími a ústavnými súdmi členských štátov bola nadviazaná v rámci Súdnej siete Európskej únie (SSEÚ), ktorá bola vytvorená v roku 2017 na Fóre sudcov, na ktorom sa stretli sudcovia ústavných a najvyšších súdov členských štátov a Súdneho dvora pri príležitosti osláv 60. výročia podpísania Rímskych zmlúv. Od januára 2018 je

109 | Na vyhľadávanie podľa inštitúcie alebo zbierky pozri vysvetľujúcu brožúru https://iate.europa.eu/assets/brochure_search_by_collections_and_download.pdf

sudcom zúčastnených súdov ponúkaná viacjazyčná platforma umožňujúca bezpečnú výmenu a sprístupňovanie dokumentov a informácií.

Platforma SSEÚ tak poskytuje svojim členom výber dokumentov vybraných prispievajúcimi súdmi, ktoré sa týkajú uplatňovania práva Únie súdmi členských štátov a Súdnyim dvorom.

Vzhľadom na úspech platformy a záujem, ktorý by časť jeho obsahu mohol vzbudiť medzi právnikmi, bolo zúčastneným súdom navrhnuté, aby sprístupnili časť obsahu SSEÚ verejnosti v osobitnej sekcii na internetovej stránke Curia. Táto osobitná sekcia bola vytvorená v roku 2021 a prvým príspevkom Súdneho dvora k spolupráci bolo zverejnenie existujúcich jazykových a terminologických zdrojov (najmä terminologických hesiel a dokumentácie). Spoločné využívanie týchto zdrojov prispieva k pochopeniu rôznych vnútroštátnych právnych poriadkov, zjednodušuje redakčné práce a prekladateľskú činnosť a diskusiu medzi právnikmi z rôznych právnych kultúr, ktorí tak môžu komunikovať v spoločnom jazyku a zároveň sa môžu odvolávať na terminologické heslá Súdneho dvora, aby lepšie pochopili právne termíny, opísali obsah dokumentu pomocou termínov, ktoré už boli vysvetlené, atď.

Všetky sudy boli tiež požiadané, aby informovali o existencii vnútroštátnych jazykových a terminologických zdrojov, ktoré môžu byť zaujímavé pre iné sudy vrátane Súdneho dvora.

Ďalšou plánovanou formou terminologickej a jazykovej spolupráce je zriadenie virtuálnej siete (fóra alebo podobného nástroja) aj na oblasť vnútroštátnych právnych pojmov, kde by každý mohol prispievať kladením otázok a odpovedaním na ne. Terminologická služba Súdneho dvora by mohla pomocou vyhľadávania vo svojej terminologickej databáze uľahčiť pochopenie otázky a formulovanie odpovede. Okrem toho by sa všetky poskytnuté informácie mohli užitočne opätovne využívať v terminologickej databáze v prospech všetkých.

Vďaka tejto sieti by bolo tiež možné obohacovať alebo opravovať terminologické zdroje Súdneho dvora, ktoré sú dnes už spoločné. Takáto spolupráca môže zahŕňať aj monitorovanie v tom zmysle, že vnútroštátne sudy majú ideálne predpoklady, aby konštatovali, že legislatívny a regulačný vývoj odôvodňuje opätovné prepracovanie určitej terminológie.

4.3.2 - Viacjazyčné nástroje na vyhľadávanie

Právnicki lingvisti a tlmočníci Súdneho dvora vykonávajú v rámci svojej každodennej práce rozsiahlu rešerš pomocou viacjazyčných nástrojov na vyhľadávanie vyvinutých či už na medziinštitucionálnej úrovni, alebo na úrovni Súdneho dvora.

Pokiaľ ide o terminológiu, právnicki lingvisti a tlmočníci sa spoliehajú na terminologickú databázu IATE¹¹⁰, ktorá je spoločná pre všetky inštitúcie Únie a je z veľkej časti verejná. Okrem iného môžu nahliadať do terminologických zbierok Súdneho dvora (*Viacjazyčný komparatívny právny slovník* alebo VPS, terminológie nachádzajúcej sa v rokovacích poriadkoch súdov Súdneho dvora, názvov vnútroštátnych súdov, atď.). Viacjazyčné údaje a údaje pochádzajúce z viacerých právnych systémov, ktoré sú výsledkom rozsiahleho komparatívneho výskumu práva sú zaznamenané vo forme podrobných terminologických hesiel.

Pokiaľ ide o viacjazyčné právne fulltextové vyhľadávanie, prvým príkladom je EUR-Lex¹¹¹, ktorý poskytuje prístup k právu Únie. Táto stránka umožňuje prehliadať si právne predpisy a judikatúru v dvojajazyčnom alebo trojjazyčnom zobrazení.

Vlastný vyhľadávač Súdneho dvora *EURêka* poskytuje prístup k judikatúre Únie, ale aj k procesným dokumentom účastníkov konania a k iným interným a externým dokumentom (poznámky právnej vedy). Právnicki lingvisti využívajú aj internetovú stránku Súdneho dvora Curia, ktorá poskytuje podrobný formulár¹¹² pre vyhľadávanie judikatúry a je referenčným zdrojom pre rôzne jazykové verzie textov upravujúcich konanie.

Výhodou medziinštitucionálneho vyhľadávacieho jazykového nástroja QUEST je, že dokáže vyhľadávať vo viacerých zdrojoch súčasne. Medzi tieto zdroje patria najmä IATE,

110| <https://iate.europa.eu/home>

111| <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=sk>

112| <https://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=sk>

Na stránke venovanej Súdnej sieti Európskej únie (SSEÚ, odkaz: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/p1_2170125/sk/) sa nachádza osobitne prednastavený formulár pre vyhľadávanie, ktorým sa dajú vyhľadať prejudiciálne konania. Od 1. júla 2018 je okrem iného možné nahliadnuť do návrhov na začatie prejudiciálneho konania podaných vnútroštátnymi súdmi, a to vo všetkých dostupných jazykových verziách.

medziinštitucionálne *prekladové pamäte* prístupné prostredníctvom systému *Euramis* a fulltextové databázy, ako napríklad EUR-Lex.

Euramis je kolekcia prekladateľských pamätí, do ktorých prispievajú inštitúcie vrátane Súdneho dvora. Tento nástroj sa používa na prípravu pracovných súborov poskytovaných právnikom lingvistom pre prostredie Trados Studio (pozri bod 4.3.3).

4.3.3 - Technické prekladateľské nástroje

GRM používa najmodernejšie prekladateľské nástroje. Tieto nástroje sú buď špeciálne navrhnuté na medziinštitucionálnej úrovni, alebo ich vyvinuli komerčné subjekty na splnenie potrieb prekladateľských služieb, okrem iných aj inštitúcií Únie. Tieto nástroje majú zásadný prínos pre prácu právnika lingvistu. Ich použitie závisí od konkrétneho intelektuálneho výkonu, ktorý sa vyžaduje v každej jednotlivej fáze prekladu. Právnik lingvista zostáva v centre prekladateľskej činnosti a rozhoduje o technických nástrojoch, ktoré použije. Ide o tzv. rozšírený preklad.¹¹³ Technické prekladateľské nástroje sa neprestajne zlepšujú, ale ich schopnosť vzájomne komunikovať a obohacovať sa treba ešte zlepšiť, aby ponúkali právnikovi lingvistovi čoraz relevantnejšie a presnejšie riešenia a podporu, avšak tento proces stále riadi tento právnik lingvista.

Pracovné prostredie: Trados Studio

Služba pre právny preklad Súdneho dvora poskytuje všetkým svojim právnikom lingvistom pracovné prostredie, ktoré je špecifické pre prekladateľov. V súčasnosti sa používa editor Trados Studio, vybraný na základe posledných dvoch medziinštitucionálnych verejných obstarávaní. Toto pracovné prostredie zobrazuje zdrojový a cieľový text súčasne, a to tak, že počas prekladu sa vedľa seba zobrazujú vety, ktoré už boli preložené,

113| „[La] ,traducción aumentada’ (De Palma, 2017) o ,asistida por conocimiento’ (do Carmo a i., 2016:149)... consiste en integrar las tecnologías de traducción disponibles en cada caso en el proceso de traducción de modo que se optimice el rendimiento de los traductores y sin que por ello estas tecnologías asuman el control total o parcial del proceso de traducción.

„Rozšírený preklad’ (De Palma, 2017) alebo ,preklad s podporou znalostí’ (do Carmo a i. 2016:149)... spočíva v integrácii prekladateľských technológií dostupných pre každú situáciu do prekladateľského procesu s cieľom optimalizovať výkon prekladateľov bez toho, aby tieto technológie prevzali úplnú či čiastočnú kontrolu nad procesom prekladu.“ VARGAS SIERRA, C.: La estación de trabajo del traductor en la era de la inteligencia artificial. Hacia la traducción asistida por conocimiento. In: *Revue Pragmalingüística*, december 2020.

ktoré sa majú preložiť, ktoré sú aktuálne prekladané alebo pre ktoré existujú návrhy „strojového“ prekladu. Po uskutočnení zarovnania jednotlivých jazykových verzií po dokončení prekladu dochádza k obohacovaniu a rozširovaniu medziinštitucionálnej databázy Euramis. Z prostredia Trados Studio môže právnik lingvista aktivovať ďalšie prekladateľské nástroje. Táto možnosť predstavuje ideálne základ pre budúce zlepšenia, rozšírenia a vývoj v oblasti rozšíreného prekladu.

IATE, Quest, DocFinder a Euramis

Nástroje, ktoré majú v súčasnosti právnici lingvisti Súdneho dvora k dispozícii prostredníctvom pracovného prostredia Trados Studio, sú IATE a QUEST (*pozri bod 4.3.2*), ako aj DocFinder, Euramis a neurónový strojový preklad.

DocFinder je metavyhľadávač, ktorý centralizuje, zjednodušuje a urýchľuje prístup k dokumentom z jednotného rozhrania. Jednou z jeho najpraktickejších funkcií je automatické vytvorenie hypertextového odkazu na referenčný dokument, aj vtedy, ak má v niektorých prípadoch k dispozícii len fragmentované citačné prvky.

Systém Euramis umožňuje importovať už preložené „segmenty“ (vety alebo časti viet) do aplikácie Trados Studio. Trados Studio totiž dokáže automaticky analyzovať každý segment prekladaného textu a ak má vysokú mieru podobnosti s iným segmentom, ktorý už bol preložený v databáze Euramis, tento segment sa v tejto aplikácii zobrazí a zároveň sa zvýraznia všetky prípadné rozdiely. Návrhy poskytované z databázy Euramis sú vysoko kvalitné, pretože do databázy Euramis sú nahrávané len tie najkvalitnejšie preklady, ktoré vypracovali a dokončili právnici lingvisti alebo prekladatelia, či už s podporou nástrojov informačných technológií alebo bez nej. Právnik lingvista sa môže rozhodnúť, že sa mu zobrazia len tie skôr preložené segmenty, ktorých miera zhody so segmentmi v zdrojovom texte dosiahne minimálne percento, štandardne 65 %. Je však potrebné mať istotu o pôvode skôr preložených segmentov. Napríklad v prípade priamej alebo nepriamej citácie nemožno akceptovať akýkoľvek ich preklad len preto, že je sémanticky a jazykovo správny. Okrem toho je nevyhnutné, aby preklad pochádzal presne z citovaného zdroja. Z tohto dôvodu GRM vyvinulo technický nástroj, ktorým sa v databáze Euramis vyberú dokumenty, ktoré s najväčšou pravdepodobnosťou budú relevantné pre daný preklad. Segmenty z týchto dokumentov budú v Trados Studio uprednostnené systémom pridelovania penalizačných bodov. Hneď od začiatku vytvárania prekladateľského projektu dostane právny lingvista *funkčný súbor „kit fonctionnel“ pre preklad*, ktorý môže neskôr ľubovoľne doplniť a ktorý automaticky obsahuje viacero relevantných dokumentov: napríklad dokumenty, ktoré už boli preložené v rámci tej istej veci alebo súvisiacich veciach, dokumenty citované

v prekladanom texte, atď. Na to, aby sa ešte viac zvýšila relevantnosť výsledkov, jazykové sekcie určujú referenčnú frazeológiu pre svoj jazyk (všeobecnú alebo špecifickú pre určitý typ súdnych sporov) a tá je integrovaná do funkčného súboru „kit fonctionnel“ pre preklad.

Nevyhnutnosť vykonania overení právnym lingvistom

Bez ohľadu na kvalitu prekladateľských nástrojov musí odborník na právny preklad vždy skontrolovať návrh strojového prekladu, a to aj v prípade, ak tento návrh pochádza v danom kontexte z relevantného zdrojového aktu a aj ak miera totožnosti medzi nájdeným segmentom a prekladaným segmentom je 100 %.¹¹⁴

Technický nástroj môže tiež dospieť k odchýlkam spôsobených chybami pri zarovnávaní jazykových verzií v samotnej databáze Euramis a navrhnúť preklad iného segmentu, než ktorý mal byť načítaný. Chyby v preklade však môžu byť spôsobené aj prekladateľom alebo právnikom lingvistom a ak sa tieto chyby neodhalia, zostanú v textoch, ktorými sa naplňa databáza, a budú sa ďalej ponúkať osobe, ktorá túto databázu používa.

Napokon hoci je získanie starých prekladov často užitočným riešením, je predsa len konzervatívne: môže sa stať, že návrhy už nebudú zodpovedať súčasným prístupom a mentalite, napríklad pokiaľ ide o inklúziu. Kvalita segmentov v databáze Euramis a ich zosúladenie sú preto veľmi dôležité a všetky inštitúcie Únie im venujú maximálnu pozornosť. Vždy však existuje priestor na chybu alebo nepresnosť a spočíva len na právnikovi lingvistovi, aby vykonal opravu. Treba ešte poznamenať, že prevažná väčšina viet, ktoré musí právnik lingvista preložiť, nebola nikdy preložená: v tomto prípade ich preloží voľne s ohľadom na vhodnú terminológiu, pričom využije ďalší výkonný technický nástroj: strojový preklad.

Nástroje na strojový preklad: eTranslation a DeepL Pro

Do prostredia Trados Studio je integrovaný aj nástroj na strojový preklad. Ešte v roku 2018 takéto nástroje fungovali na jednoduchom štatistickom základe, t. j. spoliehali sa

114| Napríklad v prípade segmentu prevzatého z článku 39 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/33/EÚ stroj pri slovnom spojení „tous les États membres prennent les mesures nécessaires pour s’assurer que...” ponúka dva mierne odlišné spôsoby prekladu do slovenského jazyka, oba však so 100 % zhodou: „všetky členské štáty prijímú opatrenia potrebné na zabezpečenie toho...” a „všetky členské štáty prijímú nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie...”. Iba jeden z týchto prekladov je správny, ale technický nástroj ho nepozná: je na prekladateľovi, aby sa rozhodol.

na počítačový model „vytrénovaný“ na veľkých databázach textov a navrhovali preklady podľa matematickej pravdepodobnosti ich relevantnosti. Teraz fungujú už na neurónovom základe, ktorý spočíva – ako vyplýva z jeho názvu – na analógii s fungovaním neurónovej siete ľudského mozgu. Na to sa vyžaduje proces zložený z dvoch častí. Prvým krokom je tréning neurónových systémov na obrovských databázach dvojazyčných zarovnaných segmentov, na základe ktorých sa tieto systémy „naučia“ súvislosti medzi vetnými prvkami: toto je fáza „trénovania“ neurónových systémov.¹¹⁵ Po takomto ich „vytrénovaní“ možno tieto systémy použiť, aby na základe algoritmov pridelujúcich zisteným zhodám postupne priority podľa pravdepodobnostných, gramatických, kontextových a iných prístupov poskytovali návrhy prekladu. Návrhy pochádzajúce z týchto nástrojov sú užitočné a ich výsledky často impozantné. Verejnost a internetové stránky bežne používajú takéto neurónové nástroje na vytváranie orientačných prekladov. Profesionálni prekladatelia, vrátane súdnych prekladateľov, ho tiež používajú ako podporný nástroj pri prekladaní.

Systém eTranslation je vysoko výkonný neurónový nástroj vyvinutý a financovaný na medziinštitucionálnej úrovni. Tento nástroj využíva obrovskú databázu Euramis na počiatočné „trénovanie“ neurónových prekladových systémov, ktoré ponúkajú návrhy prekladov z angličtiny do všetkých ostatných úradných jazykov, a naopak, ako aj medzi nemčinou a francúzštinou. Postupne boli na žiadosť rôznych inštitúcií, najmä Súdneho dvora, vyvinuté ďalšie neurónové prekladové systémy, aby spĺňali špecifické alebo tematické potreby. Na žiadosť služby pre právny preklad Súdneho dvora boli tieto systémy „vytrénované“ výlučne na základe judikatúry Súdneho dvora a Všeobecného súdu. Vzhľadom na pracovné metódy Súdneho dvora boli tieto neurónové systémy prispôsobené na priame obojsmerné preklady medzi všetkými úradnými jazykmi a jazykom porád rozhodovacích komôr. Využíva sa na to len najrelevantnejšia databáza, ktorú má služba pre právny preklad Súdneho dvora k dispozícii: a tou je vlastná databáza. Tieto neurónové systémy opätovne používajú právny jazyk Súdneho dvora.

Právnicki lingvisti Súdneho dvora môžu využívať nástroj DeepL Pro vyvinutý komerčným subjektom, ktorý poskytuje výborne hodnotené výsledky, najmä pri niektorých jazykových kombináciách a na určité kategórie textov obsahujúcich menej právne odborný jazyk.

115| Systém vytvorený tisícami neurónových spojení vo viacerých po sebe nasledujúcich vrstvách, ktorý je tak zložitý, že tento proces „trénovania“ na databázach sa často označuje ako „deep learning“, t. j. hlboké učenie.

Na univerzitách a v inštitúciách Únie¹¹⁶ vrátane Súdneho dvora sa viedli rôzne štúdie na kvantitatívne vyhodnotenie prínosu týchto nástrojov. Je nepochybne ťažké presne zmerať tento prínos vzhľadom na metodologické ťažkosti týkajúce sa merania príslušných parametrov (kompetencie prekladateľa, pracovné podmienky či kvalita konečného produktu). Pridaná hodnota nástrojov strojového prekladu je však nepochybne značná, aj keď sa v žiadnom prípade neočakáva, že stroj dosiahne úroveň ľudského prekladu. Daný proces je totiž automatický a jeho výsledky musia byť posúdené, skontrolované a v prípade potreby kriticky prepracované ľudským umom. Hoci strojový preklad robí väčšinou len málo chýb, nedokáže obsiahnuť to, čo zahŕňa kvalitný prekladateľský proces: hlboké ponorenie sa do mysle autora dokumentu s cieľom zachytiť jeho posolstvo, vnútorne ho spracovať a reprodukovať myšlienku použitím toho istého jazykového registra. Okrem toho existujú aj ďalšie obmedzenia, či už technické, ako napríklad vynechávanie slov, alebo koncepčné, akým je nemožnosť „prinútiť“ nástroj, aby navrhol určitú terminológiu, ktorá je osobitná alebo sa menej používa v porovnaní s tou, používanou primárne, obsiahnutou v tréningových databázach.

Neurónový prekladateľský nástroj oprávnene vyvoláva veľké očakávania, ale spôsobuje aj nedorozumenia medzi používateľmi a tvorcami právnych prekladov. Používatelia konštatujú, že už „surový“ výstup zo strojového prekladu je veľmi užitočný a zásadne ich posúva k adekvátnemu pochopeniu zdrojového textu, zatiaľ čo tvorcovia právnych prekladov sú presvedčení, že každý predpreložený segment treba podrobiť rovnakému kritickému prepracovaniu, ako keby bol preložený ex novo. Títo tvorcovia tiež vedia, že rozdiel medzi porozumením, ktoré umožňuje strojový produkt, a dokonalým pochopením spočíva práve v časti vyžadujúcej si najviac intelektuálnej práce, a teda časovo najnáročnejšej časti procesu právneho prekladu, najmä ak ide o vyslovenie záväzného ustanovenia, z ktorého vyplývajú priamo uplatniteľné práva a povinnosti.

Vyššie uvedené informatické nástroje spoločne podporujú produktivitu a kvalitu práce právnikov lingvistov Súdneho dvora. Pomáhajú im odbremeniť sa od časti tej najjednoduchšej pracovnej záťaže a umožňujú im tak lepšie sa sústrediť na zložitejšie úlohy, ktoré majú právnu povahu a vyžadujú si veľké úsilie. Štrukturálny nárast produktivity služby pre právny preklad Súdneho dvora možno vysvetliť kombináciou

116 | Spoločná štúdia Komisie a Univerzity v Gente: Assessment of neural machine translation output in DGT's language departments, 3. júna 2019; MACKEN, L., PROU, D., TEZCAN, A.: *Quantifying the Effect of Machine Translation in a High-Quality Human Translation Production Process*, Informatics, 7.12.2020: <https://doi.org/10.3390/informatics7020012>

viacerých faktorov (individuálne úsilie, externalizácia, terminológia, odborná príprava, atď.), ku ktorým sa stále účinnejšie pridávajú nové technológie.

4.3.4 - Technické tlmočnicke nástroje

Tlmočníci majú na intranetovej stránke svojho oddelenia časť venovanú príprave na pojednávania. Sústreďujú sa tam na jednom mieste všetky technické nástroje, ktoré potrebujú na prípravu a ktoré v podstate zodpovedajú prekladateľským nástrojom právnikov lingvistov. Nájdú tu napríklad odkazy na dokumentačný fond obsahujúci všetky procesné dokumenty k danej veci, dokumenty vypracované právnikmi lingvistami alebo prierezovými službami generálneho riaditeľstva, ako aj jazykové a terminologické databázy, akými sú Euramis, Quest alebo IATE.

Tie isté odkazy sú prístupné v prekladateľskej kabíne vďaka počítaču, ktorý má tlmočník k dispozícii. Fáza prípravy je však práve tou fázou, keď tlmočník najviac využíva technické nástroje. Bezprostredný charakter simultánneho tlmočenia znižuje na minimum čas a možnosti vynaloženia kognitívnej energie na to, aby bolo možné nahliadnuť do počítača počas tlmočenia. Tlmočník sa teda spolieha predovšetkým na kvalitu svojej prípravy, na svojho kolegu v kabíne a na svoje osobné a profesionálne schopnosti (*pozri bod 4.2*).

4.3.5 - Tlmočenie prednesov na diaľku

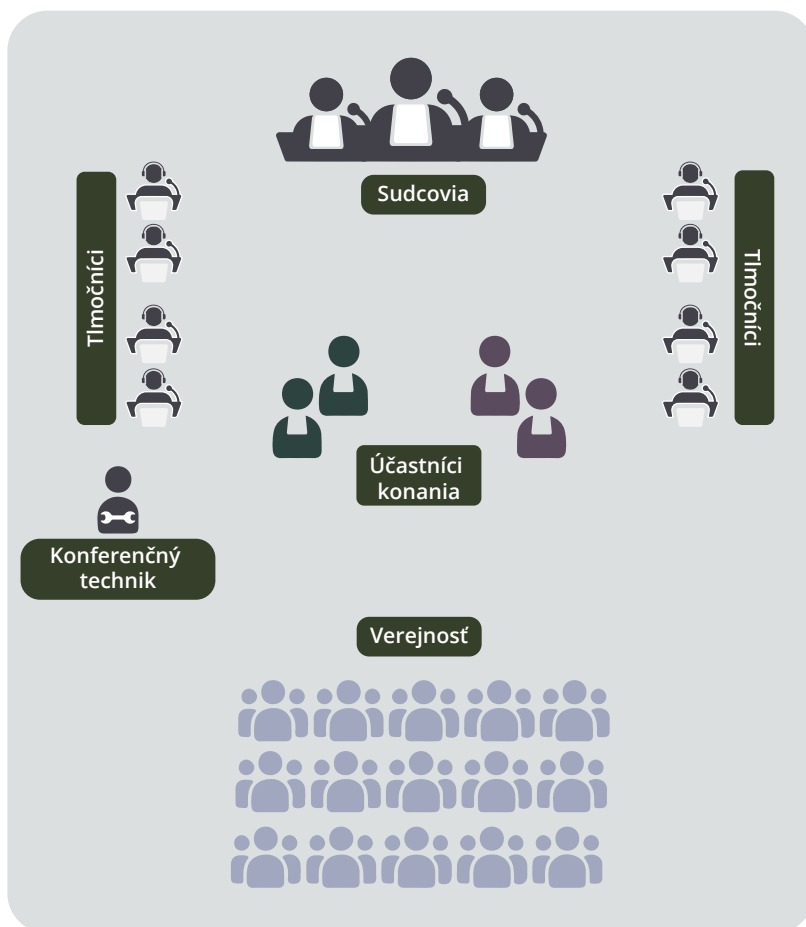
Počas krízy spôsobenej pandemiou Covid-19 boli vypracované nové pravidlá účasti na pojednávaniach diaľku, ktoré Súdnemu dvoru a Všeobecnému súdu umožnili od 25. mája 2020 obnoviť pojednávania, ktoré museli v marci zrušiť alebo odložiť. Zatiaľ čo tlmočníci naďalej pracujú v pojednávacej miestnosti, niektorým rečníkom, ktorí nemohli pricestovať do Luxemburska zo zdravotných dôvodov, bolo po prvýkrát umožnené uskutočniť prednes na diaľku. Keďže kvalita a stabilita signálu boli nevyhnutné na zabezpečenie bezproblémového a kvalitného tlmočenia, bol stanovený postup predchádzajúceho schválenia miest, z ktorých rečník uskutoční svoj prednes. Pred každým pojednávaním s účasťou na diaľku sa navyše otestuje aj kvalita komunikácie. Ak nie je dostatočná, predseda pojednávania môže rozhodnúť o zrušení alebo prerušení pojednávania.

Tlmočenie rečníkov zo vzdialených miest je možné vďaka poskytovaniu zabezpečených techník prenosu zvuku a obrazu v príslušných pojednávacích miestnostiach. Súdny dvor sa rozhodol pre systém kodek, ktorý umožňuje komprimovať (KÓdovať) a dekomprimovať (DEKódovať) prenos, a tým zaručiť integritu, ako aj dôvernú diskusiu.

Tlmočenie vyjadrenia predneseného na diaľku

Vzdialené sídlo

Technický aspekt však nie je jediným aspektom, ktorý treba zohľadniť. Technici totiž musia byť prítomní pri monitorovaní nástrojov a pripojenia a sú často požiadaní, aby priamo riešili problémy. Táto nová pracovná metóda vystavuje tlmočníkov ešte ďalšiemu stresu a predstavuje pre nich ešte väčšiu kognitívnu záťaž,¹¹⁷ takže túto dodatočnú únavu treba zohľadniť pri organizácii času ich pridelenia, nehovoriac o riziku, že dôjde k predĺženiu plánovaného trvania pojednávania.

Zavedenie týchto nových podmienok konania pojednávaní a tlmočenia nastalo v zložitom kontexte zdravotnej krízy a bolo potrebné prekonať mnohé technické, kultúrne a organizačné prekážky. To sa podarilo vďaka angažovanosti tlmočníkov a technikov v úzkej spolupráci s ich vedúcimi pracovníkmi, tajomníkmi a kabinetmi predsedov súdov. Išlo o taký úspech, že Súdny dvor získal cenu za dobré riadenie za rok 2021, ktorú mu udelila európska ombudsmanka Emily O'Reilly v kategórii „Excelentná inovácia/transformácia“.

4.3.6 - Tlmočenie na diaľku

Počas krízy Covid-19 si kombinácia vzdialených prednesov prostredníctvom videokonferencií a univerzálneho jazykového pokrytia na pojednávaniach pred veľkou komorou Súdneho dvora alebo plénom Súdneho dvora niekedy vyžadovala „prepojenie“ viacerých miestností.

Rozšírený jazykový režim na niektorých pojednávaniach a obmedzenia spojené s pandémiou (obsadenie kabín jedným, dvoma alebo tromi tlmočníkmi podľa platných zdravotných opatrení prijatých na zabezpečenie riadneho priebehu pojednávaní) spôsobili, že ani v najväčšej pojednávacej miestnosti Súdneho dvora nebol dostatok kabín pre všetkých tlmočníkov v tíme.

117 | Pozri napríklad, pokiaľ ide o prehľad tejto problematiky, BRAUN, S.: Remote Interpreting. In: MIKKELSON, H., JOURDENAIS, R. (eds.): *Routledge Handbook of Interpreting*. London/New York : Routledge, 2015, s. 352 – 367.

S cieľom prekonať problém s nedostatkom kabín v hlavnej pojednávacej miestnosti tlmočila časť tímu z iných miestností prepojených s hlavnou pojednávacou miestnosťou. V týchto miestnostiach tlmočníci pracovali so zvukom a obrazom vysielaným z hlavnej miestnosti a zo vzdialených miest. Nazýva sa to „*tlmočenie na diaľku*“.

„Prepojenie“ miestností pomocou prepojenia tlmočnických kabín umiestnených v hlavnej súdnej sieni s kabínami umiestnenými v jednej alebo viacerých vedľajších miestnostiach tak rozšírilo možnosti jazykového pokrytia pojednávaní v uvedenom období pandémie, počas ktorého bolo zložité zabezpečiť tlmočenie za bežných podmienok.

5. - *Quo vadis*, multilingualism?

5.1 - Conditions of talent development

Frontiers of Europe are gradually dissolving. Its citizens travel, meet, and build friendships and mutually enrich each other. For this, to be able to fully use this enormous gift of our time, it is necessary that people communicate together, or even better, understand each other. We can truly understand the other, if we do not care about his language and culture? If a German could understand the Frenchman, who tells him about the „coup de Trafalgar“, would he not understand his language and history? If a Portuguese would understand Lotyšovi, who tells him about the „state responsibility“, would he not understand the „state responsibility“ and the „citizenship“ for him? Can a person really understand the other, if he does not know at least one other language and does not get along with the culture and vision of the world, which he is traveling through?

Learning another language, even if it is the only one, certainly helps to reach a basic understanding: understanding the other. The second is not so simple; our common values arise from history, languages and different visions of the world, and each of these aspects can enrich the other. If we realize our own differences, learning other languages will bring more understanding and open communication channels with everyone, who speaks the language.

Mit jeder Sprache mehr... ¹¹⁸

Mit jeder Sprache mehr, die du erlernst, befreist
Du einen bis daher in dir gebundenen Geist

Der jetzo tätig wird mit eigner Denkverbindung,
Dir aufschließt unbekannt gewes'ne Weltempfindung,

Empfindung, wie ein Volk sich in der Welt empfunden;
Nun diese Menschheitsform hast du in dir gefunden.

Ein alter Dichter, der nur dreier Sprachen Gaben
Besessen, rühmte sich, der Seelen drei zu haben.

Und wirklich hätt' in sich nur alle Menschegeister
Der Geist vereint, der recht wär' aller Sprachen Meister.

Vždy, keď novému jazyku sa učíš, oslobodzuješ
ducha, ktorého dovtedy v sebe dusíš.

Ducha, ktorý sa v tomto okamihu vlastnými
myšlienkami oživuje a doposiaľ neznámy spôsob
vnímania sveta pred tebou odhaľuje.

To, ako sa národ svetu javí;
Táto forma ľudskosti sa v tebe prejaví.

Starý básnik s darom troch rečí chválil sa, že má duše
tri.

A skutočne, keby sa v ňom spojili len všetky duše
človeka, tento duch by bol majstrom každého jazyka.

V posledných desaťročiach sa v európskych krajinách a na celom svete výrazne zmenila znalosť jazykov. Z určitého hľadiska došlo k značnému pokroku, pretože väčšina občanov Únie dnes ovláda aj ďalší jazyk, často angličtinu, alebo má aspoň jeho základné znalosti. To je nepochybne užitočné. Čo sa však stalo so všetkými tými európskymi intelektuálmi, ktorí sa ešte pred niekoľkými desaťročiami nezastavili pri učení sa len jedného jazyka, ale učili sa tri, štyri, päť alebo dokonca viac jazykov? A prečo je jediným naučeným cudzím jazykom takmer vždy angličtina? Nemáme už čo očakávať od jazykov Goetheho a Schillera, Danteho a Eca, Voltaira a Camusa, Cervantesa, Vondela ani všetkých ostatných? Dorozumievací jazyk, ktorý je dominantný pre každý úsek dejín a ktorý používajú – či už správne alebo nesprávne – mnohí, pre ktorých nie je materinským jazykom, môže ohroziť potrebnú úroveň porozumenia a reflexie. Je legitímne položiť si otázku, či takýto jazyk, pri ktorom sa predpokladá, že je zjednodušený, skreslený, ba dokonca zaznamenáva úpadok, môže otvoriť cestu k inakosti, hoci stačí len na povrchné poznanie svetových kultúr, a to aj kultúr národov, ktoré ho nazývajú svojím materinským jazykom.¹¹⁹

Odpoveď sa nepochybne nachádza v multijazyčnej praxi Súdneho dvora. Multijazyčným potrebám európskych občanov musí zodpovedať multijazyčný záväzok ich inštitúcií, ktoré sú v tejto súvislosti závislé od dostupnosti talentov v každom členskom štáte. Samotnou podmienkou poskytovania kvalitných multijazyčných služieb je existencia širokej skupiny osôb, ktoré sú schopné zabezpečiť toto kultúrne, jazykové a právne sprostredkovanie na Súdnom dvore. Záujem o jazyky a rozmanitosť treba prebúdať a podporovať už od útleho veku. Deti by mali mať možnosť učiť sa viac ako jeden jazyk. Mladí ľudia musia mať možnosť cestovať a stretávať sa s inými kultúrami, aby mohli okúsiť a spoznať rozmanitosť. Niektorí tento záujem premenia na svoju profesiu a stanú sa tlmočníkmi a prekladateľmi, iní, ako napríklad právnici lingvisti, ho budú využívať ako dôležitý prínos na účely výkonu svojho povolania. Podpora tohto vývoja musí pochádzať od vzdelávacej štruktúry ako celku: výučba viacerých jazykov na školách; zachovanie prekladateľských a tlmočnických škôl; udržiavanie, ba dokonca rozvoj jazykových a interkultúrnych znalostí počas vysokoškolského štúdia, najmä právnického; používanie

119| V súvislosti so všetkými týmito aspektmi pozri najmä PHILLIPSON, R.: *English-Only Europe? Challenging Language Policy*, 2003, preložené do francúzštiny a aktualizované v roku 2018 pod názvom *La domination de l'anglais : un défi pour l'Europe*. Pozri aj predslov François Grina vo francúzskej verzii.

jazykov na pracovisku, samozrejme s pochopením a rešpektovaním schopností každého jednotlivca.¹²⁰

Hoci je štúdium jazykov dôležité, nič to nemení na tom, že právna a administratívna mnohojazyčnosť v rámci Únie musí vychádzať z predpokladu, že každý občan má právo ovládať len svoj materinský jazyk.¹²¹ Aj občania, ktorí hovoria jedným alebo viacerými ďalšími jazykmi, majú vždy právo a obvykle aj potrebu komunikovať so správnymi a súdnymi orgánmi vo svojom materinskom jazyku. S cieľom vyhovieť tejto požiadavke je potrebné, aby sa iní občania venovali jazykovým profesiám a mali na to vytvorené priaznivé podmienky.

Súdny dvor zohráva úlohu tak pri zvyšovaní povedomia o význame štúdia jazykov, ako aj pri propagácii ich používania a ušľachtilosti ich obrany. Pracovníci jeho jazykových služieb môžu najmä navštevovať školy a univerzity, oslovovať profesijné a kultúrne združenia, stretávať sa s politikmi a intelektuálmi a organizovať kolokviá o multilingvizme. Okrem toho Súdny dvor plní túto úlohu v rámci svojho prístupu spočívajúceho v tzv. „vzdvihnutí multilingvizmu“, t. j. v rámci prístupu, ktorý je mnohotvárný a ktorého tak konkrétnym, ako aj symbolickým vyjadrením je Záhrada mnohojazyčnosti, spomínaná v úvode tohto diela.

5.2 - Uvedomenie si cieľov: sú krátkodobé alebo dlhodobé?

Prístup k spravodlivosti a judikatúre vo vlastnom jazyku je základným prvkom demokracie, pretože určuje možnosť každého občana zúčastňovať sa na živote spoločnosti, ktorá sa riadi zásadami právneho štátu, a zároveň využívať rovnaké príležitosti.

Už v roku 1549 francúzsky básnik Joachim Du Bellay vo svojom diele *Défense et illustration de la langue française* [Obrana a obraz francúzskeho jazyka] vysvetlil, aké je dôležité, aby sa spravodlivosť vykonávala v jazyku ľudu, a nie v latinčine, ktorú ovládalo len zopár elít. Inšpiroval sa tak nariadením z Villers-Cotterêts, ktoré v roku 1539 vydal kráľ František I. a ktoré zovšeobecnilo používanie francúzštiny vo verejných aktoch a v konaniach

120 | Napríklad v belgickom súkromnom sektore je bežné, že účastníci stretnutí si môžu slobodne vybrať, či sa budú vyjadrovať vo francúzštine alebo v holandčine, takže nie každý musí hovoriť v týchto dvoch jazykoch, ale očakáva sa, že každý im bude rozumieť. Používanie angličtiny sa však z rôznych dôvodov stáva čoraz rozšírenejším.

121 | VIALA, A.: *Le droit à la traduction*. In: PINGEL, I. (dir.): *Le multilinguisme dans l'Union européenne*. Paris : Éditions Pedone, 2015, s. 21.

pred súdmi. Dejiny našich krajín, dokonca aj tie nedávne, sú svedkom toho, ako sa obyvateľstvo, ktorého jazyková a kultúrna identita nebola dostatočne rešpektovaná, stavalo proti zavedenému poriadku a nútilo ho k zmene. Bolo to možné pozorovať v demokratických štátoch, ako je Belgicko, ako aj v krajinách s autoritárskym režimom, ako bola Litva v období Sovietskeho zväzu.

Európania, vyzbrojení historickými skúsenosťami a identickou myšlienkou humanizmu, sa musia zamyslieť nad budúcnosťou multilingualismu v Únii. Finančných prostriedkov je nedostatok. Rozpočtové obmedzenia sa zvyšujú a obdobia úsporných opatrení sa postupne menia na dlhý rad takmer trvalých a stále prísnejších úsporných opatrení. Snaha o dosiahnutie efektívnosti a úspor je celkom legitímna, no všetky snahy musia byť zosúladené, aby mali občania z prínosov Únie čo najväčší úžitok, vrátane základného práva na rešpektovanie kultúrnych a jazykových identít, dôstojnosti a multilingualismu. Pokiaľ však úspory vedú v praxi k nadmernému obmedzeniu multilingualismu, k jej zníženiu na minimum alebo k jej úplnému vytesneniu, potom je načas položiť si otázku, či sa protihodnota týchto úspor nestala neprimeranou.

Európske národy sa v dejinách museli opakovane vysporiadať s traumami tým, že uprednostnili návrat k humanistickým a demokratickým hodnotám, ktoré sú jedinou cestou k trvalej emancipácii. Veď po druhej svetovej vojne krajiny, ktoré boli predtým vo vojnovom stave a ktoré boli zničené a na kolenách, predsa začali svoju obnovu prostredníctvom opätovného nastolenia a rozvoja štátnych štruktúr a slobôd, nech to stálo čokoľvek. Ako sa môžeme zmieriť s tým, že zatiaľ prosperujúca Európa zabúda na lekcie z minulosti a v snahe dosiahnuť úspory oslabuje základy piliera založeného na multilingualismu, podopierajúceho spoločnú cestu rozvoja, prosperity a mieru, ktorá bola vybudovaná s takou veľkou víziou, talentom, húževnatosťou a dialógom?

Áno, šetriť sa dá a šetriť sa musí, ale to podstatné treba chrániť, a tým podstatným je, aby sme vytrvali a – v čo môžeme aspoň dúfať – pokračovali v budovaní Únie založenej na spoločných hodnotách, ktoré zahŕňajú a podnecujú súdržnosť všetkých národov a kultúr, ktoré ju tvoria.

V politickom svete sa paradoxne nemýlia práve odporcovia Únie: práve tým, že sa uskutočňujú najmä finančné škrt v prípade projektov, ktoré sú blízke občanovi, a predovšetkým v súvislosti s multilingualismom, môže dochádzať k pocitu odmietnutia a prehĺbujúcej sa priepasti medzi inštitúciami a občanom. Títo odporcovia Európy nachádzajú silných objektívnych spojencov v zástancoch hlbokých škrtov, ktorých cieľom je chrániť len krátkodobé politické a ekonomické ciele. Títo zástancovia úsporných

opatrení z krátkodobého hľadiska nevedia, či už vedome alebo nevedome, že oslabujú Európu, hoci jej obrovský hospodársky prínos chápu. Okrem toho netreba zabúdať na tých, ktorí chápu a podporujú európsky integračný model a ktorí rovnako ako ich odporcovia chápu, že práve pocit kultúrneho a jazykového odcudzenia ohrozuje európsky projekt a mohol by zraziť na kolená ideál mieru a prosperity, ktoré prináša rozmanitosť.

Ako vidno, v tejto zložitej diskusii sa do pozície rozhodcov stavajú dobromyseľní zástancovia úspor. Pri odbúrání akéhokoľvek tabu sa preto pozrime na otázku pomeru medzi nákladmi na mnohojazyčnosť v Únii a jej prínosmi a poďme zistiť, či máme presvedčivé argumenty.

5.3 - Financovanie mnohojazyčnosti a náklady vyplývajúce z jej absencie

Mnohojazyčnosť v sebe zahŕňa finančné náklady. Náklady na mnohojazyčnosť sa dajú aspoň vyčíslieť, zatiaľ čo náklady vyplývajúce z jej absencie sa dajú vypočítať oveľa ťažšie. Aj demokracia má svoju cenu, pričom náklady na ňu sa dajú tiež do určitej miery kvantifikovať. Výpočet nákladov vyplývajúcich z absencie demokracie by bol náročnejší, a predsa sa všetci zhodneme na tom, že z ekonomického, ľudského a civilizačného hľadiska by boli tieto náklady obrovské.

Napríklad Európsky parlament správne označuje náklady na jazykové služby inštitúcií Únie za politické náklady.¹²² Tieto náklady však nie sú len politické, najmä pokiaľ ide o Súdny dvor. Mnohojazyčnosť je nevyhnutnou súčasťou konania podobne ako všetky ostatné činnosti, ktoré sú potrebné na vykonanie dokazovania a rozhodovanie vecí, ako aj tvorbu judikatúry.

Niektorí by povedali, že ide o nesprávnu diskusiu, pretože identita a dôstojnosť každého národa, vyjadrené jeho jazykom, sú neodczudziteľnou hodnotou a musia byť chránené. Je preto potrebné chrániť samotné jazyky pre ich kultúrny, symbolický a dokonca aj ekonomický význam. V tejto diskusii neexistujú malé ani veľké jazyky: brániť jeden jazyk znamená brániť všetky.¹²³

122 | Uznesenie Európskeho parlamentu o osobitnej správe Európskeho dvora audítorov č. 5/2005: Výdavky na tlmočenie, ktoré vznikli Parlamentu, Komisii a Rade (2006/2001(INI)), Ú. v. EÚ C 305 E, 2006, s. 67.

123 | CALOT ESCOBAR, A.: c. d.

Ide o jednu z najcitlivejších tém. V tejto súvislosti sa stačí pozrieť na pripravenosť členských štátov uskutočniť príslušné právne kroky v prípadoch, keď sa Európsky úrad pre výber pracovníkov (EPSO) snaží dosiahnuť úspory tým, že obmedzuje jazykový režim verejných výberových konaní inštitúcií Únie¹²⁴ (pozri bod 2.5.2).

Táto citlivosť nie je prekvapujúca, keďže okrem otázok identity a kultúry, ktoré sú samy osebe zásadné, majú rozhodnutia v tejto oblasti ekonomické dôsledky tak vo vzťahu k nákladom na jazykové služby, ako aj vo vzťahu k tým, ktorým sú tieto služby určené.¹²⁵

Posúdenie priamych úspor, ktoré by mohli vzniknúť tým, že sa uprednostní jeden alebo niekoľko jazykov pred ostatnými, je možné: Ide o mieru, v akej by sa v takomto prípade znížil objem finančných prostriedkov vynaložených na prekladateľské a tlmočnické činnosti.

Naproti tomu je zložitejšie posúdiť mieru, v akej by boli používatelia „neprivilegovaných“ jazykov ochudobnení o určité výhody oproti ostatným a vystavení dodatočným výdavkom, čo by viedlo k ekonomickej nerovnosti. Ťažkosti, ktoré by im boli spôsobené, si možno predstaviť ako negatívny protiklad výhod, z ktorých majú prospech používatelia „privilegovaných“ jazykov. François Grin v tejto súvislosti uvádza päť tzv. „monarchických“ aspektov v prospech používateľov jediného spoločného jazyka, pre ktorých je tento jazyk zároveň materinským jazykom:

- absencia nákladov na preklad a tlmočenie do tohto jazyka,
- monopol na trhu učebných materiálov, vzdelávania, prekladu a tlmočenia do tohto jazyka a iných foriem jazykovej podpory,
- úspory, ktoré krajina(-y) tohto spoločného jazyka dosiahla(-li), pretože jeho používatelia nemajú naliehavú potrebu učiť sa iný jazyk,
- možnosť opätovne investovať takto ušetrené prostriedky do získavania ďalších zručností,

124 | KATSIMEROU, A., KELESIDIS, D.: Le principe de non-discrimination en raison de la langue. In: *Revue de l'Union européenne*. Éditions Dalloz, október-november 2015, č. 592, s. 534 – 540, osobitne s. 537.

125 | V tejto súvislosti pozri VAN PARIJIS, P.: L'anglais lingua franca de l'Union européenne: impératif de solidarité, source d'injustice, facteur de déclin?. In: *Économie publique/Public economics* [online], 15 | 2004/2, zverejnené online 12. januára 2006, konzultované 17. septembra 2021: <http://journals.openedition.org/economiepublique/1670>

- výhodné postavenie používateľa, pre ktorého je spoločný jazyk materským jazykom, a to v rámci akejkoľvek situácie vyjednávania, súťaže alebo sporu, hoci jeho náprotivok vynaložil nemalé úsilie a značné prostriedky na zvládnutie tohto jazyka.¹²⁶

François Grin v reakcii na svojho kolegu Philippa Van Parijsa, ktorý sa v niektorých svojich prácach zamýšľa nad prijatím *lingua franca* v Únii¹²⁷ – angličtiny z nevyhnutnosti – píše: „Jednojazyčnosť má iné, ale nie menej reálne náklady ako mnohojazyčnosť“.¹²⁸ Lenže v prípade mnohojazyčnosti sú náklady spoločné, zatiaľ čo v prípade jednojazyčnosti ich znášajú výlučne porazení. Hoci sa to nedá systematicky vyčíslieť, súčasná prevaha angličtiny vo svete predstavuje okrem symbolickej váhy aj hodnotu niekoľkých miliárd eur ročne, pričom veľká väčšina Európanov sa tak ocitá v situácii, keď „platia za to, aby boli v znevýhodnenom postavení“.¹²⁹ Je zrejmé, že aj keby sa podarilo vytvoriť celkový obraz jednak o rôznych modeloch znižovania nákladov prostredníctvom obmedzenia mnohojazyčných služieb a jednak o rozdielnom vplyve týchto obmedzení na rôzne kategórie občanov, stále by bolo potrebné uskutočniť politickú diskusiu.¹³⁰ Okrem toho by do hry vstupovalo mnoho ďalších faktorov.

5.3.1 - Náklady na mnohojazyčnosť

Nie je veľmi ťažké vypočítať náklady na Úniu, ktorej celkový rozpočet na rok 2023 dosahoval približne 170 miliárd eur.¹³¹ Tento rozpočet predstavuje malú časť (približne 2 %) celkových verejných výdavkov v Únii a približne 1 % hrubého národného dôchodku

126| GRIN, F.: Coûts et justice linguistique dans l'élargissement de l'Union européenne. In: *Panoramiques*, č. 69, 4. štvrťrok 2004, s. 97 – 104.

127| VAN PARIJS, P.: c. d.

128| Pozri predslov Isabelle Pingelovej. In: PINGEL, I. (dir.): *Le multilinguisme dans l'Union européenne*. Paris : Éditions Pedone, 2015, s. 55 – 71.

129| GRIN, F.: L'anglais comme lingua franca: questions de coût et d'équité. Commentaire sur Philippe Van Parijs. In: *Économie publique*, č. 15, 2004, s. 3 – 11.

130| ozri tiež HOPPE, D.: Le coût du monolinguisme. In: *Le Monde diplomatique*, máj 2015, kde sa hovorí o výdavkoch, ale aj o postupnom posune najmä právnych systémov a spôsobov myslenia smerom k *de facto English Lingua Franca*.

131| Pozri <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/28/les-depenses-de-l-union>

členských štátov (približne rozpočet Dánska).¹³² Na administratívny chod je vyčlenených 6 % rozpočtu Únie, pričom väčšina prostriedkov rozpočtu sa vynakladá na štrukturálne fondy a spoločné politiky. Celkové náklady na preklady a tlmočenie vo všetkých inštitúciách Únie predstavujú menej ako 1 % tohto rozpočtu (teda menej ako jednu šestinu administratívnych výdavkov). To zodpovedá 1,1 miliarde eur¹³³, čo je menej ako 2,5 eura na občana ročne. Na vyjadrenie relatívneho významu tejto mnohojazyčnosti by bolo možné povedať, že stojí menej než cena jednej kávy na občana. Je však zrejmé, že 450 miliónov káv nie je zanedbateľný výdavok.

Súdny dvor vypočítal náklady na mnohojazyčnosť, tak ako sú uplatňované v rámci inštitúcie, pričom zohľadnil všetky výdavky týkajúce sa platov právnikov lingvistov a tlmočníkov, príspevkov Únie na ich systém dôchodkového zabezpečenia, odbornej prípravy, infraštruktúry nehnuteľností a jej údržby, zásobovania, zabezpečenia a externalizácie tlmočnických a prekladateľských úloh. Stručne povedané, ide o celkové náklady na mnohojazyčnosť Súdneho dvora, ktoré vychádzajú zo systému analytického účtovníctva. V roku 2020 dosahovali tieto náklady 159 miliónov eur (čo predstavuje 0,36 eura na občana ročne). Táto suma je významnou časťou rozpočtu Súdneho dvora, ktorý v roku 2020 predstavoval 436 600 000 eur. Nie je na tom nič prekvapujúce, keďže obrazom veľmi širokého režimu mnohojazyčnosti Súdneho dvora je aj to, že úradníci a zamestnanci jazykovej služby tvoria viac ako jednu tretinu jeho celkového počtu zamestnancov, ktorým pomáha značný počet externých spolupracovníkov. Súdny dvor je inštitúcia, ktorú financujú občania, a preto má povinnosť zabezpečovať čo najlepšie hospodárenie s pridelenými prostriedkami. Súčasťou tohto trvalého záväzku sú aj mnohé opatrenia na úsporu nákladov, ktoré už boli spomínané vyššie.

Mnohojazyčnosť je teda v absolútnych číslach drahá, ale vďaka dobrému riadeniu a úsporným opatreniam je jej cena relatívne veľmi nízka. Položme si však otázku, aká by bola cena pri jej absencii. Zistíme, že tá je oveľa ťažšie merateľná.

132| Európska komisia: *Fact check on the EU Budget*. september 2022, <https://ec.europa.eu/budget/publications/fact-check/index>.

133| Nadácia Roberta Schumana: *Hovoriť európsky*. 23. december 2019, <https://www.robert-schuman.eu/fr/questions-d-europe/0541-parler-l-europeen>

5.3.2 - Náklady vyplývajúce z absencie mnohojazyčnosti

Odhadnúť náklady vyplývajúce z absencie mnohojazyčnosti v inštitúciách Únie a na Súdnom dvore je možné len hypoteticky, pretože niektoré dôsledky sú nevyhnutné a iné len možné; niektoré dôsledky možno s určitou mierou presnosti zmerať, ale väčšinu nie.

Prvým z týchto dôsledkov by mohol byť úpadok a možno aj zánik Únie, ktorá by stratila podporu svojich občanov a následne aj členských štátov. Táto hypotéza sa môže zdať extrémna, ale vzhľadom na vyššie uvedenú analýzu zásadného významu identít pre súdržnosť národov ju v skutočnosti nemožno vylúčiť. Tento dôsledok je do určitej miery z ekonomického hľadiska kvantifikovateľný. Rozpočet Únie dnes predstavuje 164,25 miliardy eur (2021) na 447 miliónov občanov, čo predstavuje 365 eur, ktoré nepriamo odvedie občan ročne, pričom menej prosperujúci občania prispievajú prirodzene v menšom rozsahu ako tí bohatší. Bolo by zjednodušené predpokladať, že zánik Únie by viedol k rovnocenným úsporám. Únia síce niečo stojí, ale na druhej strane vytvára bohatstvo a blahobyť. Ona sama je totiž významným investorom do svojich členských štátov a ich regiónov a okrem efektu solidarity a pozitívnej činnosti vo vzťahu k životnému prostrediu a životným podmienkam prináša aj značnú hospodársku návratnosť. Komisia odhaduje, že do roku 2023 prinesú prostriedky investované v rokoch 2007 až 2013 výnos 274 %, teda 2,74 eura na každé investované euro.¹³⁴

Okrem toho hrubý domáci produkt (HDP) Únie, t. j. celková hodnota všetkých vyrobených tovarov a poskytnutých služieb, dosiahol v roku 2019 hodnotu 16 400 miliárd eur, čo predstavuje približne 15 % svetového obchodu s tovarom. Únia je tak druhým najväčším hráčom v rámci medzinárodného obchodu, hneď za Čínou a pred Spojenými štátmi.¹³⁵ Priemerný HDP na obyvateľa v Únii sa za posledných 20 rokov takmer zdvojnásobil. V niektorých chudobnejších členských štátoch zaznamenal viac ako desaťnásobný nárast.

134| https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/evaluation/expost2013/wp1_synthesis_report_en.pdf

135| https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_sk

Ak by Únia zanikla, to všetko by sme stratili, a okrem toho ešte o oveľa viac, pretože nesmieme zabúdať na súbežný účinok iných, menej priamych faktorov v dlhodobom horizonte:

- absencia prehlbovania Únie, ktoré by umožňovalo neustály rast tohto prebytku bohatstva,
- geopolitická neistota, nestabilita a dokonca riziko konfliktov,
- oslabenie európskeho regiónu na svetovej politickej scéne, najmä v rámci Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a bilaterálnych dohôd, keďže váha Únie výrazne prevyšuje váhu súčtu jej členských štátov.

Takýto drastický dôsledok by nemusel nastať a dokonca by sa dalo očakávať, že členské štáty zavedú alternatívne mechanizmy, ktoré by zachovali aspoň časť *acquis* Únie. Obmedzme sa preto na konštatovanie, že akýkoľvek výrazný ústup od multilingualismu by mohol viesť k ústupu od európskeho projektu, čo by malo okrem obmedzenia slobody pohybu, ochudobnenia kultúrnej výmeny a kultúrneho izolacionizmu aj katastrofálne hospodárske dôsledky.

Ekonomovia budú určite schopní vykonať podrobnejšie a presnejšie výpočty ekonomického prínosu Únie.

5.3.3 - Dôsledky vyplývajúce z absencie multilingualismu v rámci fungovania Súdneho dvora

Po načrtnutí tohto širokého hľadiska si teraz položíme otázku, aké náklady by vyplývali z absencie multilingualismu na Súdnom dvore, pokiaľ by sa jeho činnosť mohla oddeliť od všeobecného politického kontextu. Aké dôsledky by malo, ak by Súdny dvor a Všeobecný súd fungovali v jednom jazyku a občania a členské štáty by sa museli prispôbiť tejto situácii? Hneď na úvod môžeme konštatovať, že sme opustili oblasť toho, čo je kvantifikovateľné, aby sme vstúpili do oblasti všeobecných dôsledkov, ktorých intenzita sa môže meniť.

Prístup k spravodlivosti

Ak by členské štáty a občania museli podávať návrhy na začatie konania, návrhy na začatie prejudiciálneho konania, žaloby a odvolania vo vopred určenom jazyku, rovnosť osôb podliehajúcich súdnej právomoci a súdov by bola nepochybne narušená. Autori

týchto písomností by sa mohli rozhodnúť buď pre ich vyhotovenie priamo v danom jazyku, pokiaľ by sa na to cítili, alebo pre využitie súkromných prekladateľských služieb, čo by však viedlo k dodatočným nákladom a predĺženiam lehôt. V oboch prípadoch by bola úroveň kvality rôzna, lebo skutočné aktívne ovládanie cudzieho jazyka, vrátane toho právneho, je pomerne zriedkavé a kontrola kvality prekladov, ktoré sú ponúkané tým, ktorí tento jazyk neovládajú, je iluzórna. Od začiatku by sa množili nepresnosti, ktoré by mohli brániť správne pochopeniu týchto písomností a ich kontextu zo strany súdov, ktorým boli predložené, ako aj ohroziť relevantnosť rozhodnutí, ktoré by tieto sudy prijali.

To isté by platilo, pokiaľ ide o výmenu vyjadrení účastníkov konania v rámci priamych žalôb, ako aj o pripomienky predložené účastníkmi konania a členskými štátmi v rámci prejudiciálneho konania. Samotné inštitúcie by boli zvýhodnené, keďže by sa mohli spoľahnúť na redakčnú a prekladateľskú prácu úradníkov, pre ktorých je tento jediný jazyk konania materinským jazykom.

Počas ústnej fázy konania, v rámci ktorej by sa pojednávania konali bez tlmočenia, by sa účastníci konania museli buď spoliehať na zástupcov, ktorí ovládajú právnu stránku jediného jazyka konania, čo by v praxi zvýhodňovalo členov advokátskych komôr krajín tohto jazyka, alebo pokračovať so zástupcami, ktorých mali na vnútroštátnej úrovni, ale s rizikom, že prednes na pojednávaní môže byť menej efektívny a dynamický.

Napokon rozhodnutie, ktorému by prípadne predchádzali návrhy generálneho advokáta len v jednom jazyku, by bolo najčastejšie vyhotovené v jazyku, ktorý je pre účastníkov konania cudzí, čo by im znemožňovalo jasne pochopiť úvahy súdu a podstatu jeho rozsudku. V súvislosti s návrhom na začatie prejudiciálneho konania by mohli niektoré vnútroštátne sudy dokonca nesprávne pochopiť obsah rozsudku a v dobrej viere sa ním neriadiť. Je tiež možné, že súd Únie by neodpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorá bola z jazykových dôvodov formulovaná nesprávne, čím by otvoril cestu pre nové prejudiciálne konanie so všetkými lehotami a nákladmi, ktoré by z toho vyplývali.

Týkalo by sa to najmä situácie vnútroštátnych súdov, ktoré sú často pracovne preťažené a čelia veľkému počtu nevybavených vecí, keďže tieto sudy by museli svoje návrhy na začatie prejudiciálneho konania prekladať a odpoveď na ne čakať v cudzom jazyku, ktorý ovládajú na rôznych úrovniach. Možno odôvodnene očakávať, že mnohé z nich by sa snažili vyriešiť spor bez využitia prejudiciálneho konania, čím by sa narušil dialóg o prejudiciálnych otázkach, ktorý je ústredným prvkom súdnej architektúry Únie.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa zdá, že multilingualism Súdneho dvora predstavuje podmienku rovnosti zaobchádzania, riadneho výkonu spravodlivosti a právnej istoty.

Uverejňovanie

Ako už bolo uvedené vyššie, právo Únie má priamy účinok a prednosť pred vnútroštátnym právom. Každý súd členského štátu Únie je preto povinný uplatňovať ho ako pozitívne právo vyššej právnej sily. To má osobitný význam v kontexte prejudiciálneho konania, v rámci ktorého súd Únie poskytuje výklad práva Únie, ktorý je bezprostredne relevantný pre všetky členské štáty.

Ak by sa rozhodnutia neuverejňovali v ich vlastnom jazyku, potom by sa poslanci národných parlamentov, vnútroštátne správne orgány a vnútroštátne súdy na všetkých úrovniach snažili v rámci svojich rôznych jazykových a právnych schopností pochopiť, čo sa od nich v týchto právnych aktoch vyhotovených v cudzom jazyku vyžaduje. Subjekty rôznych členských štátov a dokonca aj v rámci jednotlivých členských štátov by často chápali judikatúru odlišne a uplatňovali by ju rozdielne, čím by vznikali medzery v jednotnom uplatňovaní práva Únie, a to aj vo vzťahu k vnútornému trhu. Ekonomický vplyv takto narušeného fungovania vnútorného trhu by bol silný a priamy, a to vo forme obmedzení obchodu. Okrem toho by mohli nastať situácie, že najmä v oblasti výkladu sa bude na účely objasnenia predkladať mnoho nových prejudiciálnych otázok, avšak ako bolo spomenuté už vyššie, dochádzalo by k tomu za nerovnakých a neuspokojivých podmienok. Samotné náklady na tieto dodatočné konania a postupy by mohli presiahnuť náklady na jazykové služby Súdneho dvora.

Mnohí advokáti by už neboli schopní poskytnúť svojim klientom spoľahlivé poradenstvo, ak by toto poradenstvo zahŕňalo analýzu práva Únie, pretože základom tejto analýzy by boli akty vypracované v jazyku, ktorý ovládajú len na veľmi nízkej úrovni alebo ho neovládajú vôbec.

Samozrejme, členské štáty by sa mohli rozhodnúť, že preklad judikatúry Súdneho dvora si zabezpečia na vlastné náklady, ale tým by došlo len k presunu nákladov a zároveň by sa vytvorila nová nerovnosť na úkor občanov členských štátov, ktoré sú najmenej

ľudnaté, najmenej prosperujúce¹³⁶ alebo ktoré si najmenej uvedomujú dôležitosť dostupnosti judikatúry Únie v štátnom alebo štátnych jazykoch. Aj keby členské štáty túto judikatúru skutočne prekladali do všetkých iných jazykov, dochádzalo by k tomu až dodatočne, takže právnická verejnosť by túto judikatúru nemala k dispozícii ku dňu vyhlásenia, ani v blízkej budúcnosti. Okrem toho by tieto preklady boli s najväčšou pravdepodobnosťou menej kvalitné. Tlak na cenu prekladu by totiž mohol mať negatívny vplyv na jeho kvalitu v kontexte, v ktorom každé slovo, každý pojem, každá gramatická zhoda a niekedy aj obyčajná čiarka môžu zmeniť presný význam textu. Prekladateľské úlohy by sa navyše vykonávali rozptýlene a nekoordinovane, na rozdiel od súčasnej praxe Súdneho dvora, v rámci ktorej sa právnici lingvisti z rôznych jazykových sekcií radia, či už priamo alebo nepriamo, a spolupracujú s kabinetmi, ktoré vypracúvajú návrhy a rozhodnutia. Je tiež možné, že štát, ktorý by si neželal, aby bolo právo Únie v rámci jeho právneho poriadku známe a uplatňované v celom rozsahu, by mohol uvádzať náklady na preklad ako zámienku na jeho odsunutie do ústrania.

5.3.4 - Decentralizovaná podpora konaní

Z uvedeného vyplýva, že jednojazyčné fungovanie Súdneho dvora by malo okamžite veľmi vážne dôsledky a že mnohojazyčnosť je pre Súdny dvor nevyhnutná. Natíska sa tiež otázka, či je toto mnohojazyčné fungovanie riadené na primeranej úrovni, alebo či by mu prospela decentralizácia.

O predpoklade, keď by preklad judikatúry zabezpečovali členské štáty, sme už hovorili. Je tiež potrebné zvážiť, do akej miery by priame zapojenie členských štátov do poskytovania mnohojazyčných služieb umožnilo, aby táto Inštitúcia fungovala efektívne.

Jazykový kanál vytvorený počas celého konania, od prekladu návrhu na začatie konania cez tlmočenie na pojednávaniach až po vyhotovenie rozhodnutia v jazyku konania, predstavuje nevyhnutný prvok na účely postupu v konaniach, ktoré by boli zablokované, ak by došlo k prerušeniu poskytovania jazykových služieb.

136| Mechanizmy solidarity spojené s úrovňou bohatstva členských štátov sa odrážajú vo financovaní všeobecného rozpočtu Únie, ktorý je zo 70 % založený na HDP členských štátov, a teda aj vo financovaní mnohojazyčnosti. Presunutie financovania mnohojazyčnosti by neúmerne zaťažilo menej prosperujúce alebo menej ľudnaté členské štáty. Financovanie jednej jazykovej verzie viac ako 90 miliónmi používateľmi nemeckého jazyka a druhej jazykovej verzie 1,3 miliónom Estóncov nerešpektuje rovnosť občanov a solidaritu medzi našimi národmi.

Spoliehať sa na členské štáty pri poskytovaní týchto služieb by nevyhnutne viedlo k riziku vzniku nedostatkov, pretože by mohla nastať situácia, že niektorý z členských štátov nebude schopný zabezpečiť, aby sa nevyhnutné služby poskytovali kontinuálne a v náležitom rozsahu. Tieto služby sa musia prispôbiť právnomu rytmu každého konania. Či už z organizačných, logistických alebo rozpočtových dôvodov, hlavná prekážka by spočívala v tom, že v každom členskom štáte by museli byť vytvárané, udržiavané a dostupné zdroje, ktoré by boli schopné v každom okamihu zabezpečiť preklad alebo tlmočenie zo všetkých ostatných úradných jazykov.

Je toho však viac: dôvernosc rozhodnutí a tajnosť porád bránia tomu, aby sa členským štátom zverili preklady týchto dokumentov pred ich vyhlásením, a to bez ohľadu na to, či by využívali interné zdroje alebo externých spolupracovníkov. Súdy Únie musia pokračovať v činnosti, ktorá je kolegiálna a nezávislá, pričom musia rešpektovať tajnosť porád.

Pri každom preklade alebo tlmočení, ktoré by zabezpečoval členský štát, by sa tiež dostala do popredia otázka kvality v kontexte, v ktorom by sa k vyššie uvedeným výzvam pridalo riziko roztrieštenosti terminologických možností, neznalosti autonómnych pojmov a rôznorodosti verzií.

Ako vidno, len v kontexte úplnej a kontrolovanej mnohojazyčnosti môže Súdny dvor plniť svoje poslanie. Týka sa to jednak jeho súdnej úlohy, ktorá vo veľkej miere závisí od komunikácie s účastníkmi konania, vnútroštátnymi orgánmi a najmä vnútroštátnymi súdmi, a jednak uverejňovania jeho judikatúry.

Najlepším a nepochybne jediným možným systémom riadenia mnohojazyčnosti na Súdnom dvore spočíva vo vnútornej kontrole tohto základného kameňa jeho fungovania a vplyvu. Vzhľadom na rôzne druhy úspor, vrátane úspor z rozsahu, ktoré vyplývajú z centralizovaného riadenia pracovných postupov, terminológie, školení, externalizácie alebo infromatických nástrojov, je to zároveň najlacnejšie a najefektívnejšie riešenie z hľadiska skrytých a zjavných nákladov.

Na záver možno konštatovať, že je iluzórne pokúšať sa o vyčíslenie nákladov, ktoré by so sebou prinieslo odmietnutie mnohojazyčnosti na Súdnom dvore. Samotný výpočet možných dôsledkov postačuje ako dôkaz, že náklady na mnohojazyčnosť na Súdnom dvore sú v porovnaní s nákladmi vyplývajúcimi z jej absencie skromnejšie. Napokon, ak by bolo bremeno riadenia a financovania mnohojazyčnosti prenesené na členské štáty, viedlo by to k nerovnostiam, oneskoreniam a neistotám, a zároveň by bola spochybnená tajnosť porád, ktorá je základnou zárukou nezávislosti súdov Súdneho dvora.

Záver

Mnohojazyčnosť je súčasne proces, investícia a hodnota.

Ako proces sprevádza konania prebiehajúce na Súdnom dvore. Na dva sudy tejto inštitúcie, Súdny dvor a Všeobecný súd, možno podávať žaloby v ktoromkoľvek z 24 úradných jazykov Únie; účastníci konania majú právo byť vypočutí v tomto jazyku a judikatúra musí byť k dispozícii vo všetkých úradných jazykoch. Preto sa právne preklady a tlmočenie musia zabezpečiť vo všetkých 552 možných jazykových kombináciách, na najvyššej úrovni kvality, za najlepšiu cenu a v lehotách, ktoré sú zlučiteľné s riadnym fungovaním európskej justície. Generálne riaditeľstvo pre multilingvizmus (GRM) na tento účel využíva služby právnych a jazykových odborníkov zo všetkých členských štátov. Nespolieha sa len na tieto obmedzené ľudské zdroje, ale aj na osvedčené metódy, ako sú priebežné školenia, terminológia, používanie pivotných jazykov a neustála snaha o účinné úspory, a aj na najmodernejšie nástroje, ktoré pomáha budovať a udržiavať, či už ide o mnohojazyčné medziinštitucionálne databázy, najnovšie technológie podporujúce prekladateľskú činnosť, ako je napríklad neurónový preklad, alebo výkonné metavyhľadávače.

Právna mnohojazyčnosť nie je len záležitosťou GRM, ako je zrejmé z tohto diela. Samotné každodenné fungovanie oboch súdov a oddelení Inštitúcie vychádza z kultúry, ktorá je mnohojazyčná a založená na mnohých právnych poriadkoch. GRM je určite najviditeľnejšou súčasťou tohto mnohojazyčného fungovania, ale kancelárie tajomníkov a všetky útvary zodpovedné za pomoc a podporu súdov pri ich práci fungujú podľa tej istej logiky a sú usporiadané tak, aby mali kompetencie v právnej aj lingvistickej oblasti.

Mnohojazyčnosť ako investícia zabezpečuje riadne fungovanie súdov, čo následne prispieva k riadnemu fungovaniu celého európskeho projektu, ktorý je postavený na zásadách demokracie, právneho štátu a rešpektovania práv menších. Keďže politický, sociálny a hospodársky prínos Európskej únie je rovnako významný ako nevyhnutný, mnohojazyčnosť je potrebné zachovať všade tam, kde je samotnou podmienkou tohto prínosu alebo pákou na jeho dosiahnutie. Pokiaľ ide o Súdny dvor, prístup k spravodlivosti a právu je nevyhnutný pre riadne fungovanie vnútorného trhu a politik Únie vo všeobecnosti, vrátane ich sociálneho a environmentálneho rozmeru. Mnohojazyčnosť, ktorá je jeho základom, sa dá dobre realizovať len pod vedením tejto inštitúcie, inak hrozí zníženie efektívnosti a nutnosť ústupkov, ktoré sú pre nezávislosť súdu zásadne problematické.

Mnohojazyčnosť je nakoniec prínosom, základnou hodnotou Únie a základným právom. Národy Európy môžu byť zjednotené v rozmanitosti len vtedy, ak sa bude plne rešpektovať ich identita a kultúra, ktorej jadrom je ich jazykové dedičstvo. Nerešpektovanie rovnosti jazykov by znamenalo nerešpektovanie rovnosti národov a odobranie Únie občanovi, ktorá môže patriť len jemu, pretože bez neho nemá zmysel. Možno by sa malo pripustiť aj to, že zatiaľ čo uprednostňovanie jedného alebo viacerých jazykov by svojvoľne určovalo víťazov a porazených, zachovanie mnohojazyčnosti vedie k tomu, že sú len víťazi, pretože to stavia všetkých občanov na rovnakú úroveň a zároveň zachováva rozmanitosť a rôznorodosť kultúrneho a právneho prínosu, ktorým každý z nás, bez ohľadu na svoj jazyk, obohacuje svoj každodenný život.

Cieľom, ktorý viedol k vypracovaniu tohto diela, je umožniť oboznámenie sa s inštitucionálnou mnohojazyčnosťou, vysvetliť ju a obhájiť ju. Mnohojazyčnosť, ktorá ide ruka v ruku s multilateralizmom a integráciou, je však rovnako dôležitá aj mimo inštitúcií Únie. Aj v rámci členských štátov sa otázka jazykového pluralizmu stáva opäť čoraz aktuálnejšou, keďže globalizácia a digitálna revolúcia vedú k jednoduchšej a rýchlejšej výmene informácií.

„Súbor“ zozbieraných skúseností a úvah, ktoré tvoria druhý zväzok tohto diela, presvedčivo ilustruje neodcudziteľnú hodnotu kultúrnej, jazykovej a právnej rozmanitosti.

Slovník pojmov

Akreditačná skúška

Ide o skúšku, ktorú musia absolvovať externí tlmočníci, aby mohli byť zapísaní do zoznamu konferenčných tlmočníkov (AIC) spoločného pre tri európske inštitúcie (Komisia, Parlament, Súdny dvor), a ktorá im umožňuje spolupracovať s nimi.

Cielový jazyk

Jazyk, do ktorého sa prekladá alebo tlmočí.

eTranslation

Služba neurónového strojového prekladu, ktorú vytvorila Európska komisia na to, aby slúžila inštitúciám Únie a vnútroštátnym správny orgánom. Súdny dvor sa v rámci medziinštitucionálnej spolupráce podieľa na nákladoch na prevádzkovanie, rozširovanie a ďalší vývoj služby eTranslation. Priamo spolupracuje s Komisiou na vývoji prekladateľských nástrojov, ktoré sú špeciálne prispôbené práci súdov Únie.

Euramis

Medziinštitucionálny systém správy prekladových pamätí. Pamäte, ktoré vytvárajú všetky inštitúcie, obsahujú najmä legislatívne dokumenty a judikatúru Únie.

EURêka

Interný vyhľadávač poskytujúci jednotný prístup k súdnym dokumentom, ako aj k údajom inštitúcie v oblasti právnej, procesnej, dokumentačnej a terminologickej analýzy.

Funkčný súbor „kit fonctionnel“ pre preklad

V kontexte Generálneho riaditeľstva pre multilingvizmus (GRM) ide o skupinu súborov potrebných na vytvorenie prekladateľského projektu Trados Studio. Funkčný súbor „kit fonctionnel“ obsahuje text, ktorý sa má preložiť (vo formáte, ktorý možno použiť v editore Studio), príslušné prekladové pamäte, ako aj dokumentačné a terminologické zdroje, ktoré boli identifikované ako užitočné na účely prekladu. Od roku 2019 zahŕňa aj návrhy neurónového strojového prekladu z medziinštitucionálneho systému eTranslation alebo nástroja DeepL vyvinutého komerčným subjektom.

IATE

Medziinštitucionálna terminologická databáza prístupná verejnosti (<https://iate.europa.eu/home>). Právna terminológia, ktorú vytvára Súdny dvor, je od roku 2020 spravovaná priamo v rámci databázy IATE.

Kabína

Metonymické označenie buď časti tlmočníckeho tímu, ktorý na pojednávaní poskytuje tlmočnícke služby do určitého jazyka, alebo administratívnej podjednotky zloženej z tlmočníkov toho istého jazyka.

Konzekutívne tlmočenie

Technika tlmočenia, pri ktorej tlmočník obvykle pomocou poznámok prekladá prednes rečníka po skončení jeho vystúpenia.

Obrátený (reverzný) jazyk

Cudzí jazyk, do ktorého musí tlmočník tlmočiť zo svojho materinského jazyka.

Omissis

Vypustenia, ktoré vykonala „referenčná osoba“ v texte návrhu na začatie prejudiciálneho konania s cieľom znížiť rozsah prekladu bez narušenia významu a zmyslu dokumentu. Referenčná osoba systematicky vkladá do hranatých zátvoriek stručné informácie o obsahu vymazaných častí. Na samotné prejudiciálne otázky sa vypustenia nevzťahujú.

Pivotný jazyk

Jazyk používaný v rámci právneho prekladu ako sprostredkovateľský jazyk medzi zdrojovým jazykom a jednotlivými cieľovými jazykmi, pokiaľ nie je možný priamy preklad. Generálne riaditeľstvo pre multilingvizmus používa päť pivotných jazykov: nemčinu, angličtinu, španielčinu, taliančinu a poľštinu, pričom každý z týchto jazykov slúži ako pivotný jazyk pre vopred určenú skupinu jazykov (napríklad španielčina slúži ako pivotný jazyk pre lotyštinu, maďarčinu a portugalčinu). Právnici lingvisti z tzv. „pivotných“ jazykových sekcií v krátkom čase vykonajú priamy preklad originálu, aby ich kolegovia z ostatných jazykových sekcií mohli prekladať z tejto pivotnej verzie, ktorá tak slúži ako originál.

Prekladová pamäť

Jazyková databáza obsahujúca prekladové jednotky. Každá prekladová jednotka sa skladá z textového segmentu (vetný člen, veta, odsek) z jedného dokumentu a zodpovedajúceho segmentu z toho istého dokumentu v inom jazyku.

Prepájanie miestností

Technický zásah, ktorý spočíva v prepojení tlmočnických kabín v hlavnej zasadacej miestnosti s kabínami vo vedľajšej miestnosti. Táto technika sa používa v situácii, keď v hlavnej miestnosti nie je dostatočný počet kabín pre celý tlmočnický tím, ktorý bol pridelený na pojednávanie. Tlmočníci v prepojenej miestnosti následne pracujú v režime tlmočenia na diaľku, pričom používajú zvuk a obraz vysielaný z hlavnej miestnosti.

Referenčná osoba

Právnik lingvista na sekcii jazyka konania, ktorý je poverený vykonávaním rôznych úloh na uľahčenie spracovania a prekladu návrhu na začatie prejudiciálneho konania (omissis, anonymizácia, zhrnutie, vysvetlivky, krížové čítanie, atď.).

Simultánne tlmočenie

Technika tlmočenia, pri ktorej tlmočník sediaci v kabíne počúva rečníka cez slúchadlá a okamžite opakuje jeho prednes v inom jazyku do mikrofónu. Technické zariadenie prenáša toto tlmočenie do slúchadiel poslucháčov.

Štafetový (podporný) jazyk

Jazyk používaný pri tlmočení, ktorý slúži ako sprostredkovateľský jazyk medzi zdrojovým a cieľovým jazykom, keď priame tlmočenie nie je možné z dôvodu neprítomnosti alebo nedostupnosti tlmočníka s požadovanou jazykovou kombináciou. Na rozdiel od pivotného jazyka nie je sprostredkovací jazyk vopred určený, ale vyberá sa podľa konkrétnych okolností pojednávania.

Tlmočenie na diaľku

Pracovná metóda, pri ktorej sa tlmočník nachádza na inom mieste ako účastníci. Môže vidieť rečníka prostredníctvom videopripojenia a počuť ho prostredníctvom prenosu zvuku.

Tlmočenie s videokonferenciou

Forma práce, pri ktorej sa tlmočník nachádza na rovnakom mieste ako väčšina účastníkov zasadnutia alebo pojednávania. Vidí rečníka na diaľku prostredníctvom videopripojenia a počuje ho prostredníctvom zvukového prenosu.

Viacjazyčný komparatívny právny slovník (VPS)

Zbierka viacjazyčných a viacsystémových terminologických záznamov, ktoré sú výsledkom komparatívneho výskumu právnikov lingvistov v oblasti cudzineckého, rodinného a trestného práva.

Vzdialené miesto

Miestnosť vybavená videokonferenčným zariadením, z ktorej sa na konaní zúčastňuje účastník konania, ktorému bolo povolené vystupovať na pojednávaní na diaľku. Tento účastník konania sa tak môže podieľať na prednesoch prostredníctvom videokonferencie. Každý jeho príspevok je tlmočený a môže si vypočúť prednesy pretlmočené do jeho jazyka.

Zdrojový jazyk

Jazyk, z ktorého sa prekladá alebo tlmočí.

Zoznam CAST

Contract Agent Selection Tool. Zoznamy CAST pochádzajú z databázy, ktorú spravuje Európsky úrad pre výber pracovníkov (EPSO) a v ktorej sa zhromažďujú prihlášky na miesta zmluvných zamestnancov v rôznych funkčných skupinách a pre rôzne povolania. Zoznam CAST slúži ako zoznam uchádzačov, z ktorého môžu inštitúcie čerpať pri prijímaní dočasných zamestnancov.

Názov v pôvodnom jazyku	Slovenský názov	Kód ISO
български	bulharčina	BG
español	španielčina	ES
čeština	čeština	CS
dansk	dánčina	DA
Deutsch	nemčina	DE
eesti keel	estónčina	ET
ελληνικά	gréčtina	EL
English	angličtina	EN
français	francúzština	FR
Gaeilge	írčina	GA
hrvatski	chorvátčina	HR
italiano	taliančina	IT
latviešu valoda	lotyština	LV
lietuvių kalba	litovčina	LT
magyar	maďarčina	HU
Malti	maltčina	MT
Nederlands	holandčina	NL
polski	poľština	PL
português	portugalčina	PT
română	rumunčina	RO
slovenčina (slovenský jazyk)	slovenčina	SK
slovenščina (slovenski jezik)	slovinčina	SL
suomi	fínčina	FI
svenska	švédčina	SV

137| Tabuľka vytvorená podľa Medziinštitucionálnej príručky úpravy dokumentov Úradu pre publikácie. Pôvodné podrobnejšie znenie je možné pozrieť na nasledujúcej stránke: <https://publications.europa.eu/code/sk/sk-370200.htm>

SÚDNY DVOR EURÓPSKEJ ÚNIE

L-2925 Luxemburg
tel. +352 4303-1

Súdny dvor na internete: curia.europa.eu

Rukopis dokončený v decembri 2022

Údaje platné k 31. decembri 2022

Inštitúcia ani žiadna iná osoba konajúca v mene inštitúcie nezodpovedá za prípadné použitie informácií uvedených vyššie.

Luxemburg : Súdny dvor Európskej únie | Generálne riaditeľstvo pre multilingvizmus
Generálne riaditeľstvo pre informácie | Riaditeľstvo pre komunikáciu
Oddelenie elektronických publikácií a médií

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023

Fotografie : © Európska únia, 2019 — 2023; © Alan Xuereb, Umelec, 2023;
© Joseph Alfred Izzo Clarke, Vašu fotografiu, 2023

©Európska únia, 2023

Reprodukcia je povolená s uvedením zdroja.

Akékoľvek použitie alebo reprodukcia fotografií alebo iných dokumentov, vo vzťahu ku ktorým Európska únia nie je nositeľom autorských práv, sú bez súhlasu nositeľov autorských práv zakázané.

Print	ISBN 978-92-829-3752-5	doi:10.2862/947601	QD-03-21-498-SK-C
PDF	ISBN 978-92-829-3867-6	doi:10.2862/80834	QD-03-21-498-SK-N

Mnohojazyčnosť je prejavom jednoty v rozmanitosti, ako aj znakom hlbokého rešpektu voči kultúrnym a jazykovým identitám Únie. Zároveň je vyjadrením práva každého občana obrátiť sa na inštitúcie a dostať odpoveď vo svojom vlastnom jazyku.

Zásada mnohojazyčnosti a jej fungovanie boli kodifikované rôznymi právnymi nástrojmi, najmä prvým nariadením prijatým EHS, nariadením č. 1/58, ktoré je stále účinné. Zachovanie mnohojazyčnosti však podobne, ako je to v prípade demokracie, závisí od neustálej snahy vysvetľovať ju v kontexte dlhodobej vízie. Pravidelne sa totiž spochybňuje v záujme rýchlosti alebo hospodárnosti, akoby jej existencia bola skôr obmedzením než vyjadrením nášho spoločného bohatstva.

Na Súdnom dvore Európskej únie je mnohojazyčnosť obzvlášť dôležitá, pretože hneď na začiatku podmieňuje jednotlivé konania a na konci umožňuje sprístupnenie judikatúry každému v jeho jazyku. Legitímne požiadavky efektívnosti a kontroly nákladov však stále majú zásadný význam, takže mnohojazyčnosť je predmetom neustálych úvah, pričom sa čo najlepšie využívajú najnovšie technológie s cieľom ponúknuť občanom a občiankam optimálne služby.

Táto publikácia poukazuje na historické, právne a politické aspekty, ktoré viedli ku vzniku silnej inštitucionálnej mnohojazyčnosti ako nástroja rovnosti, inklúzie a pokroku. Opisuje jazykový režim inštitúcie a spôsob, akým sa v nej mnohojazyčnosť uplatňuje, napríklad v rámci služieb tlmočenia a právneho prekladu. Informuje o názoroch a argumentoch, ktoré sa pravidelne objavujú v tlači a v právnej vede, a pokúša sa na základe objektívnych analýz ponúknuť aktívnu a optimistickú víziu nasmerovanú do budúcnosti.

SÚDNY DVOR
EURÓPSKEJ ÚNIE

Thierry Lefèvre, generálny riaditeľ pre multilingvizmus

Generálne riaditeľstvo pre multilingvizmus

Generálne riaditeľstvo pre informácie
Riaditeľstvo pre komunikáciu
Oddelenie elektronických publikácií a médií

máj 2023

ISBN 978-92-829-3867-6

doi:10.2862/947601

QD-03-21-498-SK-N

